

Pluralismi ja solidarismi ASEAN:issa

*Kaakkois-Aasian yhteistyöjärjestön luonteen tarkastelu
tapaustutkimuksen ja jäsenvaltioiden näkemysten avulla*

Johanna Jokela

Pro gradu -tutkielma

Valtio-oppi

Turun yliopisto

Kevät 2019

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaan tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos / Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

JOKELA, SARA JOHANNA: Pluralismi ja solidarismi ASEAN:issa - Kaakkois-Aasian yhteistyöjärjestön luonteen tarkastelu tapaustutkimuksen ja jäsenvaltioiden näkemysten avulla

Pro gradu -tutkielma, 80 s.

Valtio-oppi

Huhtikuu 2019

Kaakkois-Aasian yhteistyöjärjestö ASEAN on määritelty perusluonteeltaan pluralistiseksi. Peruskirjassa määritellään järjestön peruseriaateiksi suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittaminen, kiistojen ratkaiseminen rauhanomaisesti sekä voimankäytöstä pidättäytyminen. Järjestön jäsenvaltioiden suhtautuminen suojeluvastuun periaatteeseen on kriittinen ja tiukka. Elokuusta 2017 lähtien järjestön jäsenvaltiossa Myanmarissa on todistettu periaatteen määritelmän mukaisia rikoksia rohingya-vähemmistöä kohtaan. Onko muiden jäsenvaltioiden mahdollista ja todennäköistä joustaa toimintaansa ohjaavista periaatteista ja reagoida Myanmarin tilanteeseen solidaristisemmalla tavalla?

Tutkielmassa tarkastellaan ASEAN:in jäsenvaltioiden YK:n yleiskokouksessa vuoden 2017 syyskuun ja vuoden 2018 lopun välillä käyttämiä puheenvuoroja. Aineisto koostuu puheenvuoroista, joissa esitetään näkemyksiä Myanmarin tilanteesta, suojeluvastuun periaatteesta ja ASEAN:in merkityksestä. Tarkoituksena on selvittää, ovatko esitetyt näkemykset linjassa ASEAN:in peruskirjassa määriteltyjen periaatteiden kanssa. Analyysin teoreettisena viitekehyksenä toimii englantilaisen koulukunnan pluralismin ja solidarismin välinen debatti. Metodina käytetään teorialähtöistä sisällönanalyysia, jossa aineisto pyritään analysoimaan teoriasta, tutkimuskirjallisuudesta ja aineistosta kumpuavien teemojen avulla. Tutkimuskysymys on seuraava: *Korostavatko ASEAN:in jäsenvaltioiden YK:n yleiskokouksessa esittämät näkemykset enemmän niin sanottuja pluralistisia vai niin sanottuja solidaristisia periaatteita?*

Tutkielman analyysin perusteella ASEAN:in luonne on pluralistinen. Näkemyksissä korostuu olettu suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteiden kunnioittaminen. Myanmarin tilannetta kommentoivissa puheenvuoroissa on havaittavissa solidaristisempia piirteitä jäsenvaltioiden ilmaistessa huolensa tilanteesta. Kaikki näkemykset eivät edusta selkeästi vain toista. Mahdollisuus ristiriidasta perinteisen suvereniteettikäsitteen ja ihmisoikeuksien suojelemisen välillä on perusteltavissa ainoastaan Malesian näkemyksistä. Yhden valtion muita kriittisempiin kommentteihin ei voida pohjata väitettä järjestön solidarisoitumisesta. ASEAN:in voi perustella muodostavan kansainvälisen yhteiskunnan alueellisen esimerkin, joka pluralistiseksi havaitun perusluonteensa takia ei ole toiminnassaan ainakaan vielä toteuttanut globaalien tason läntisten valtojen solidaristisempia näkemyksiä. Kuitenkin järjestön tasapainoilun näiden kahden vastakkaisen näkemyksen välillä voi olettaa jatkuvan. Pluralismia ja solidarismia ei voida erottaa toisistaan, vaan niiden voi perustella vaikuttavan maailmassa rinnakkain myös tulevaisuudessa.

Asiasanat: ASEAN, pluralismi, solidarismi, suvereniteetti, sisäisiin asioihin puuttumattomuus, ihmisoikeudet, suojeluvastuun periaate, Myanmar, rohingyat

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
2. TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTIA	5
2.1. ASEAN	5
2.2. Rohingyojen asema Myanmarissa	9
2.3. Uusi väkivallan aalto	13
3. TEORIA	15
3.1. Englantilainen koulukunta	16
3.2. Pluralismi	19
3.3. Solidarismi	23
3.4. Suojeluvastuun periaate	27
3.5. ASEAN kansainvälisen yhteiskunnan alueellisena esimerkkinä ja pluralistisena turvallisuusyhteisönä	32
4. AINEISTO JA METODI	38
4.1. Aineisto	38
4.2. Metodi	40
5. PLURALISTISET JA SOLIDARISTISET PIIRTEET ASEAN:IN JÄSEN-VALTIOIDEN PUHEENVUOROISSA	42
5.1. Perinteinen suvereniteettikäsitelmä ja sisäisiin asioihin puuttumattomuus	43
5.1.1. Myanmarin kontekstissa	47
5.2. Keinot hirmutekoihin ja ihmisoikeusloukkauksiin reagoimiseksi	53
5.3. Ihmisoikeuksien suojeleminen ja edistäminen	56
5.3.1. Myanmarin kontekstissa	59
5.4. ASEAN:in merkitys	62
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	66
7. LÄHTEET	74

1. JOHDANTO

Myanmarin ihmisoikeusloukkaukset rohingya-muslimien muodostamaa vähemmistöä kohtaan nousivat ajankohtaisiksi vuoden 2017 elokuun lopussa alkaneiden väkivaltaisuuksien seurauksena. Maasta on lähtenyt yli 700 000 pakolaista esimerkiksi naapurivaltio Bangladeshiin. Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) ihmisoikeusneuvosto (United Nations Human Rights Council, UNHRC) julkaisi 27.8.2018 raportin käynnistämästään selvityksestä koskien Myanmarin ihmisoikeustilannetta. Selvitysryhmä löysi Myanmarin tilanteesta todisteita esimerkiksi kansanmurhaan viittaavista teoista ja sotarikoksista. Selvityksen toteuttanut ryhmä hankki tietoa esimerkiksi haastatteleamalla uhreja ja silminnäkijöitä. Myös satelliittikuvia, dokumentteja, kuvia ja videoita käytettiin todistusaineistona, mutta ainoastaan sellaiset tiedot hyväksyttiin, mitkä pystyttiin varmistamaan. Raportin mukaan Myanmarissa Rakhinen osavaltiossa on ollut käynnissä ei-kansainvälinen aseellinen konflikti Arakanin rohingyojen pelastusarmeijan (Arakan Rohingya Salvation Army, ARSA) ja Myanmarin turvallisuusjoukkojen välillä ainakin 25.8.2017 lähtien. (UNHRC 2018, 3-4.)

Myanmarin ihmisoikeusloukkaukset eivät ole uusi asia, sillä YK on vuodesta 1991 alkaen tuominnut valtion ihmisoikeustilannetta päätöslauselmissaan. YK:n erityisedustajat ovat todenneet, että ihmisoikeusloukkaukset ovat olleet laaja-alaisia ja järjestelmällisiä, valtion ja armeijan toimiin linkittyviä. (UNHRC 2018, 5.)

Myanmarin de facto -johtaja, valtionkansleri Aung San Suu Kyi, ei ole tuominnut uusia vuonna 2017 alkaneita armeijan rohingyoja kohtaan tekemiä väkivaltaisuuksia, vaan on pitänyt armeijan toimia sopivina vastauksina ARSA:n kapinointiin (The Guardian 23.11.2018). Kommentoidessaan Rakhinen osavaltion tilannetta kotiarestissa vuosien ajan elänyt demokratian ja ihmisoikeuksien puolesta puhuja Suu Kyi on myös vähätellyt tilanteen vakavuutta ja ollut sitä mieltä, että ihmiset liioittelevat väkivaltaisuuksia (BBC News 25.1.2018). Suu Kyin lausuntojen perusteella vaikuttaa näin ollen siltä, ettei Myanmarin valtion hallinto toteuta vastuutaan suojella kansalaisiaan, kuten esimerkiksi suojeluvastuun periaatteessa (responsibility to protect, R2P, ks. luku 3.4) valtion vastuuksi on määritelty. Jos valtio ei toteuta suojeluvastuutaan kansalaisiaan kohtaan, siirtyy kyseinen vastuu muille toimijoille, kuten esimerkiksi YK:lle. Myanmarin voisi kuitenkin olla todennäköisempää hyväksyä tukea kansalaistensa suojeluun itseään maantieteellisesti, kulttuurisesti ja periaatteellisesti lähempänä sijaitsevilta toimijoilta.

Yksi tällainen toimija on Kaakkois-Aasian valtioiden yhteistyöjärjestö (The Association of Southeast Asian Nations, ASEAN).

Myanmar on yksi ASEAN:in kymmenestä jäsenvaltiosta. Näin ollen kyseinen järjestö muodostaa Myanmarille yhden merkittävän toimintaympäristön ja vaikutuskanavan. Tässä tutkielmassa tutkitaan ASEAN:in yhdeksän muun jäsenvaltion YK:n yleiskokouksessa käyttämiä puheenvuoroja, joissa ne ottavat kantaa Myanmarin ihmisoikeustilanteeseen, ASEAN:in merkitykseen ja suojeluvastuun periaatteeseen. ASEAN:in jäsenvaltioita ovat Myanmarin lisäksi Malesia, Thaimaa, Indonesia, Singapore, Filippiinit, Brunei, Kambodža, Laos ja Vietnam. Tarkastelusta on siis jätetty pois Myanmarin puheenvuorot, sillä yhtenä mielenkiinnon kohteena on samassa järjestössä jäsenenä olevien valtioiden näkemykset toisen jäsenvaltion tilanteesta.

Tutkielmaan valittu aineisto sijoittuu vuoden 2017 syyskuun ja vuoden 2018 joulukuun välille. Aineiston rajauksen aloitusajankohta on perusteltu tämän luvun alussa ilmillellä rohingyojen tilanteen huonontumisella. Näin ollen voidaan siis mahdollisesti olettaa, että ASEAN:in jäsenvaltiot ovat jollakin tavalla ottaneet kantaa kyseiseen tilanteeseen YK:ssa siitä käydyissä keskusteluissa. Aineisto on päätetty rajata vuoden 2018 loppuun luvun alussa mainitun Myanmarin tilanteesta julkaistun raportin perusteella. Tämä valinta on tehty sillä perusteella, että jäsenvaltioiden voidaan kenties olettaa esittäneen näkemyksiään raportissa Myanmaria kohtaan esitetyistä syytöksistä sen vuoden 2018 elokuun julkaisun jälkeen.

Jäsenvaltioiden näkemysten tutkimisen teoreettisena viitekehyksenä käytetään englantilaisen koulukunnan teorian keskeisen sisällön muodostavaa pluralismin ja solidarismin välistä debattia, jota esitellään tarkemmin luvussa 3. Tutkielman tarkoituksena on tutkia, korostuvatko valtioiden näkemyksissä enemmän niin sanotut pluralistiset periaatteet, kuten esimerkiksi suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittaminen vai niin sanotut solidaristiset periaatteet, kuten esimerkiksi ihmisoikeuksien suojelemista edistävät tavoitteet. Suojeluvastuun periaatetta käytetään myös osittain tukemaan jaottelua pluralististen ja solidaristisen näkemysten välillä, sillä esimerkiksi jo mainitussa YK:n selvitysryhmän raportissa esitetään todisteita siitä, että Myanmarissa olisi tapahtunut suojeluvastuun periaatteen määritelmän mukaisia rikoksia. Selvitysryhmän raportin sisältöä tarkastellaan tarkemmin luvussa 2.3.

Tutkielman mielenkiinnon kohteena on myös pohtia Myanmarin rohingya-tapausesimerkin avulla, onko perusluonteeltaan pluralistiseksi määritellyn ASEAN:in mahdollista tai todennäköistä reagoida järjestön jäsenvaltion sisäisiin äärimmäisiin ihmisoikeusloukkauksiin pluralistisista peruseriaatteistaan poikkeavilla solidaristisemmilla keinoilla, joita tilanteen vakavuuden voisi kenties perustella vaativan. ASEAN:in pluralistisuutta pohditaan tarkemmin luvuissa 2.1. ja 3.5. Tarkastelemalla jäsenvaltioiden näkemyksiä Myanmarin tilanteen lisäksi myös suojeluvastuun periaatteesta ja ASEAN:in merkityksestä yleisesti, pyritään tutkielmassa muodostamaan näkemys järjestön luonteesta ja pohtimaan sen mahdollisuuksia ja todennäköisyyksiä toimia tulevaisuudessa. Yksinkertaistettuna tutkielmassa pyritään vastaamaan seuraavaan tutkimuskysymykseen:

Korostavatko ASEAN:in jäsenvaltioiden YK:n yleiskokouksessa esittämät näkemykset enemmän niin sanottuja pluralistisia vai niin sanottuja solidaristisia periaatteita?

ASEAN:in jäsenvaltioiden näkemyksiä mainituista asioista on mielenkiintoista tarkastella sillä järjestölle vuonna 2007 laaditussa peruskirjassa määritellään järjestön peruseriaateiksi kaikkien ASEAN:in jäsenvaltioiden itsenäisyyden ja suvereniteetin kunnioittaminen (ASEAN Charter 2007, Art 2 (2a)), kiistojen rauhanomainen ratkaiseminen (mt. Art 2 (2d)), puuttumattomuus toisten jäsenvaltioiden sisäisiin asioihin (mt. Art 2 (2e)) ja jokaisen jäsenvaltion oikeus siihen, ettei sen olemassaoloon puututa ulkopuolisten tahojen toimesta (mt. Art 2 (2f)). Myanmar on yksi ASEAN:in jäsenvaltioista, joten muiden jäsenvaltioiden voisi olettaa kunnioittavan järjestönsä peruseriaatteita tilanteesta esittämässään näkemyksissä. ASEAN:in jäsenvaltioiden toimintaa ohjaavat periaatteet rajoittavat järjestön kykyä vastata ihmisoikeusloukkauksiin, kuten Myanmarin kriisiin. Myanmarista esitettyjen näkemysten lisäksi jäsenvaltioiden näkemyksillä suojeluvastuun periaatteesta ja ASEAN:in merkityksestä alueensa rauhan ja vakauden takaajana pyritään pohtimaan järjestön todennäköisyyttä reagoida Myanmarin tilanteeseen.

Laajemmassa kontekstissa tutkielmaan valittujen aihepiirien tarkastelu on mielenkiintoista, sillä yksittäisen järjestön ja tapausesimerkin kautta voidaan mahdollisesti pohtia myös erilaisia näkemyksiä maailmanjärjestyksestä. Kuten jo aiemmin todettiin, ASEAN on yleensä määritelty perusluonteeltaan pluralistiseksi

järjestöksi. Järjestön toiminnan viitekehyksenä on Kaakkois-Aasian alue. Sen sijaan globaalia maailmanjärjestystä määrittää laajemmassa mittakaavassa läntisten valtojen, kuten Yhdysvaltojen ja Euroopan Unionin (EU), huomattavasti solidaristisemmat intressit, joihin sisältyvät esimerkiksi demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen sekä korruption rajoittaminen. Toimijat perustelevat kyseisiä periaatteita esimerkiksi merkittävänä kansainvälisen yhteistyön lisäämiselle ja niistä olevan hyötyä niiden mukaisen toiminnan omaksuneille yhteisöille (Jervis 2017, 18). ASEAN:in jäsenvaltioiden voi kuitenkin perustella oletettavasti edustavan kontekstuaalisempaa näkemystä (Marchetti 2017, 50), jonka mukaan on tärkeää, että kaikki poliittiset järjestelmät säilyttävät omat periaatteensa ja ainutlaatuisuutensa ja vahvistavat kansallista suvereniteettiaan.

Näin ollen laajemman kontekstin kautta voidaan tutkielmassa pyrkiä mahdollisesti tarkastelemaan järjestön luonteestaan kokemien sisäisten näkemysten lisäksi sitä, korostavatko kannanotot läntisten valtojen esittämien kaltaisia näkemyksiä eli voiko niiden maailmanjärjestystä edustavilla näkemyksillä tulkita olleen vaikutuksia ASEAN:in kokemaan maailmanjärjestykseen. Tämän kontekstin mukaanottamisella pyritään sijoittamaan tapaustutkimusta osaksi laajempaa kokonaisuutta. Kyseisellä ulottuvuudella ei kuitenkaan ole suurta roolia tutkielman aineiston analyysissä, vaan se tuodaan osaksi Johtopäätökset-luvussa esitettyjä pohdintoja.

Pluralismia, solidarismia ja suojeluvastuun periaatetta esitellään tarkemmin luvussa 3. Tämän lisäksi kyseisessä luvussa tarkastellaan myös ASEAN:ista samalla teoreettisella viitekehyksellä tehtyä aikaisempaa tutkimusta, jota pyritään hyödyntämään sekä aineiston analyysissä että myös tutkielman viimeisessä luvussa esitettävien johtopäätösten pohdinnassa. Aineistoksi valittujen puheenvuorojen analyysi tehdään käyttämällä teorialähtöistä sisällönanalyysia, jossa aineisto teemoitellaan erilaisten aihepiirien mukaan ja vertaillaan teemojen esiintymistä aineistossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-93). Aineistoa esitellään tarkemmin alaluvussa 4.1. ja valittua metodologia alaluvussa 4.2. Luku 5 jakautuu neljään alalukuun, jossa valittua aineistoa analysoidaan neljän eri teeman avulla. Luvussa 6 vastataan analyysissä saatujen tulosten perusteella tässä luvussa esitettyyn tutkimuskysymykseen, pyritään esittämään pidemmälle vietyjä johtopäätöksiä ja pohtimaan vielä tarkemmin, miten ASEAN:in alueellisen järjestyksen säilyttämiseksi määritellyt periaatteet suhteutuvat globaaliin kontekstiin. Seuraavaksi

siirrytään kuitenkin lukuun 2, jossa taustoitetaan tarkemmin ASEAN:ia ja sen peruseriaatteita sekä rohingya-muslimien asemaa Myanmarissa.

2. TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTIA

Tässä luvussa kerrotaan tarkemmin tarkastelun kohteeksi valitusta ASEAN:ista. Taustoituksessa tuodaan esille tutkimuksen kannalta kiinnostavia järjestön peruseriaatteita, jotka valaisevat sen erityispiirteitä ja pluralistiseksi kuvailtua peruluonnetta. Alaluvuissa 2.2. ja 2.3. taustoitetaan myös rohingya-vähemmistön asemaa Myanmarissa, sillä kyseinen tilanne toimii tapauksena, jonka avulla ja kontekstissa ASEAN:in luonnetta pohditaan.

2.1. ASEAN

ASEAN perustettiin vuonna 1967. Järjestön perustamiselle oli kolme syytä: lieventää alueen valtioiden välisiä jännitteitä, vähentää alueen ulkopuolisten toimijoiden vaikutusta alueella ja edistää valtioiden sosiaalista ja taloudellista kehitystä. Vietnam, Myanmar, Laos ja Kambodža liittyivät viimeisimpinä jäsenvaltioina järjestöön 1990-luvulla. Osittaisena syynä näiden valtioiden jäsenyydelle oli Shaun Narinen mukaan ASEAN:in näkemä mahdollisuus kasvattaa alueellista poliittista vaikutusvaltaansa. Uusien valtioiden liittyminen järjestöön sisälsi kuitenkin omat riskinsä, sillä niiden taloudellinen kehitys oli eri tasolla kuin muiden jäsenvaltioiden. (Narine 2006, 200-203.)

Järjestölle laadittiin vuonna 2007 peruskirja. Peruskirjassa järjestön tavoitteiksi määritellään muun muassa ihmisoikeuksien ja perustavanlaatuisen vapauksien edistäminen ja suojeleminen (ASEAN Charter 2007, Art 1 (7)), kaikenlaisiin uhkiin, rikollisuuteen ja haasteisiin reagoiminen tehokkaasti kokonaisvaltaisen turvallisuuskäsityksen mukaisesti (mt. Art 1 (8)) ja ihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäminen tarjoamalla tasapuoliset mahdollisuudet kehittymiseen, sosiaaliseen hyvinvointiin ja oikeudenmukaisuuteen (mt. Art 1 (11)). Edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamisessa ja muussakin toiminnassaan on ASEAN:in jäsenvaltioiden noudatettava peruskirjassa mainittuja periaatteita, joihin kuuluvat kaikkien ASEAN:in jäsenvaltioiden itsenäisyyden ja suvereniteetin kunnioittaminen (mt. Art 2 (2a)), kiistojen rauhanomainen ratkaiseminen (mt. Art 2 (2d)), puuttumattomuus jäsenvaltioiden sisäisiin

asioihin (mt. Art 2 (2e)) ja jokaisen jäsenvaltion oikeus siihen, ettei sen olemassaoloon puututa ulkopuolisten tahojen toimesta (mt. Art 2 (2f)). Kyseisten neljän periaatteen perusteella ASEAN:ia määritellään usein perusluonteeltaan pluralistiseksi (ks. luvut 3.2. ja 3.5.).

ASEAN:in peruskirjassa mainitaan myös periaatteita, joiden voidaan tulkita pyrkivän tuomaan jäsenvaltioiden toimintaan myös solidaristisempia arvoja ja tavoitteita. Kyseisiä periaatteita ovat alueellisen rauhan, turvallisuuden ja vaurauden edistäminen (mt. Art 2 (2b)), väkivaltaisuuksien tai muiden kansainvälisen oikeuden kanssa ristiriidassa olevien toimien kieltäminen ja tuomitseminen (mt. Art 2 (2c)), perustavanlaatuisen vapauksien kunnioittaminen, ihmisoikeuksien edistäminen ja turvaaminen sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen (mt. Art 2 (2i)) ja YK:n peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden, kuten esimerkiksi kansainvälisen humanitaarisen oikeuden, ylläpitäminen (mt. Art 2 (2j)).

Herman Joseph S. Kraftin (2012, 62-63) mukaan ASEAN:in kautta pyritään rakentamaan sen jäsenvaltioiden välille tunnetta yhteisöllisyydestä ja alueellisesta identiteetistä. Kraftin mukaan identiteettiä pyritään vahvistamaan esimerkiksi viittaamalla valtioiden välisiä suhteita sääteleviin järjestön peruskirjassa määriteltyihin perusperiaatteisiin ilmaisulla ”ASEAN Way”. Kyseisiä periaatteita noudattamalla on tarkoitus pyrkiä takaamaan, että jokainen jäsenvaltio voi rauhassa keskittyä sisäiseen kehitykseensä ilman samanaikaista huolta epävakasta ulkosuhteista. (Kraft 2012, 62-63; Yuzawa 2012, 75.)

ASEAN:issa on kuitenkin Kraftin mukaan tarvetta normatiivisille muutoksille. Järjestön puitteisiin on perustettava instituutioita, jotta normien toimeenpano ja niiden toteutumisen valvonta helpottuisivat. Tämän seurauksena ASEAN:in institutionalisoituminen tulisi vahvistumaan ja lisääntymään. Kraftin mukaan järjestön sitoutuminen peruskirjassaan määriteltyihin velvollisuuksiin edistää demokratiaa ja ihmisoikeuksia on merkityksellistä vain, jos kehitetään mekanismeja varmistamaan, ettei sitoutuminen jää ainoastaan sanallisten kannanottojen tasolle. Myanmar on esimerkki valtiosta, jonka sisäisiin ihmisoikeusloukkauksiin on ollut vaikea puuttua järjestöstä puuttuvien periaatteiden ja tavoitteiden sitovuutta vahvistavien mekanismien takia. (Kraft 2012, 70-72; Yuzawa 2012, 82.)

Sheldon W. Simon näkee ”ASEAN Way”-ssa ilmaistuna uskon tai toiveen siitä, että jäsenvaltiot pyrkisivät toimimaan oikein välttääkseen häpäisemästä kollektiivia. Simonin

mukaan ”ASEAN Way” ei ole täysin toteutunut tässä ulottuvuudessaan Myanmarin tapauksessa. Myanmarin sisäinen politiikka on useaan otteeseen ollut häpeäksi ASEAN:ille ja aiheuttanut ongelmia järjestön suhteisiin Euroopan ja USA:n kanssa. Simon mainitsee, että esimerkiksi Filippiinit, Indonesia ja Thaimaa ovat Myanmarista poiketen aiemmin tarjonneet kanavia muille ASEAN:in jäsenvaltioille sisäisiin asioihinsa reagoimiseksi. Toisaalta kyseiset valtiot ovat esittäneet avunpyyntönsä itse, joten sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatetta ei voida sinänsä todeta loukatun. (Simon 2008, 197, 202.)

ASEAN:in jäsenvaltioista yksikään ei ole selkeässä hegemonin asemassa. Valtioiden muodostavat keskenään yhteistyöverkostoja, joiden seurauksena niiden välille on muodostunut kollektiivista toimintaa alueen poliittisiin ja talouteen liittyviin asiakysymyksiin vastaamiseksi. Järjestöllä ei ole merkittäviä keskusjohtoisia mekanismeja, joilla vahvistaa sopimusten noudattamista, valvoa jäsenvaltioiden sisäisiä tapahtumia tai ennustaa ilmeneviä ongelmia. (Simon 2008, 196-197.) Järjestön lisäksi siis myöskään yksittäiset valtiot eivät oletettavasti pysty vaikuttamaan siihen, noudattaako joku jäsenvaltio järjestön peruseriaatteita ja -tavoitteita vai ei.

Sorpong Peun mukaan ASEAN:n jäsenvaltioiden välille ei ole onnistunut muodostumaan varsinaista turvallisuusyhteisöä. Tämän Peu perustelee johtuvan siitä, että järjestön jäsenenä on sekä ei-demokraattisia että myös demokraattisia valtioita, joiden välillä on vihamielisyyttä ja jännitteitä. Jäsenvaltioista Thaimaa, Filippiinit ja Indonesia ovat lähimpänä demokratiaa. Malesia ja Singapore ovat sitä vastoin osittain autoritäärisiä, Bruneissa on absoluuttinen monarkia ja Myanmaria johtaa sotilasjunta. Peun mukaan ASEAN:illa on potentiaalia muuttua multilateraaliseksi turvallisuusyhteisöksi, jos yhteisölle löytyy selkeä johtaja. (Peu 2009, 160-161.) Indonesia on järjestön suurin valtio, joten sillä voisi olla potentiaalisesti merkitystä järjestön toiminnan luonteen ja suunnan kehittämisessä.

ASEAN:in voidaan tulkita ottaneen askeleen ihmisoikeuksien suojelemisen edistämiseksi ’non-traditional security’ (NTS; uudenlainen, epäperinteinen turvallisuus, tutkielman kirjoittajan oma käänös) määritelmän kautta. NTS:n on määritelty sisältävän esimerkiksi ilmastonmuutoksen, tartuntatautien, luonnonkatastrofien, laittoman maahanmuuton, ihmiskaupan ja kansainvälisen rikollisuuden aiheuttamia ei-sotilaallisia haasteita

ihmisten ja valtioiden hyvinvoinnille ja selviytymiselle. NTS:n on tulkittu yhdistyvän ASEAN:in jäsenvaltioiden kasvavaan pelkoon siitä, että esimerkiksi suojeluvastuun periaatetta voitaisiin käyttää oikeutuksena ulkopuolisten toimijoiden interventiolle. Tämän seurauksena jäsenvaltiot pyrkivät itse vastaamaan riittävällä tavalla luonnon tai ihmisten aiheuttamiin tuhoihin. Stéphanie Martel kuitenkin muistuttaa, että vaikka NTS:n tavoitteita voidaankin pitää kunnioitettavina, on ASEAN:in jäsenvaltioilla silti vastuu suojella kansalaisiaan myös väkivaltaisilta konflikteilta. (Martel 2017, 550-551, 559-560.)

Esimerkiksi David Shambauch on todennut, etteivät NTS:n määritelmän mukaiset haasteet huomioi valtioiden rajoja. Tästä syystä kaikkien ASEAN:in jäsenvaltioiden on Shambauchin mukaan tunnustettava, että valtion suvereniteetti ei ole muuttumaton ja, että kollektiivista toimintaa tarvitaan asiakysymyksiin tehokkaasti reagoimiseksi. Valtion sisäisistä asioista tulee ulkoisia NTS:n mukaisten haasteiden lisääntyessä. (Shambauch 2008, 23.) Ei-sotilaallisten rajat ylittävien haasteiden lisääntyessä ASEAN:in jäsenvaltioiden tuleekin todennäköisesti pehmentää tiukkaa suhtautumistaan suvereniteetin ja sisäisten asioiden puuttumattomuuden kunnioittamiseen, millä saattaisi olla vaikutuksia myös sotilaallisiin haasteisiin vastaamisessa tulevaisuudessa.

YK:n vaikutus Aasian turvallisuusjärjestykseen on William T. Town mukaan jäänyt marginaaliseksi johtuen esimerkiksi suurvaltojen kilpailusta alueella kylmän sodan aikana. Aasian valtiot ovat myös olleet epäileväisiä turvallisuusneuvoston motiiveista. (Tow 2009, 2.) Kaakkois-Aasian ulkopuolisten toimijoiden on huomioitava tasa-arvoinen kumppanuus ja molemminpuolinen kunnioitus esimerkiksi suojeluvastuun periaatteen edistämisessä alueella. Rizal Sukman mukaan on tärkeää, että erityisesti kehittyneemmistä valtioista tulevat alueen ulkopuoliset toimijat välttävät vertaamasta alueen kokemia ongelmia muiden alueiden spesifeihin ongelmiin. (Sukma 2012, 150.) Edellä mainittujen huomioiden perusteella voidaan mahdollisesti olettaa, että Johdannossa pohdittu läntisten valtojen ajaman maailmanjärjestyksen vaikutus ASEAN:in alueella ei olisi suurta esimerkiksi valtioiden kokeman epäluulon takia.

Myanmaria koetteli vuonna 2008 sykloni Nargis, jonka seurauksena esimerkiksi läntisten valtioiden hallitukset yrittivät perustella suojeluvastuun periaatteen mukaista toimintaa valtion kansalaisia suojellakseen. Tämä johtui siitä, että Myanmarin hallitus ei ollut

tarpeeksi aktiivinen vastaamaan valtiota koettelevaan tuhoon ja henkilövahinkoihin. ASEAN:in jäsenvaltiot olivat mukana vastaamassa läntisten valtioiden pyrkimykseen toteamalla yhtenäisesti, että Myanmarin suvereniteettia on kunnioitettava ja sille on tarjottava humanitaarista apua tavoilla, jotka eivät puutu valtion sisäisiin asioihin. (Kassim 2014, 50,54, 59.)

Vaikka esimerkkitapaus syklonista on kenties ainakin määritelmällisesti enemmän NTS:n mukainen kuin suojeluvastuun periaatteen puitteissa käsiteltävä, tarjoaa se silti esimerkin tilanteesta, jossa ASEAN:in jäsenvaltiot ovat osoittaneet yhtenäisen kantansa sekä Myanmarin sisäiseen tilanteeseen että myös toiminnan valtuuttamiseen suojeluvastuun periaatteen nimissä. Kyseinen kanta on vahvasti tulkittavissa ASEAN:in perustavanlaatuisen pluralististen periaatteiden mukaiseksi ja tarjoaa mahdollisesti ainakin jonkinlaisen vertailukohtan tämän tutkielman puheenvuoroissa esitettyjen näkemysten luonteen tutkimiselle. Näin ollen tutkielman oletuksena on, että ASEAN:in jäsenvaltioiden kanta myös seuraavissa alaluvuissa 2.2 ja 2.3 tarkemmin esiteltävään rohingya-vähemmistöjen Myanmarissa tällä hetkellä kokemaan ahdinkoon ja mahdollisuuksiin reagoida tilanteeseen on järjestön perusperiaatteiden mukainen ja enemmän pluralistinen kuin solidaristinen.

2.2. Rohingyajen asema Myanmarissa

Myanmarissa on ollut useita etnisiä konflikteja vuoden 1948 Iso-Britanniasta itsenäistymisensä jälkeen. Nehginpao Kipgen pyrkii selittämään, mikä tekee juuri rohingyojen kokemista ongelmista merkittäviä ja miksi kansainvälinen yhteisö on laajasti kiinnittänyt huomiota kyseisen vähemmistön kokemaan ahdinkoon. Rohingya on terminä itsessään ristiriitainen. YK käyttää Myanmarin läntisessä osassa sijaitsevan Rakhinen osavaltion muslimivähemmistöstä nimitystä rohingya, mutta Myanmarin hallitus ja suuri osa Myanmarin asukkaista kutsuu vähemmistön edustajia naapurivaltio Bangladeshista tulleiksi laittomiksi bengaleiksi. (Kipgen 2013, 298-300.) Syeda Naushin Parninin (2013, 281) mukaan tämä johtuu siitä, että rohingyat ovat fyysisesti, kielellisesti ja kulttuurisesti samankaltaisia kuin etelä-aasialaiset henkilöt, erityisesti bengalit.

Myös A. K. M. Ahsan Ullah (2016, 286) toteaa rohingyan terminä sisältävän poliittisia jännitteitä. Katherine Southwicken (2015, 140) mukaan Myanmarin hallinnon virkamiehet ovat painostaneet ulkomaiden edustajia olemaan käyttämättä termiä rohingya. Kuitenkin esimerkiksi YK:n erityisedustaja Yanghee Lee torjui kyseisen lähestymistavan vierailullaan Myanmariin kesällä 2014. Leen mukaan itsenäisenä ihmisoikeusasiantuntijana häntä ohjaavat kansainväliset ihmisoikeussäädökset. Kyseisiin säädöksiin sisältyy esimerkiksi vähemmistöjen oikeus identifioitua kansallisten, etnisten, uskonnollisten ja kielellisten piirteidensä perusteella. Valtioiden on taattava, ettei kukaan joudu syrjinnän kohteeksi kyseisten piirteiden takia. (Southwick 2015, 140.)

Rohingyojen historiallisessa alkuperässä on ristiriitoja, jotka vaikuttavat osaltaan siihen, miten Myanmarin viranomaiset heitä kohtelevat. Vähemmistön väitetään asuneen Myanmarissa vuosisatojen ajan ja polveutuvan arabeista, persialaisista, turkkilaisista ja bengaleista, jotka tulivat kauppiaina, sotilaina tai pyhimyksinä meri- ja maateitse Myanmariin. Myanmarissa on rohingyojen lisäksi myös muita muslimiryhmittymiä. Myanmarin hallitus tunnustaa 135 etnistä ryhmää, mutta rohingyat eivät ole näiden ryhmien joukossa. Rohingyojen ongelman monimutkaisuus piilee siis pohjimmiltaan siinä, että heitä ei pidetä Myanmarin kansalaisina. (Kipgen 2013, 299-300, 307.) Ullahin mukaan useat rohingyat pystyisivät jäljittämään perimänsä ainakin siirtomaa-ajalle. Kuitenkin vähemmistön edustajilta puuttuu tarvittavat asiakirjat, joiden perusteella heidät voitaisiin todistaa ja tunnustaa Myanmarin kansalaisiksi. (Ullah 2016, 287.)

Rohingyoja on syrjitty sekä taloudellisesti että sosiaalisesti. Heillä ei ole edustusta Rakhinen osavaltion hallinnossa eikä Myanmarin keskushallinnossa. (Kipgen 2013, 307.) Ullah (2016, 289) argumentoi, että rohingyoilta on estetty Myanmarin kansalaisuuden saaminen, jotta Myanmarin valtio voisi perustua vain yhteen uskontoon eli buddhalaisuuteen.

Valtiottomuutensa seurauksena monien rohingya-vähemmistön edustajien ollut pakko muuttaa esimerkiksi Bangladeshiin, Thaimaahan, Intiaan, Pakistaniin, Saudi Arabiaan ja Malesiaan. Kärsimykset eivät kuitenkaan ole päättyneet uusissakaan kotimaissa, vaan rohingyat ovat yhä joutuneet esimerkiksi syrjinnän, ihmiskaupan ja köyhyyden uhreiksi. Pakolaisuus Bangladeshiin on aiheuttanut turvallisuushkia sekä Myanmarille että Bangladeshille ja vaarantanut valtioiden kahdenvälisiä suhteita. Rohingyat ovat pyrkineet turvaamaan intressejään omien järjestöjensä, esimerkiksi ARSA:n, avulla. Järjestöt ovat

kuitenkin ainakin osittain sotilaallisia, mikä on myös aiheuttanut turvallisuusuhkia. (Parnini 2013, 282, 285, 293.)

Rakhinen osavaltion buddhalaisten ja rohingyojen välillä koettiin väkivaltaisuuksia vuonna 2012. Rohingyat syyttivät Rakhinen osavaltiota ja Myanmarin keskushallintoa valtiontukemasta etnisestä puhdistuksesta, jonka tarkoituksena oli päästä eroon rohingyoista. Syytös perustui esimerkiksi siihen, että kuolonuhreja ja vaurioita oli enemmän rohingyojen kuin buddhalaisten yhteisössä. Valtion johto kielsi syytökset ja vähätteli väkivallan intensiteettiä toteamalla sitä tapahtuneen vain joillain Rakhinen osavaltion eristäytyneillä alueilla. Viranomaisten mukaan kyse ei ollut uskonnollisesta syrjinnästä tai alistamisesta, vaan kahden yhteisön välisestä konfliktista, jossa viranomaiset eivät olleet osallisina. Konfliktin jälkeen hallinto ei onnistunut laatimaan konkreettista suunnitelmaa pitkäaikaisten ratkaisujen aikaansaamiseksi Myanmariin. (Kipgen 2013, 299-304.)

Vaikka Myanmarin hallinto väitti toimineensa puolueettomasti reagoidessaan vuonna 2012 tapahtuneisiin väkivaltaisuuksiin, moni kansainvälinen toimija kritisoi kuitenkin valtion sisäistä tilannetta. Kyseisenä ajankohtana YK:n erityisedustajana Myanmarissa toiminut Tomás Ojea Quintana totesi valtion pitkäaikaiseksi ongelmaksi rohingyojen syrjinnän. Quintanan mukaan myös ihmisoikeuksiin liittyviä ongelmia tulisi käsitellä, jotta valtiossa saataisiin aikaan demokraattinen muutos. Myös YK:n asiantuntija vähemmistöjen asioissa, Rita Izsák, totesi rohingyojen olevan marginalisoitu ja ihmisoikeusloukkauksille altis etninen ryhmä. Izsák kehotti Myanmarin hallintoa esimerkiksi pohtimaan mahdollisia muutoksia olennaisiin lakeihin ja toimenpiteisiin, joilla voitaisiin helpottaa rohingyojen mahdollisuutta kansalaisuuden saamiseen ja edistää yhteisöjen välistä sovintoa. (Kipgen 2013, 304.)

YK ohjeisti Myanmarin hallintoa olemaan aloitteellinen rohingyojen ja buddhalaisten välisessä sovinnonteossa ja ryhtymään toimenpiteisiin rohingyojen integraation vahvistamiseksi. Kipgenin mukaan rohingyojen asemaa pitäisi tutkia ja vahvistaa sisällyttämällä se Myanmarin perustuslakiin, jossa vähemmistön edustajille tulisi taata täydet kansalaisoikeudet. Kipgen ennusti vuonna 2013 julkaistussa artikkelissaan, etteivät vuonna 2012 rohingyoja kohtaan tehdyt väkivaltaisuuDET todennäköisesti jäisi viimeisiksi: ”In other words, without addressing the Rohingyas’ problem politically, the violent conflict in 2012 could be precedence to future violence.” (Kipgen 2013, 308.)

YK:n ihmisoikeusneuvoston käynnistämän selvityksen ja sen perusteella vuoden 2018 elokuussa julkaistun raportin mukaan vuoden 2012 väkivaltaisuuDET olivat käännekohta. Tämä perustellaan raportissa sillä, että kyseisten tapahtumien seurauksena Rakhinen osavaltion buddhalaisten ja rohingyojen välinen suhde huonontui pelon ja epäluottamuksen kasvaessa ja rohingyojen vaino lisääntyi. (UNHRC 2018, luku IV, § 3, momentti 27.)

Myös vuonna 2016 rohingyoja vastaan kohdistettiin vainoamistoimia. Kyseisiä toimia käytettiin vastauksena ARSA:n poliisia vastaan tekemiin hyökkäyksiin Rakhinen osavaltion pohjoisosassa. Myanmarin turvallisuusjoukot vastasivat ARSA:n toimiin ”puhdistustoimilla” (tutkielman kirjoittajan oma käänös ilmaisusta clearance operations) ja 87 000 rohingyaa pakeni Bangladeshiin. (UNHRC 2018, luku IV, § 4b, mom. 44. & 45.)

Parninin mukaan Myanmarin hallinto on epäonnistunut rohingyojen suojelussa, joten kansainvälisellä yhteisöllä, esimerkiksi YK:lla, on vastuu edistää kyseisen ryhmän oikeuksien toteutumista. Myanmarin hallinto on kuitenkin saatava täyttämään suojeluvastuunsa kansaansa kohtaan. Parnini mainitsee YK:n turvallisuusneuvoston, ASEAN:in, Yhdysvallat, Intian ja Thaimaan toimijoina, joilla on potentiaalisesti eniten vaikutusvaltaa Myanmarin tilanteessa. Parnini kommentoi, ettei Myanmarille kenties läheisin näistä toimijoista, ASEAN, ole onnistunut käsittelemään rohingyojen kärsimysten taustalla olevia perimmäisiä syitä. (Parnini 2013, 291-292.)

”Strong initiatives must be taken by important global, *regional* as well as *local* actors to exert pressure on Myanmar’s military junta for the restoration of governance through democratization to *ensure human rights of Muslim Rohingya* and other minorities. Such initiatives require special parameters of international law to be promulgated under the United Nations R2P framework for the promotion and protection of human rights of Rohingya by overcoming the weaknesses of both the global and local systems of governance.” (Parnini 2013, 296; korostukset tutkielman kirjoittajan.)

Ullah (2016, 298) toteaa rohingyojen valtiottomuuden muodostavan alueellisen turvallisuusuhan. Ratkaisujen aikaansaamiseksi tarvitaan tukea sekä Myanmarin naapurivaltioilta, ASEAN:ilta että kansainväliseltä yhteisöltä. Vaikka Myanmarilla on ensisijainen vastuu tilanteesta, täytyy myös pakolaisiksi lähteneitä rohingyoja

vastaanottavien valtioiden kohdella heitä ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla. Southwicken (2015, 143-144, 146.) mukaan rohingyojen kokema syrjintä ja väkivalta ovat johtaneet siihen, että useat asiantuntijat ovat määritelleet Myanmarin tilanteessa olevan havaittavissa suojeluvastuun periaatteen määritelmän mukaisia rikoksia. Rohingyaja vastaan on tehty rikoksia ihmisyyttä vastaan ja etniseen puhdistukseen viittaavia toimia. Tilanteen on mainittu myös sisältävän ainakin riskin kansanmurhasta. Kyseisen riskin pitäisi olla riittävä ehto sille, että ryhdyttäisiin toimiin rikoksen estämiseksi.

2.3. Uusi väkivallan aalto

Uusin laajamittainen väkivallan aalto alkoi Myanmarissa Rakhinen osavaltiossa vuoden 2017 elokuun lopussa, kun ARSA:n edustajia hyökkäsi poliisiasemille. Tämän seurauksena ainakin 6700 rohingyaa tapettiin seuraavan kuukauden aikana ja ainakin 288 kylää tuhoutui osittain tai kokonaan. Kyseisten tapahtumien seurauksena yli puoli miljoonaa rohingyaa on paennut Bangladeshiin. Myanmarin hallinnon rohingyoja kohtaan tekemät toimet on tuomittu laajasti, mutta esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvosto ei ole saanut asetettua sanktioita sitä vastaan. YK:n aiempi ihmisoikeusasioiden korkea edustaja Zeid Ra'ad al-Husein on todennut, ettei kansanmurhan mahdollisuutta tilanteessa voida sulkea pois laskuista. (BBC News 24.4.2018.) Syyskuussa 2018 aloitti uusi YK:n ihmisoikeusasioiden korkea edustaja Michelle Bachelet, joka on vaatinut tutkimusryhmän perustamista rohingyoihin kohdistuneiden väkivaltaisuuksien selvittämiseksi (Yle 10.9.2018).

Myanmarin armeija Tatmadaw on ollut pääasiallisesti vastuussa rohingyoja vastaan tehdyistä väkivaltaisuuksista. Operaatioiden luonne, laajuus ja organisointi viittaavat YK:n selvitysryhmän elokuussa 2018 julkaiseman raportin mukaan niiden suunnitelmallisuuteen. Tatmadaw'n ylipäällikkö, vanhempi kenraali Min Aung Hlaing, on todennut rohingyoja vastaan tehdyistä väkivaltaisuuksista seuraavaa, viitaten rohingyoihin termillä bengalit:

”The Bengali problem was a long-standing one which has become an unfinished job despite the efforts of the previous governments to solve it. The government in office is taking great care in solving the problem.” (UNHRC 2018, luku IV, § 4, mom. 35; korostukset tutkielman kirjoittajan.)

Selvitysryhmän raportin mukaan Myanmarissa rohingyoja vastaan osoitetut vihapuheet ovat valtion tukemia, sillä hallituksen reagointi niiden estämiseksi on ollut riittämätöntä. Vihapuheeseen sisältyy usein kansallista tai rotuun tai uskontoon kohdistuvaa vihaa, joka yllyttää syrjintään, vihamielisyyteen tai väkivaltaan. Rohingya-muslimeja on epäinhimillistetty ja stigmatisoitu buddhalaisuuden suojelemiseksi. (UNHRC 2018, luku IV, § C, mom. 73.)

Raportissa todetaan rohingyjen joutuneen kansanmurhaan viittaavien toimien kohteeksi Myanmarin turvallisuusjoukkojen toimesta. Kansanmurhaa tapahtuu, kun jokin kielletty teko toteutetaan aikomuksena tuhota kokonaan tai osittain jokin kansallinen, etninen, rodullinen tai uskonnollinen ryhmä. Rohingyaat muodostavat tämän määritelmän mukaisen ryhmän. Raportin mukaan Rakhinen osavaltiossa rohingyoja vastaan toteutetut rikokset vastaavat luonteeltaan ja laajuudeltaan tekoja, joita on toteutettu muissa kansanmurhiksi määritellyissä tilanteissa. Myanmarin ja rohingyjen tapauksessa aikomukseen kansanmurhasta viittaavat raportin mukaan rohingyoihin kohdistuvien vainojen ja vihapuheiden laajempi konteksti, armeijan komentajien lausunnot, toimet, joilla rohingyoja jätetään yhteiskunnan ulkopuolelle sekä väkivallan laajuus ja brutaalius. Erityisesti aiemmin esiin tuotu Myanmarin armeijan komentajan lausunto pitkäaikaisen bengalien aiheuttaman ongelman ratkaisemisesta viittaa raportin laatineen selvitysryhmän mukaan siihen, että toiminnan taustalla olisi aikomus kansanmurhaan. (UNHRC 2018, luku VI, § A, mom. 84-87.)

Kansanmurhan lisäksi selvitysryhmän raportissa todetaan Myanmarissa tapahtuneen suojeluvastuun periaatteen määritelmään sisältyvistä rikoksista myös rikoksia ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksia. Rikoksia ihmisyyttä vastaan ovat ainakin murhat, katoamiset, kidutukset, raiskaukset, sortaminen ja vainoaminen. Raportin mukaan Rakhinen osavaltiossa on ollut käynnissä ei-kansainvälinen aseellinen konflikti elokuusta 2017 lähtien. Tämän seurauksena Myanmarissa on tapahtunut myös sotarikoksia. Kyseisiä rikoksia voivat murhien ja kidutusten lisäksi olla esimerkiksi siviileihin kohdistuneet hyökkäykset, panttivankien ottaminen ja vankilaan tai kuolemaan tuomitseminen ilman oikeuden- ja lainmukaista prosessia. (UNHRC 2018, luku VI, § B, mom. 88 & § C, mom. 89.)

Myanmarin siviilihallinnon edustajilla on vähäiset mahdollisuudet armeijan toimien kontrolloimiseksi. Selvitysryhmän raportissa todetaan kuitenkin, että siviiliviranomaiset

ovat osaltaan myös vaikuttaneet rikosten toteuttamiseen. Tämä perustellaan raportissa sillä, että siviiliviranomaiset ovat levittäneet valheellista tietoa, kieltäneet armeijan toimien vääryyden, estäneet itsenäisten selvitysryhmien toimintaa ja tuhonneet todisteita. (UNHRC 2018, luku VI, § C, mom. 93.) Kyseiset raportissa esitetyt havainnot saavat tukea siviilihallinnon johdossa olevan Aung San Suu Kyi tilanteesta esittämistä näkemyksistä (ks. Johdanto).

Rohingya-kriisin seurauksena ASEAN:in jäsenvaltioiden suhteet ja alueen turvallisuus ovat uhattuina. Myanmarissa on todisteiden mukaan tapahtunut äärimmäisiä ihmisoikeusloukkauksia ja hirmutekoja, joihin tulisi reagoida. Järjestön maantieteellisen ja kulttuurisen läheisyyden ja Myanmarin jäsenyyden takia ASEAN:illa voi olettaa olevan merkittävä rooli ratkaisujen löytämisessä tilanteeseen.

Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella ASEAN:in jäsenvaltioiden YK:n yleiskokouksessa esittämiä näkemyksiä ja niiden perusteella pohtia järjestön todennäköisyyksiä ja mahdollisuuksia vaikuttaa tilanteessa. Tässä luvussa esitetyt taustat ja selvitysryhmän esiintuomat faktat Myanmarin tilanteesta viittaavat siihen, että tarvetta voisi olla ASEAN:in perusperiaatteista poikkeavalle toiminnalle. Kyseisellä toiminnalla ASEAN:in voisi olla mahdollisuus vaikuttaa voimakkaammin rohingyoja vastaan tehtyjen ihmisoikeusloukkauksien ehkäisemiseen ja lopettamiseen.

3. TEORIA

Tässä luvussa esitellään tutkielman aineiston analyysissä käytettävä teoreettinen viitekehys. Ensin esitellään teoriaksi valittu englantilainen koulukunta yleisesti. Tämän tutkielman tavoitteen kannalta merkityksellistä on erityisesti kansainvälisen yhteiskunnan (international society) käsite. Kansainvälisen yhteiskunnan luonteesta on muodostunut yksi englantilaisen koulukunnan keskeisimmistä debateista pluralistien ja solidaristien välille. Pluralismin ja solidarismin määritelmiä tarkennetaan alaluvuissa 3.2. ja 3.3. Aineiston analyysi suoritetaan teoreetikkojen pluralismista ja solidarismista esittämien näkemysten avulla. Pluralismin esiintymistä tarkastellaan esimerkiksi suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamisen kautta, jotka ovat myös ASEAN:in peruskirjassa määriteltyjä perusperiaatteita. Solidarismin tarkastelun apuna käytetään pääasiallisesti näkemyksiä ihmisoikeuksien puolustamisesta.

Alaluvussa 3.4. määritellään analyysissä myös tarkasteltavaa suojeluvastuun periaatetta ja alaluvussa 3.5. keskitytään esittelemään aiemman tutkimuksen havaintoja ASEAN:in perusluonteesta ja sen jäsenvaltioiden suhtautumisesta esimerkiksi suojeluvastuun periaatteeseen. Alaluvussa 3.5. esitettyjä näkemyksiä tullaan hyödyntämään pluralismin, solidarismin ja suojeluvastuun periaatteen ohella aineiston analyysissä sekä Johtopäätökset-luvussa esiteltäviä pohdintoja muodostettaessa.

3.1. Englantilainen koulukunta

Englantilaisen koulukunnan teoreetikkojen pääajatuksat keskittyvät mahdollisuuksiin muodostaa valtioiden välinen kansainvälinen yhteiskunta ja siihen, minkälainen tällainen yhteiskunta voisi olla luonteeltaan. Kyseisiä näkemyksiä pidetään englantilaisen koulukunnan merkittävimpänä kontribuutiona kansainvälisten suhteiden tieteenalalla. (Dunne 1998, 8, 10.)

Kansainvälisen järjestelmän (international system) muodostaa kaksi tai useampi valtio. Kansainvälisessä järjestelmässä valtiot ovat yhteydessä toisiinsa siinä mielessä, että niillä on jonkin tason vaikutusta toistensa käytökseen saman kokonaisuuden osina. (Bull 1977, 9.) Kansainvälinen yhteiskunta (international society) on valtioiden välinen ja maailmanyhteiskunta puolestaan (world society) valtioiden rajat ylittävä, yksilöiden välisten jaettujen normien ja arvojen muodostama kokonaisuus. (Buzan 2001, 477.)

Tämän tutkielman kannalta kiinnostavin on kansainvälisen yhteiskunnan käsite. Kansainvälisen yhteiskunnan rakenne muodostuu oikeudellisista periaatteista ja vakiintuneista normeista, jotka asettavat rajoituksia valtioiden harjoittamalle politiikalle. Kansainvälisen yhteiskunnan rakenne sosiaalistaa toimijat eli valtiot. (Dunne 1998, 10.) Englantilaisen koulukunnan pyrkimyksenä on ymmärtää, miten kansainvälisen yhteiskunnan järjestys ja erilaisten alueellisissa konteksteissa toimivien kansainvälisten yhteiskuntien järjestykset rakentuvat yhteiskuntien jäsenten välisten neuvottelujen ja jaettujen ymmärrysten avulla (Yates 2017, 446).

Kansainvälisen yhteiskunnan käsitteen merkittävyys tässä tutkielmassa voidaan perustella sillä, että tarkastelun kohteena olevan ASEAN:in on määritelty olevan esimerkki alueellisissa konteksteissa toimivasta kansainvälisestä yhteiskunnasta (ks. luku 3.5.). Näin ollen voidaan siis mahdollisesti olettaa, että globaalilla tasolla toimivaan

kansainväliseen yhteiskuntaan vaikuttavat tekijät vaikuttavat myös jossain määrin kyseisen yhteiskunnan alueellisissa konteksteissa. Esimerkiksi Robert Yatesin mainitsemien jaettujen ymmärrysten voi mahdollisesti ASEAN:issa olettaa viittaavan jäsenvaltioiden jakamiin käsityksiin suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamisen tärkeydestä. Kyseiset periaatteet ovat kansainvälisessä yhteiskunnassa valtioiden yhdessä sopimia sääntöjä, kuten esimerkiksi Hedley Bull (1977) on määritellyt.

Bullin mukaan kansainvälisessä yhteiskunnassa valtiot ymmärtävät ja hyväksyvät tiettyjen yhdessä sovittujen sääntöjen rajoittavan toimintaansa suhteissaan toisiinsa. Valtiot toimivat sääntöjen muodostamiseksi yhteisissä instituutioissa. Kyseisiä sääntöjä ovat esimerkiksi itsenäisyyden ja suvereniteetin sekä tehtyjen sopimusten kunnioittaminen ja voimankäytön rajoittaminen keskinäisessä kanssakäymisessään. Bull määrittelee lisäksi kansainvälisessä yhteiskunnassa järjestyksen säilymisen kannalta tärkeiksi tavoitteiksi järjestelmän ja yhteiskunnan säilyttämisen, valtioiden itsenäisyyden ja suvereniteetin kunnioittamisen, rauhan ylläpitämisen sekä sosiaalisen elämän yhteiset tavoitteet, joita ovat väkivallan rajoittaminen, lupauksen pitäminen ja omistusoikeuden vakauttaminen. (Bull 1977, 3-4, 7, 13, 16-18.) Kansainvälisen yhteiskunnan vahvuus määräytyy sen perusteella, kuinka todellisena tai toimijoiden käytöstä määräävänä sitä pidetään eli kuinka vahvasti sitoutuneita toimijat ovat sen toimijoiden yhdessä laatimien sääntöjen ja normien noudattamiseen (Seppä 2007, 82).

Bullin mukaan kansainvälisen järjestyksen ylläpitämiseen vaikuttaa kolme erilaista sääntöjen kokonaisuutta. Ensimmäisessä niistä määrittellään idea kansainvälisestä yhteiskunnasta, jonka jäseniä valtiot ovat. Toiseen kokonaisuuteen kuuluvat säännöt, jotka määrittävät minimiehdot valtioiden väliselle rinnakkaiselolle. Kyseiset säännöt ovat niitä, joita Bull on määritellyt valtioiden laativan yhdessä muodostamissaan instituutioissa esimerkiksi väkivallan käytön rajoittamiseksi ja tehtyjen sopimusten kunnioittamiseksi. Jokainen valtio hyväksyy velvollisuutenaan kunnioittaa toisten valtioiden suvereniteettia ja ylintä päätösvaltaa koskien omia kansalaisiaan ja aluettaan. Tämän seurauksena valtio voi odottaa samanlaista kunnioitusta myös toisilta valtioilta. Kolmannen kokonaisuuden säännöillä säädellään valtioiden välistä yhteistyötä muissa kuin välttämättömään rinnakkaiseloon liittyvissä asioissa. Valtiot voivat ilmaista tukensa ja kunnioituksensa säännöille virallisilla sanallisilla kannanotoillaan tai käytöksellään. (Bull 1977, 52-53, 65-69.)

Tämän tutkielman tavoitteen kannalta tärkeimpiä ovat erityisesti Bullin määrittelemään toiseen kokonaisuuteen sisältyvät suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteita kunnioittavat säännöt. Bullin määritelmästä on tulkittavissa, että tutkielmassa merkittävä solidaristinen näkemys ihmisoikeuksien puolustamisesta ei sisälly ainakaan kahteen ensimmäiseen sääntöjen kokonaisuuteen, joten sen voi olettaa Bullin mukaan kuuluvan valtioiden välttämättömän rinnakkaiselon ulkopuolelle.

Kansainvälisen yhteiskunnan normatiivisesta sisällöstä eli säännöistä ei ole saavutettu täyttä yhteisymmärrystä. Erityisesti kysymykset koskien sodan roolia kansainvälisessä yhteiskunnassa, kansainvälisen oikeuden lähteitä ja yksilöiden asemaa ovat herättäneet erimielisyyksiä. (Bellamy & McDonald 2004, 313.) Kyseisiä erimielisyyksiä on havaittavissa esimerkiksi pluralistien ja solidaristien vastakkaisissa näkemyksissä kansainvälisen yhteiskunnan rakenteesta ja kansainvälisen järjestyksen ylläpitämisestä. Tämän tutkielman aineistoa teemoitellaan analyysissa pluralistien ja solidaristien esittämien näkemysten avulla.

Barry Buzanin mukaan yksi englantilaisen koulukunnan avainkysymyksistä on mahdollinen ontologinen jännite kansainvälisen yhteiskunnan säilymisen ja maailmanyhteiskunnaksi kehittymisen välillä, minkä voi mahdollisesti perustella edellä mainittujen normatiivisten erimielisyyksien avulla. Keskeisenä argumenttina on, että yksilön ihmisoikeuksien kehittäminen kansainvälisessä oikeudessa heikentää valtioiden suvereniteettia ja helpottaa ulkopuolisten toimijoiden sekaantumista valtion sisäisiin asioihin. Näin ollen pyrkimykset kehittää maailmanyhteiskuntaa esimerkiksi kehittämällä kansainvälistä ja universaalia ihmisoikeuslakia heikentävät Buzanin näkemyksen mukaan kansainvälisen yhteiskunnan perustana olevia valtioita. (Buzan 2001, 478.) Myös John Williams on todennut valtiokeskeisyyden olevan haasteiden edessä, sillä universaalia, eettistä agenda korostavia käytäntöjä ja instituutioita on syntynyt ja niiden seurauksena myös merkityksellinen ja universaali ihmistenvälinen yhteiskunta. Williamsin mukaan tämä on askel kansainvälisestä yhteiskunnasta kohti maailmanyhteiskuntaa. (Williams 2005, 21, 25.)

Pluralismin mukaan valtiot voivat hyväksyä kansainvälisen järjestyksen, jossa niiden välistä kanssakäymistä on säädely vain sen verran, että yhteistyö yhteisten etujen edistämiseksi onnistuu. Pluralismi edustaa perusajatuksiltaan Bullin määrittelemää

kansainvälistä yhteiskuntaa. Kansainvälinen yhteiskunta nähdään ratkaisuna arvoiltaan moninaisten toimijoiden kanssakäymisen helpottamiseen. Solidarismi on vastakkainen näkemys, jonka mukaan kansainvälisellä yhteiskunnalla on mahdollisuus kehittyä sellaiseksi, että sen avulla voidaan pyrkiä vahvistamaan muitakin kuin vain valtioiden välttämättömään rinnakkaiseloon liittyviä sääntöjä. Kyseisiin sääntöihin sisältyy esimerkiksi periaate universaalien ihmisoikeuksien kunnioittamisesta. Solidaristien mukaan pluralistien eettinen puolustus alkaa murtua, jos sen edustajat sallivat kansalaisiaan sortavien hallitusten piileskellä suvereniteetin normin suojissa (Dunne 1998, 11). Pluralistien ja solidaristien välinen debatti keskittyy siis pääosin moraalisen toiminnan mahdollisuuteen maailmassa, jonka keskeisimpiä toimijoita ovat suvereenit valtiot (Reus-Smit 2008, 59).

Alex J. Bellamy kyseenalaistaa pluralistien ja solidaristien välisen debatin perustoja, sillä kumpikin osapuoli pitää hänen mukaansa tärkeämpänä humanitaarisen intervention suorittavan toimen interventionistisia ulottuvuuksia kuin ihmisten kärsimyksen vähentämistä (Bellamy 2003, 338). Vastakkainasettelu pluralismin ja solidarismin välillä ja näkemys niiden molemminpuolisesta toisensa poissulkevasta kehyksestä on Williamsin (2015, 86) mukaan haitallista englantilaisen koulukunnan kyvyille analysoida tehokkaasti maailmanpolitiikan haasteita. Joao Marques De Almeidan (2003, 147) näkemyksen mukaan Bullin tavoite sosiaalisen elämän turvaamisesta väkivaltaa vastaan tarvitsee toteutuakseen kansainvälisessä yhteiskunnassa myös jonkinasteista normatiivista solidariteettia poliittisen pluralismin kunnioittamisen rinnalle. Näin ollen voidaan mahdollisesti perustella, että pluralismi ja solidarismi eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan niitä edustavia piirteitä voi olla havaittavissa samanaikaisesti samassa maailmassa.

3.2. Pluralismi

Pluralismin perusajatuksen mukaan valtiot ovat keinoja säilyttää kansainvälisen yhteiskunnan järjestys anarkian tilaa vastaan. Valtiot takaavat turvallisuuden ja järjestyksen rajojensa sisällä ja puolustavat itseään ulkopuolisia toimijoita vastaan. (Hurrell 2007, 27-28.) Williams (2015, 24) toteaa valtioiden välillä vallitsevaa pluralismia voitavan pitää normatiivisesti puolustettavana juurikin kansainvälisen politiikan anarkistisen luonteen eli ylimmän auktoriteetin puuttumisen takia.

Pluralistien mukaan valtioiden välillä ei ole olemassa sellaista konsensusta, jonka perusteella voitaisiin oikeuttaa toisen valtion sisäisiin asioihin puuttuminen ihmisoikeusloukkausten takia. Ihmisoikeudet eivät kuulu siihen osa-alueeseen, jota säädellään valtioiden välisen yhteistyön helpottamiseksi. Ihmisoikeuksista ei voida saavuttaa yhteisymmärrystä, sillä ne rakentuvat ja saavat merkityksensä erilaisissa kulttuurisissa konteksteissa. (Seppä 2007, 88.)

Myös Nicholas J. Wheeler toteaa, että pluralistien mukaan yksittäisillä valtioilla ei ole eikä pitäisi olla oikeutta humanitaarisen intervention toteuttamiseen. Pluralistit ajattelevat, että humanitaarisen intervention keinoin kohdevaltio pakotetaan noudattamaan tiettyjä partikularistisia arvoja, minkä seurauksena kansainvälinen ja valtion sisäinen järjestys häiriintyvät. (Wheeler 1992, 468, 471.) Ajatus kansainvälisestä järjestyksestä, joka vahvistuu tiettyjen arvojen ja tavoitteiden edistämisen seurauksena, perustuu Edward Keenen mukaan erityisesti länsimaisten valtioiden näkemyksiin. Kyseisiin näkemyksiin yhdistettyjen arvojen ei voi olettaa edustavan kaikkien kansainvälisissä suhteissa mukana olevien toimijoiden eettisiä näkemyksiä. (Keene 2008, 104, 119.)

Normatiivisten ideoiden voidaan todeta syntyneen läntisissä valtioissa ja siirtyneen sieltä muihin maailman osiin. Tämän seurauksena yhteiskunnallinen ja kulttuurinen monimuotoisuus ovat kaventuneet. (Wilson 2008, 182.) Bull esitti saman ajatuksen eurooppalaisten valtojen intressien ja kokemusten pääasiallisesta vaikutuksesta erityisesti kansainvälisen oikeuden järjestelmään jo 1970-luvulla. Laajentuessaan eurooppalaisten ja läntisten alueiden ulkopuolelle, tulee yhteisten intressien ja konsensuksen määrä koskien normatiivisia ideoita vähentymään. (Bull 1977, 248-249, 305.) Edellä mainitut ajatukset voidaan yhdistää jo Johdannossa esiintuotuihin näkemyksiin läntisten valtojen edistämästä maailmanjärjestyksestä, johon ASEAN:in näkemysten suhtautumista pohditaan esimerkiksi tutkielman Johtopäätökset-luvussa.

Läntiset toimijat ovat pyrkineet kehittämään ihmisoikeuksien edistämistä kansainvälisessä yhteiskunnassa esimerkiksi kansainvälistä ja universaaliala ihmisoikeuslakia kehittämällä. Raffaele Marchettin mukaan kyseiset toimijat käyttävät luonteeltaan universalistisia strategisia narratiiveja, joilla ne pyrkivät perustelemaan omien poliittisten periaatteidensa ja hallinnan muotojensa kopioimista

maailmanlaajuisesti ilman olennaisia eroavaisuuksia toteutuksessa. Strategisen narratiivin ensimmäisessä vaiheessa määritellään toimija, esimerkiksi Myanmar, jonka voidaan määritellä olevan vastuussa tietystä ilmiöstä, esimerkiksi rajojensa sisäpuolella tapahtuvista ihmisoikeusloukkauksista. Toisessa vaiheessa narratiivin laatijat muodostavat kuvan toivottavasta ja tavoiteltavasta maailmanjärjestyksestä, esimerkiksi sellaisesta, jossa Myanmarin kaltaiset valtiot kehittyvät demokratioiksi ja ne ryhtyvät edistämään kansalaistensa ihmisoikeuksia lännen universaaleina pitämien ihmisoikeusperiaatteiden mukaisina. Narratiivin kolmannessa vaiheessa päätetään toimista, jotka ovat välttämättömiä toisessa vaiheessa määritellyn tilanteen saavuttamiseksi. (Marchetti 2017, 50; Myanmar esimerkkinä tutkielman kirjoittajan oma lisäys.)

Strategisen narratiivin vastaiseksi näkemykseksi Marchetti (2017, 50) määrittelee kontekstuaalisen näkemyksen, jonka mukaan kaikkien poliittisten regiimien tulee säilyttää omat periaatteensa ja ainutlaatuisuutensa ja vahvistaa kansallista suvereniteettiaan. Kontekstuaalisen näkemyksen voi mahdollisesti perustella olevan enemmän pluralismin ajatusten mukainen, kun taas strateginen narratiivi vaikuttaa solidaristisemmalta ainakin pintapuolisesti tarkasteltuna. Tutkielman Johtopäätökset-luvussa ASEAN:in näkemysten suhteutumista strategiseen narratiiviin pyritään pohtimaan tarkemmin. Oletuksena on, että järjestön näkemykset tukisivat enemmän Marchettin kontekstuaalista näkemystä ja eivät näin ollen välttämättä olisi tulkittavissa läntisten toimijoiden edistämän maailmanjärjestyksen mukaisiksi (ks. Johdanto).

Jos Myanmarin kriisin ratkaisemiseksi valtioon tehtäisiin humanitaarinen interventio muun toimijan kuin ASEAN:in, esimerkiksi YK:n, toteuttamana, pakotettaisiin Myanmar pluralististen näkemysten mukaan noudattamaan tiettyjä partikularistisia, läntisten valtioiden kontekstissa kehitettyjä arvoja. Intervention seurauksena olisi todennäköistä, että valtion sisäinen, alueellinen ja kansainvälinen järjestys häiriintyisivät. Toisaalta kuitenkin esimerkiksi YK:n ihmisoikeusneuvoston selvitysryhmän julkaisemassa raportissa (ks. Johdanto ja luku 2.3.) esitetään todisteita, joiden perusteella voidaan mahdollisesti todeta Myanmarin hallinnon vaikuttaneen suurissa määrissä valtion sisäisen järjestyksen häiriintymiseen.

Pluralistit ovat skeptisiä yksilön turvallisuuden asettamisesta valtion turvallisuuden edelle, sillä myös sen seurauksena turvallisuuden perustana oleva järjestys voi heikentyä.

Valtioiden turvallisuus toteutuu pluralismin mukaan kunnioittamalla suvereniteettia ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatetta. Yksilön turvallisuus tulisi pluralistien mukaan asettaa etusijalle ainoastaan, jos turvallisuusuhan luonteista ja keinoista siihen vastaamiseksi vallitsee kansainvälinen konsensus. (Bellamy & McDonald 2004, 308, 313.) Pluralistit ovat sitä mieltä, että kaikkien yksilöiden turvallisuutta edistää enemmän humanitaarisen intervention kieltävä sääntö kuin humanitaarisen intervention salliminen ilman konsensusta sitä säätelevistä periaatteista (Wheeler 2000, 29). Hurrellin mukaan pluralistit pelkäävät ihmisoikeuksiin ja demokratiaan liittyvät tavoitteet mielessä tehtävän ulkopoliittikan johtavan kohtuuttomiin ja liiallisiin toimiin ja lopulta epävakaaseen ulkopoliittikkaan. Pluralistit myös kritisoivat, että humanitaaristen interventioiden taustalla tulisi varmasti olemaan valtioiden omia tavoitteita ja intressejä jotka vaikuttaisivat mihin ihmisoikeusloukkauksiin ne valitsisivat reagoida. (Hurrell 2007, 160.)

Pluralismin esittämän kritiikin perusteella on kenties tulkittavissa, että sen edustajat vastustaisivat myös aiemmin esitellyn strategisen narratiivin mukaista toimintaa, sillä sitä ajavien toimijoiden voisi mahdollisesti perustella pyrkivän toimillaan vaikuttamaan oman valtansa kasvattamiseen vahvistamalla omien käsitystensä mukaista maailmanjärjestystä. Tutkielman oletuksena on, että ASEAN:in näkemyksissä korostuvat suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittaminen, joiden voidaan mahdollisesti perustella tukevan järjestön peruskirjan pluralistisia peruseriaatteita, mutta toisaalta niillä voidaan kenties myös vastustaa alueen ulkopuolisten toimijoiden vaikuttamista ASEAN:in jäsenvaltioiden sisäisiin asioihin omaa maailmanjärjestystään tukevien näkemysten perusteella ja niiden edistämiseksi.

Pluralismin mukaan valtioiden ensisijaisena tavoitteena on järjestyksen ylläpitäminen, millä ne myös perustelevat toimiaan. Tämä näkyy Bullin arvion mukaan myös YK:n peruskirjassa, jossa järjestön ensisijaisiksi tavoitteiksi on määritelty rauhan ja turvallisuuden säilyttäminen. Toissijaisena peruskirjan tavoitteena Bull mainitsee ihmisoikeuksien edistämisen. Ihmisoikeudet ja oikeudenmukaisuus saavat näkyvyyttä kansainvälisellä agendalla vain silloin, kun tietyt vaikutusvaltaiset valtiot ottavat niihin kantaa. Kansainvälisen järjestyksen säilymistä pidetään siis tärkeämpänä kuin ihmisten välisen oikeudenmukaisuuden saavuttamista. (Bull 1977, 74, 85.)

Williams on todennut, ettei pluralismia pitäisi määritellä suppeasti keskittyen vain valtioiden muodostamaan kansainväliseen yhteiskuntaan. Laajemmalla määrittelyllä voitaisiin lisätä pluralismin analyttistä potentiaalia ja sen kykyä vastata maailmanpolitiikan muutoksiin. Pluralismin ytimessä pitäisi olla ajatus ihmisten muodostamien monimuotoisten yhteisöjen arvosta ja normatiivisesta potentiaalista. Monimuotoisilla ihmistenvälisillä sosiaalisilla järjestelmillä on erilaisia käsityksiä ja ymmärryksiä monista eettisistä kysymyksistä ja sen seurauksena erilaisia normatiivisia näkemyksiä. Ihmiselämän eettistä samankaltaistumista ei Williamsin mukaan tulisi pitää toivottavampana kuin monimuotoisuuden säilymistä. (Williams 2015, 24, 33, 36-37.) Valtiot suojaavat monimuotoisuutta kansalaistensa toisistaan poikkeavien identiteettien kautta. Pluralismin mukaan arvojen moninaisuus on yksi ihmisyyden perustavanlaatuisista piirteistä. (Hurrell 2007, 47.)

Tämän tutkielman aineiston analyysissä pluralismin esiintymistä tutkitaan siis erityisesti suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteen kunnioittamiseen viittaavien näkemysten avulla. Analyysissä solidarismia edustavat näkemykset tulkitaan sellaisiksi, jossa viitataan esimerkiksi ihmisoikeuksien toteutumiseen ja oikeudenmukaisuuden lisäämiseen. Näiden lisäksi Johtopäätökset-luvussa pohditaan myös pluralististen ja moninaisten yhteisöjen säilymisen merkitystä ASEAN:in luonteen tarkastelussa tehtyjen havaintojen avulla.

3.3. Solidarismi

YK:n peruskirjan lisäksi keskeisiä ihmisoikeuksien edistämiseen ja suojelemiseen pyrkiviä kansainvälisiä instrumentteja ovat erilaiset ihmisoikeussopimukset. Seyla Benhabib (2009, 695-696) määrittelee ihmisoikeudet kansainvälisen järjestelmän peruspilareiksi. Ihmisoikeussopimusten velvoitteiden mukaan valtioiden on kohdeltava kansalaisiaan ja maaperällään asuvia henkilöitä ihmisoikeusnormien määrittelemällä tavalla. Liittyessään sopimuksen jäseneksi valtiot kommunikoivat toisille valtioille aikomuksensa toimia tiettyjen yhteisten tavoitteiden edistämiseksi, mutta silti ihmisoikeussopimusten ja niiden käytännössä toteutumisen välillä on selkeä kuilu. (Wilson 2008, 170.) Tämän tutkielman kannalta keskeisessä Myanmarin rohingyojen tapauksessa voidaan perustella olevan nähtävillä puutteita ihmisoikeuksien toteutumisessa, kuten esimerkiksi YK:n selvitysryhmä on esittänyt raportissaan vuonna

2018 (ks. Johdanto ja luku 2.3.). Vaikka Myanmar ei pitäisikään rohingyjoja kansalaisinaan, asuu kyseinen vähemmistö kuitenkin valtion maaperällä, joten valtion tulisi jo pelkästään senkin perusteella kohdella vähemmistön edustajia heidän ihmisoikeuksiaan kunnioittamalla tavalla.

Valtion suvereniteettiä voidaan ymmärtää esimerkiksi YK:n peruskirjan ja erilaisten ihmisoikeussopimusten kautta kuuluvaksi sekä oikeuksia että velvollisuuksia. Amitai Etzionin (2006, 72, 74) mukaan suvereniteetti vastuuna viittaa siihen, että valtiot sitoutuvat noudattamaan legitiimeinä pidettyjä normeja ja saavat näin säilyttää suvereenin asemansa. Fernando Tesón (viitattuna Hurd 2011, 306) argumentoi, että valtion suvereniteetti voidaan määritellä välineellisenä arvona, jonka kautta arvokkaiisiin inhimillisiin tavoitteisiin pyritään. Ian Hurd (2011, 302) toteaa mahdollisuudeksi argumentoida suvereniteetin ja humanitaarisen intervention olevan toisiaan täydentäviä. Hurdin mukaan humanitaarinen interventio on laillista, jos valtio loukkaa kansalaistensa oikeuksia pahimmilla mahdollisilla tavoilla. Tällaisessa tilanteessa valtio ei voi vedota suvereniteettinsa tarjoamaan oikeudelliseen suojaan. Valtioiden ovat legitiimejä vain toimiessaan kansalaistensa edun puolesta heidän ihmisoikeuksiaan kunnioittaen. (Hurrell 2007, 154.)

Myös Hannes Peltonen (2013, 63-64) viittaa suvereniteetin ehdollisuuteen, sillä valtio ei voi nauttia kaikista täyden suvereniteetin tarjoamista oikeuksista ja eduista, ellei se suojele kansalaisiaan riittävän hyvin. Valtioiden voidaan tämän ajatuksen perusteella jakaa vastuullisiin ja vastuuttomiin. Peltonen toteaa vastuullisten suvereenien edistävän ihmisoikeuksien noudattamista ja perustelevan voimakeinojen käyttöä ääritapauksissa humanitaarisilla tavoitteilla, mikä ilmentää solidarismien perusajatuksia.

Vaikka tämän tutkielman oletuksena on, että ASEAN esittää puheenvuoroissaan pluralistisia argumentteja ja järjestön pluralistinen luonne saa näin ollen vahvistusta, olisi sen myös perusteltua reagoida solidarismien ajatusten mukaisesti ainakin suoraan Myanmarin kantaaottavissa puheenvuoroissaan. Tämä johtuu siitä, että esimerkiksi YK:n ihmisoikeusneuvoston selvitysryhmän raportissa (ks. luku 2.3.) on esitetty todisteita Myanmarissa tapahtuneista äärimmäisistä ihmisoikeusloukkauksista ja hirmuteoista. Myanmar ei voi vedota suvereniteettinsa tarjoamaan oikeudelliseen suojaan, sillä sen on todistettu loukanneen rohingyjojen oikeuksia pahimmilla mahdollisilla tavoilla. Näin ollen, kuten Hurd on määritellyt, voisi humanitaarisen

intervention mahdollisesti perustella olevan laillinen keino reagoida Myanmarin tilanteeseen. Jos ASEAN:in jäsenvaltiot haluaisivat olla Peltosen määritelmän mukaisia vastuullisia suvereneja, voisivat ne perustella voimakeinojen käyttöä rohingyojen tilanteen parantamisella. Todennäköisempää on kuitenkin, että ASEAN vetoaa Myanmarin suvereniteetin kunnioittamiseen ja pyrkii vaikuttamaan tilanteeseen rauhanomaisilla keinoilla.

Tässä kohtaa voidaan nostaa esiin jo aiemmin vertailukohtana käytetyt läntisten valtojen edustajat, jotka strategisen narratiivinsa avulla pyrkivät edistämään omaa näkemystään oikeasta maailmanjärjestyksestä. Vaikka toiminnan taustalla olisikin tulkittavissa pyrkimyksiä tietynlaisen järjestelmän levittämiseen muuttumattomana koko maailmaan, perustellaan siinä todennäköisesti voimakeinojen käyttöä ensisijaisesti humanitaarisilla tavoitteilla. (ks. luku 3.2.) Näin ollen ASEAN:ista tehtyjen oletusten rinnalla kyseisiä toimijoita voidaan pitää solidaristisempina ja Peltosen määritelmän mukaisina vastuullisina suvereneina, jotka pyrkivät oman järjestelmänsä levittämisen ja vahvistamisen lisäksi myös edistämään ihmisoikeuksien noudattamista.

Solidaristien mielestä siis universaalien arvojen ja normien saavuttaminen on mahdollista ja humanitaarisen intervention oikeuttava normi on legitiimi laajamittaisten ihmisoikeusloukkausten tapahtuessa. Solidaristit argumentoivat, että aseellisen voiman käyttö ja suvereniteetin loukkaaminen voi olla tarpeellista joissakin tapauksissa. (Seppä 2007, 89.) Humanitaarisen intervention tarve voidaan perustella oikeudenmukaisuuden avulla, joten solidaristien mukaan on mahdollista saavuttaa yhteisymmärrys ihmisten kärsimykseen reagoimisesta intervention keinoin. Ihmisyksilöt ovat kansainvälisen yhteiskunnan perimmäisiä subjekteja, joilla on kansainvälisessä oikeudessa oikeuksia ja velvollisuuksia, ja joita on tarvittaessa suojeltava äärimmäisiltä ihmisoikeusloukkauksilta. Solidaristisessa kansainvälisessä yhteiskunnassa valtiot hyväksyvät moraaliseksi vastuukseensa suojella ihmisoikeuksia myös omien rajojensa ulkopuolella. (Wheeler 2000, 12.) Solidaristit näkevät äärimmäisten ihmisoikeusloukkausten estämisen rauhan ja turvallisuuden säilyttämisen ohella yhtenä YK:n peruskirjan ensisijaisista tavoitteista (Wheeler 1992, 468, 471).

Solidarististen näkemysten mukaan Myanmarin rohingyat ovat kansainvälisen yhteiskunnan jäseniä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia. Rohingyojen oikeuksia on rikottu laajamittaisilla ja äärimmäisillä ihmisoikeusloukkauksilla. Rikotut oikeudet ovat

perustavanlaatuisia, universaaleja ja kaikille kuuluvia ihmisoikeuksia. Solidarististen perustelujen mukaan edellä mainitut faktat riittäisivät oikeuttamaan humanitaarisin perustein tehdyn intervention Myanmariin. Tämän tutkielman aineiston analyysissä ASEAN:in jäsenvaltioiden puheenvuorojen solidaristisuutta pyritään tulkitsemaan kiinnittämällä huomiota esitettyihin näkemyksiin esimerkiksi tarpeesta lisätä ihmisoikeuksien turvaamista ja oikeudenmukaisuutta rohingyojen tapauksessa.

Solidarististen näkemysten mukaan voisi siis perustella olemassa olevan todistusaineistoa Myanmarissa käynnissä olevasta yliverlaisesta humanitaarisesta hätätilasta. Bellamyn (2003) mukaan ylivertainen humanitaarinen hätätila muodostuu vaaran välittömästä läheisyydestä sekä sen epätavallisesta ja kammottavasta luonteesta. Myanmarissa rohingyojen voi perustella kokeneen välitöntä vaaraa valtion hallinnon ja armeijan suunnalta ja kyseisen vaaran toteutuneen epätavallisten ja kammottavien ihmisoikeusloukkausten ja hirmutekojen keinoin. Solidaristien mukaan kansainvälisellä yhteiskunnalla on sopimus koskien yliverlaisen humanitaarisen hätätilan ja legitiimin intervention määritelmiä. Solidaristit näkevät todisteen tälle nykyaikaisessa ihmisoikeusregiimissä, johon sisältyy yhteisymmärrys inhimillisestä käytöksestä, sen valvonnasta ja sen rikkomisen rankaisemisesta. (Bellamy 2003, 321, 324, 335.)

Solidaristiset näkemykset kiinnittävät huomion perinteisten turvallisuuskäytäntöjen lisäämään yksilöiden turvattuuteen. Ihmisiä tulisi aina kohdella tarkoituksina itsessään eikä ikinä keinoina jonkin asian, kuten valtion turvallisuuden saavuttamiseksi. Ennemminkin valtiot tulisi ymmärtää keinoina ihmisten turvallisuuden lisäämiseksi. (Bellamy & McDonald 2004, 327.)

Solidaristit ovat täysin eri mieltä pluralistien näkemyksestä, jonka mukaan valtion turvallisuutta voidaan joskus tavoitella yksilöiden turvallisuuden kustannuksella. Solidaristien mukaan valtion ja yhteisön (community) rajat eivät ole päällekkäisiä, kuten pluralistit ovat määritelleet. Vaikka pluralistinen kansainvälinen yhteiskunta on onnistunut vähentämään valtioiden välisissä sodissa kuolleiden ihmisten määrää, ei se ole onnistunut vaikuttamaan valtioiden sisällä käytävien sotien, köyhyyden tai valtion sarron aiheuttamien kuolonuhrien määrään. (Bellamy & McDonald 2004, 315.) Myanmarin tilanteessa voi määritellä olevan kyseessä valtionsisäisen sarron, minkä johdosta lukemattomia viattomia siviiliuhreja on kuollut tai joutunut pakenemaan kodeistaan.

Olisiko perusluonteeltaan pluralistiseksi määritellyn ASEAN:in (ks. luku 3.5) mahdollista vaikuttaa Myanmarin sisäisen tilanteen aiheuttamien kuolonuhrien määrään globaalilla tasolla toimivan kansainvälisen yhteiskunnan esimerkistä poikkeavalla tavalla?

Tämän tutkielman analyysissa ASEAN:in jäsenvaltioiden pluralistisuutta ja solidaarisuutta tutkitaan myös niiden suojeluvastuun periaatteesta YK:n yleiskokouksessa esittämien näkemysten avulla. Knudsen on todennut, että humanitaarisen intervention ja suojeluvastuun periaatteen lisääntyvä hyväksyntä ovat muuttaneet esimerkiksi sodan määritelmää aiempaa solidaristisemmaksi. Tämän määritelmän mukaan voimankäyttö voi olla oikeutettua tilanteissa, joissa sitä käytetään yhteisen hyvän edistämiseksi. Kyseisiä tilanteita voivat olla esimerkiksi humanitaariset interventiot. Solidarististen instituutioiden kehittyminen on edellytyksenä sille, että pohjimmiltaan pluralistinen kansainvälinen yhteiskunta alkaa kehittyä solidaristisemmaksi. (Knudsen 2018, 37, 39, 44.) Tämän tutkielman oletusten mukaan suojeluvastuun periaate edustaa sisällöltään enemmän ihmisoikeuksien turvaamista ja oikeudenmukaisuuden lisäämistä eli siis periaatteita, joiden avulla pyritään tutkimaan ASEAN:in jäsenvaltioiden puheenvuorojen solidaristisia piirteitä.

3.4. Suojeluvastuun periaate

Suojeluvastuun periaate mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 2001 julkaistussa International Commission on Intervention and State Sovereignty -ryhmän (ICISS) raportissa. Periaatteen ytimessä on ajatus valtion suvereniteetin sisältämästä vastuusta suojella kansalaisiaan. Jos jonkun valtion kansa kärsii vakavista ihmisoikeusloukkauksista eikä kyseinen valtio ole halukas tai kykeneväinen estämään tai pysäyttämään loukkauksia, siirtyy suojeluvastuu muiden valtioiden muodostamalle kansainväliselle yhteisölle, jonka selkeimmäksi edustajaksi YK voidaan määritellä. Periaate sisältää ajatuksen asioiden arvioinnista apua ja tukea tarvitsevien kannalta. (ICISS 2001, XI, 13, 17.) Myanmarin rohingya-vähemmistön on todistettu kärsivän äärimmäisistä ihmisoikeusloukkauksista, joita valtio ei ole ollut halukas estämään tai pysäyttämään. Näin ollen vastuun rohingyojen suojelemisesta voi mahdollisesti perustella siirtyneen suojeluvastuun määritelmän mukaisesti kansainväliselle yhteisölle.

Suojeluvastuun periaate sisältää kolme vastuualuetta. Ensimmäinen vastuista liittyy ennaltaehkäisyyn esimerkiksi kansainvälisen yhteisön tarjoamalla kehitysavulla tai potentiaalisen konfliktin perimmäisiin syihin reagoimalla ennen mahdollista eskaloitumista. Ennaltaehkäisevien toimien käytöllä pyritään poistamaan tarve pakottaviin keinoihin ja interventioon siirtymiseen. Toinen vastuu koskee reagoimista tilanteisiin, joissa on pakottava tarve suojella ihmisiä. Reagointi tapahtuu ensin poliittisilla, taloudellisilla tai oikeudellisilla keinoilla ja sotilaallinen toiminta on viimeisenä vaihtoehtona vain äärimmäisissä tapauksissa. Sotilaallisen intervention keinoja voidaan käyttää vain äärimmäisissä ja poikkeuksellisissa tapauksissa, kuten tilanteissa, joissa siviilejä uhataan laajasti kansanmurhalla tai etnisellä puhdistuksella. Valtion sisäisiin asioihin puuttumattomuus ja intervention kieltävä sääntö ovat normeja, joista poikkeaminen täytyy perustella ja oikeuttaa. (ICISS 2001, 19, 22-23, 25, 29, 31, 50.) Kyseisten normien avulla pyritään tässä tutkielmassa jäsentämään aineistoon valittujen puheenvuorojen pluralistisuutta vastakohtana niistä poikkeuksena pidetylle suojeluvastuun periaatteen solidaristisiksi määritellyille tavoitteille.

Kolmantena suojeluvastuun periaatteeseen kuuluvana vastuuna on intervention toteuttaneiden toimijoiden vastuu jälleenrakentaa ja sitoutua intervention jälkeiseen välien sovitteluun, kestävän rauhan rakentamiseen ja hyvän hallinnon edistämiseen. Yhdessä paikallisten viranomaisten kanssa kansainvälisten toimijoiden on varmistettava, etteivät interventiota vaatineet olosuhteet pääse toteutumaan uudestaan. Turvallisuus on taattava kaikille, riippumatta esimerkiksi etnisestä alkuperästä tai suhteesta alueella aiemmin vallassa olleisiin tahoihin. (ICISS 2001, 39-40.)

ICISS:n raportissa mainitaan alueellisten järjestöjen mahdollisuus kollektiiviseen interventioon johonkin jäsenvaltioonsa. Järjestöjen viitekehyksessä toimivat naapurivaltiot ovat usein paremmassa asemassa toimimaan kuin YK. Toisaalta järjestöt eivät yleensä osoita halua sekaantua jäsenvaltioiden sisäisiin asioihin. Syynä saattaa olla esimerkiksi pienempien ja heikompien valtioiden pelko joutumisesta itse intervention kohteeksi. (ICISS 2001, 53-54.) ASEAN:in sijainti on konkreettisesti lähempänä Myanmarin kriisialuetta verrattuna YK:hon ja sen voi mahdollisesti perustella olevan paremmassa asemassa reagoimaan kriisin ratkaisemiseksi. Kuitenkin useimmat ASEAN:in jäsenvaltioista ovat suhteellisen pieniä ja heikkoja, minkä johdosta ne saattavat pelätä joutuvansa itse intervention kohteeksi. Tämän seurauksena haluttomuus

sekaantua Myanmarin sisäisiin asioihin saattaa kasvaa. Toisaalta pluralistista näkemystä edustava sisäisiin asioihin puuttumattomuus on yksi järjestön peruseriaateista, joihin jäsenvaltiot saattavat vedota mahdollisesti kieltäytyessään reagoimasta kriisiin tehokkaammin.

ASEAN:in toimintaa tilanteessa saattaa rajoittaa myös huoli Myanmar lähtemisestä järjestöstä, jos sen sisäiseen tilanteeseen otetaan aggressiivisesti kantaa. ASEAN saattaa pelätä järjestön kansainvälisen näkyvyyden ja merkityksen heikkenemistä, jos yksi jäsenvaltioista päättää jättää järjestön (The Diplomat 12.10.2018). Bertrand Badie (2017, 30) on todennut, että keskinäisriippuvaisessa suhteessa keskenään olevilla toimijoilla, kuten esimerkiksi ASEAN:in kaltaisen alueellisen järjestön jäsenvaltioilla, on todennäköisesti yhteisiä intressejä joissakin asioissa. Näin ollen esimerkiksi toiminnan valtuuttaminen Myanmarin suojeluvastuun periaatteen mukaisena aiheuttaisi menetyksiä ja kenties myös vaaraa muille ASEAN:in jäsenvaltioille.

Vuonna 2005 YK:n huippukokouksen päätösasiakirjassa suojeluvastuun periaatteen sisältöä tarkennettiin määrittelemällä jokaisella valtiolla olevan vastuu suojella kansalaisiaan kansanmurhalta, sotarikoksilta, etniseltä puhdistukselta ja rikoksilta ihmisyyttä vastaan. Kansainvälisellä yhteisöllä on vastuu toimia YK:n kautta auttaakseen valtioita toteuttamaan suojeluvastuutaan. (UN 2005, § 138-139.) Kuten esimerkiksi YK:n ihmisoikeusneuvoston vuoden 2018 elokuussa julkaisemassa raportissa (ks. luku 2.3.) todetaan, on Myanmarissa viitteitä suojeluvastuun periaatteen määritelmän mukaisista rikoksista ainakin kansanmurhasta, sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan. Näin ollen Myanmariin voisi olla mahdollista ainakin kyseisten todisteiden perusteella valtuuttaa interventio suojeluvastuun periaatteen mukaisesti määriteltynä. Tilanteen on kuitenkin nähtävä täyttävän YK:n peruskirjan Artikloissa 39, 41 ja 42 määritellyt kriteerit, jotta Artiklan 2 sisältämistä määräyksistä voidaan poiketa. Seuraavaksi avataan kyseisten Artiklojen sisältöjä.

YK:n peruskirjan Artiklassa 2 (4) määritellään, että kaikkien jäsenvaltioiden on kansainvälisissä suhteissaan pidättäydyttävä uhkaamasta voimakeinoilla tai käyttämästä niitä mitään toista valtiota vastaan. Artikla 2 (7) kieltää YK:ta puuttumasta asioihin, jotka ovat ensisijaisesti valtion sisäisen oikeuden alaisuuteen kuuluvia. Edellä mainittujen artiklojen sisällöt kuvastavat hyvin pluralismin mukaisia näkemyksiä ja ovat linjassa

myös ASEAN:in peruskirjan kanssa. Poikkeuksena kieltoon puuttua toisen valtion sisäisiin asioihin ovat peruskirjan luvussa seitsemän mainitut tilanteet, jotka ovat oleellisia myös suojeluvastuun periaatteen määritelmän ja käytännössä soveltamisen kannalta. (UN Charter 1945, Art 2 (4) & Art 2 (7).)

Artiklan 39 mukaan YK:n turvallisuusneuvosto päättää, jos kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta uhkaavia tekijöitä on havaittavissa tai rauhaa on rikottu esimerkiksi voimakeinoin. Artiklassa 41 määritellään, että edellä mainittuihin tekijöihin voidaan reagoida esimerkiksi katkaisemalla taloudelliset suhteet osittain tai kokonaan. Jos artiklan 41 keinot koetaan riittämättömiksi, annetaan artiklassa 42 turvallisuusneuvostolle mahdollisuus määrätä käytettäväksi ilma-, meri- tai maavoimien toimia ”as may be necessary to maintain or restore international peace and security”. (UN Charter 1945, Art 39, Art 41 & Art 42.) Vuoden 2005 huippukokouksen päätösasiakirja oli julkaisuaikanaan universaalisti tuettu YK:n jäsenvaltioiden keskuudessa (Morris 2013, 1277). Kuitenkin mahdollisuus voimakeinojen käyttöön YK:n peruskirjan artiklojen 41 ja 42 mukaisesti on vaikuttanut esimerkiksi ASEAN:in jäsenvaltioiden näkemyksiin periaatteen toimeenpanosta ja tehnyt niistä epäileväisiä sen suhteen (Kraft 2012, 45).

Turvallisuusneuvosto onnistui ensimmäistä kertaa valtuuttamaan intervention suojeluvastuun periaatteen mukaisesti määriteltynä vuonna 2011 päätöslauselmallaan Libyan tilanteesta. Päätöslauselmalla oikeutettiin kansainvälisen yhteisön voimankäyttö siviilien suojelemiseksi YK:n peruskirjan luvun seitsemän mukaisin toimin. Alex J. Bellamy ja Paul D. Williams (2011, 825) ovat määritelleet tekijöitä, jotka helpottivat konsensuksen aikaansaamista turvallisuusneuvostossa. Kyseisiä tekijöitä olivat esimerkiksi toiminnan saama alueellinen tuki ja lyhyt aikaikkuna toiminnan toteuttamiseksi. Libyan hallinnon heikko kansainvälinen asema ja sen kansalaisiaan kohtaan asettama selkeä uhka helpottivat myös Bellamyn ja Williamsin mukaan yhteisymmärryksen saavuttamista tapauksessa.

YK:n ihmisoikeusneuvosto totesi siis Myanmarin ihmisoikeustilanteesta julkaisemassa raportissaan hankkimansa todistusaineiston perusteella voitavan todeta valtiossa tapahtuneen kansanmurhaan viittaavia toimia rohingyoja kohtaan. Myanmarissa on tapahtunut suojeluvastuun periaatteen määritelmään sisältyvistä rikoksista raportin mukaan myös rikoksia ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksia. (UNHRC 2018, luku VI, § A, mom. 84-87, § B & § C, mom. 89.)

Bellamyn ja Williamsin (2011) määrittelemistä Libyassa konsensukseen vaikuttaneista tekijöistä voi Myanmarin rohingya-kriisissä perustella selkeästi nähtävillä olevan valtion hallinnon heikon kansainvälisen aseman ja sen kansalaisilleen asettaman selkeän uhan. Myanmarin johtaja, ensimmäinen valtionkansleri Aung San Suu Kyi, on ollut haluton estämään rohingyoihin kohdistuvaa etnistä vainoa ja saanut sen johdosta osakseen paljon kansainvälistä kritiikkiä ja arvostelua (Yle 25.11.2017). Valtion hallinnon kansainvälisen aseman voi siis ainakin tällä perusteella perustella olevan heikko. Myanmarin armeija Tatmadaw on ollut rohingyoihin kohdistuvien ihmisoikeusloukkausten takana, joten myös hallinnon kansalaisiaan kohtaan asettama selkeä uhka toteutuu tässäkin tapauksessa (UNHRC 2018, luku IV, § 4, mom. 35). Yhteisymmärrystä peruskirjan luvun seitsemän mukaisista toimista ja suojeluvastuun periaatteen täytäntöönpanosta voi kuitenkin mahdollisesti perustella vähentävän toiminnan saaman alueellisen tuen puute. Tässä tapauksessa alueellisella tuella viitataan ASEAN:in jäsenvaltioiden tilanteesta esittämiin näkemyksiin, joiden oletetaan ainakin tämän tutkielman aineistossa olevan tulkittavissa enemmän Myanmarin suvereniteettia ja sisäisiin asioihin puuttumattomuutta kunnioittaviksi.

Suojeluvastuun periaatetta on kritisoitu, sillä sen avulla oikeutettu humanitaarinen interventio saattaa johtaa toiminnalle annetun mandaatin ylittämiseen ja yritykseen vaihtaa operaation kohteena olevan valtion hallinto (Morris 2013, 1277). Bellamyn ja Williamsin (2011, 837) mukaan mandaatin tulkinnasta tulee puolueellista, jos sotilaallista voimaa käytetään ainoastaan konfliktin toista osapuolta kohtaan. Kuitenkin Bellamy ja Williams (mt. 849) toteavat myös, että yleensä suurin uhka siviileille on kohteena olevan valtion hallinnon aiheuttamaa, joten ihmisten suojelua on usein vaikea erottaa muista tavoitteista. Suojeluvastuun periaatetta on kritisoitu käytettävän tekosyynä myös imperialismille ja ennalta ehkäisevälle sodalle. Periaatteen voi siis perustella olevan alttiina legitimititeettikriiseille. (Paris 2014, 574.) Derek Averre ja Lance Davies (2015, 823-824) ovat todenneet kritiikkiä suojeluvastuun käytöstä kohdistuneen myös keinojen lainmukaisuuteen ja hallinnon vaihtamista helposti seuraavaan laajamittaisen sisällissodan riskiin, jossa uhkana on siviiliuhrien määrän kasvaminen. Averren ja Daviesin mukaan hallinnon vaihtaminen suojeluvastuun periaatteen mukaisen mandaatin ohella johtaa helposti valtioiden epävakaisuuteen.

Gareth Evansin mukaan (2015, 34-36) suojeluvastuun peruseriaatteista vallitsee kritiikistä huolimatta lähes universaali konsensus. YK:n yleiskokous järjestää vuosittain

debatteja periaatteesta. Evansin mukaan yksikään debatin osapuolina olevista valtioista ei ole eri mieltä suvereenin valtion vastuusta kansalaisiaan kohtaan tai muiden valtioiden ja kansainvälisen yhteisön vastuusta, jos suvereeni valtio epäonnistuu tässä tehtävässään. Suojeluvastuun suhteellisen vakaata asemaa todistaa myös YK:n turvallisuusneuvoston käyttämä periaatteen määritelmän mukainen sanasto. Konsensuksen pitäisi kuitenkin Evansin mukaan kehittyä koskemaan myös haastavimpiin kriisitilanteisiin reagoimista. Amitav Acharya (2015, 72) on todennut, etteivät eriävät näkemykset tarkoita suojeluvastuun periaatteen täyttä torjumista, mutta ovat osoitus muiden valtioiden epäilyksistä koskien läntisten valtioiden aikeita ja kaksinaismoralismia. Periaatteen kritisointi voi olla eduksi, sillä se lisää läpinäkyvyyttä, vastuuvellollisuutta ja vaatimusta perustella interventioiden oikeutus paremmin.

ASEAN:in jäsenvaltioiden suhtautumista suojeluvastuun periaatteeseen tarkastellaan seuraavassa alaluvussa 3.5. Tämän tutkielman aineistoon valituissa puheenvuoroissa mahdollisesti suojeluvastuun periaatetta kritisoivat näkemykset tulkitaan pluralistisemmiksi kuin sitä puoltavat. Näkemysten pluralistisuutta tutkitaan erityisesti suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteen kunnioittamista painottavien perustelujen avulla.

3.5. ASEAN kansainvälisen yhteiskunnan alueellisena esimerkkinä ja pluralistisena turvallisuusyhteisönä

Kestävän globaalin järjestelmän voidaan argumentoida muodostuneen eurooppalaisen valtiojärjestelmän johdosta, mutta omilla identiteeteillään varustettuja alueellisia valtiojärjestelmiä on myös olemassa (Little 2008, 95). Barry Buzan kutsuu kyseisiä järjestelmiä subglobaaleiksi (subglobal), kansainvälisen yhteiskunnan alueelliseksi ilmentymiksi. ASEAN on Buzanin mukaan esimerkki kansainvälisen yhteiskunnan alueellisesta tasosta. (Buzan 2001, 482-483.)

Alueelliset kansainväliset järjestöt, kuten ASEAN, ovat Knudsenin ja Navarin (2018, 9) mukaan areenoita, joilla kansainvälisen yhteiskunnan perustavanlaatuisia instituutioita, kuten suvereniteettia, tulkitaan ja muokataan alueellisten kokemusten ja mieltymysten mukaisesti. ASEAN on myös Filippo Costa Buranellin mukaan esimerkki kansainvälisen yhteiskunnan toissijaisesta instituutiosta. Toissijaisen instituution alueellisessa kontekstissa kansainvälisen yhteiskunnan perustavanlaatuisiin instituutioihin liitetään

uusien merkityksiä ja ne myös heijastavat erilaisia arvoja. (Buranelli 2018, 233-234, 249.) Knudsen ja Navari mainitsevat perustavanlaatuisen instituutioiden muuttuneen solidaristisemmiksi esimerkiksi ihmisoikeuksien ja humanitaarisen oikeuden kehityttyä ja vahvistuttua. (Knudsen & Navari 2018, 15-16.) Näin ollen voi mahdollisesti olla perusteltavissa ja oletettavissa, että ASEAN pyrkii pitämään kiinni pluralistisesta alueellisten kokemusten ja periaatteiden mukaisesta tulkinnasta koskien suvereniteettia ja sisäisiin asioihin puuttumattomuutta.

ASEAN on esimerkki turvallisuusyhteisöstä (security community), jonka perustana ovat pluralistiset normit. Suverenien tasa-arvoisuus, päätöksenteko konsensusperiaatteen mukaisesti, kiistojen ratkaiseminen rauhanomaisesti sekä toisten valtioiden sisäisiin asioihin puuttumattomuus ovat periaatteita, joiden tarkoituksena on puolustaa ASEAN:in jäsenvaltioiden muodostamaa alueellista kansainvälistä yhteiskuntaa. Valtiot käyttävät kyseisiä käyttäytymisnormeja toimiensa legitimitetin perustana. Valtion identiteettiä määrittää siis osaltaan sen jäsenyys turvallisuusyhteisössä ja esimerkiksi suhtautuminen toisiin valtioihin tai järjestöihin muokkaantuu turvallisuusyhteisön jaettujen näkemysten perusteella. Esimerkiksi läntisen Euroopan valtiot muodostavat ASEAN:iin verrattuna solidaristisemmän turvallisuusyhteisön, jonka perustana olevat säännöt ja normit ja jäseninä olevat yhteisöt ylittävät ja haastavat valtioiden rajoja ASEAN:in esimerkkiä selkeämmin. (Bellamy & McDonald 2004, 322-323.)

Tämän tutkielman analyysissä yhtenä tarkoituksena on tutkia, miten ASEAN:in jäsenvaltiot määrittelevät ja tulkitsevat suvereniteettia sekä sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatetta. Onko aineistosta havaittavissa selkeä alueellinen näkemys, jonka perusteella valtiot tulkitsevat kyseisiä periaatteita? Vai eroavatko yksittäisten valtioiden näkemykset periaatteista toisistaan? Jos jäsenvaltioiden näkemyksissä korostuu suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittaminen, voi niiden tulkita vahvistavan myös ASEAN:ia pluralistisena turvallisuusyhteisönä.

Linda Quayle ymmärtää ASEAN:in Shaun Narinen (2006) ja Barry Buzanin (2001) tavoin alueellisen kansainvälisen yhteiskunnan organisatoriseksi ilmentymäksi. Myös Quaylen mukaan ASEAN on pluralistinen yhteisö. (Quayle 2012, 201-202.) Tämän tutkielman aineiston analyysin oletuksena on, että ASEAN:in jäsenvaltioiden

puheenvuoroissa näkyvät enemmän pluralistiset elementit. Mielenkiintoista on tutkia pitääkö tämä oletus täysin paikkansa, vai ilmeneekö puheenvuoroista myös selkeämmin solidaristisia mielipiteitä Myanmarin tilanteesta.

ASEAN:in merkittävin haaste on Narinen mukaan perinteisen suvereniteettikäsitteen ja ihmisoikeuksien puolustamisen yhteensovittaminen, minkä ilmenemistä tarkastellaan myös tämän tutkielman aineistosta. Kansainvälisessä yhteiskunnassa on havaittavissa huomattavia jännitteitä valtioiden sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteen sekä suvereniteetin uudelleenmäärittelyn välillä. Osa ASEAN:in jäsenvaltioista on sitä mieltä, että järjestön tulisi määritellä uudelleen sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteensa ja järjestö on myös osoittanut suurempaa halukkuutta kritisoida jäsenvaltioitaan. (Narine 2006, 215.) Quayle (2013, 95) on Narinen tavoin sitä mieltä, että monet ASEAN:in perusarvot ja instituutiot ovat alkaneet muuttua, minkä seurauksena järjestön muodostaman kansainvälisen yhteiskunnan alueellisen ilmentymän voi perustella mahdollisesti alkavan muuttua solidaristisemmaksi.

Yukiko Nishikawa (2018, 1) on tutkinut ASEAN:in jäsenvaltioiden suhtautumista suojeluvastuun periaatteeseen, joka on tässä tutkielmassa tulkittu sisällöltään enemmän solidarismia edustavaksi. Nishikawan mukaan jäsenvaltioista Indonesia, Filippiinit ja Singapore ovat ilmaisseet varovaisesti tukensa tietyille periaatteen ulottuvuuksille ja jopa aikoinaan periaatteen kieltänyt Vietnam suhtautuu siihen nykyään myönteisemmin. Nishikawa argumentoi, että alueellisten ja valtioiden sisäisten asenteiden muuttuminen positiivisemmaksi periaatetta kohtaan voi saada aikaan optimismia alueen valmiudesta päivittää periaatteitaan valtioiden välisestä sisäisiin asioihin puuttumattomuudesta ja intervention kiellosta.

Mely Caballero-Anthonyn mukaan keinona siviilien suojelemiseksi ja suojeluvastuun periaatteen tavoitteiden saavuttamiseksi ASEAN:in jäsenvaltioiden ja muiden Kaakkois-Aasian valtioiden keskuudessa on keskittyä käsittelemään ja ennaltaehkäisemään konfliktien perimmäisiä syitä ja estää niitä eskaloitumasta suojeluvastuun määrittelyn mukaisiksi tilanteiksi. (Caballero-Anthony 2012, 114, 123.)

Lindsey N. Kingston on kuitenkin sitä mieltä, että painottaessaan ennaltaehkäisevien toimien merkitystä, hyväksyvät ASEAN:in jäsenvaltiot suvereniteetin ja sisäisiin asioihin

puuttumattomuuden periaatteen määrittelyn perinteisestä poikkeavalla tavalla. Ennaltaehkäisevät keinot ovat Kingstonin mukaan parempia, sillä niillä pyritään estämään tuhot ja kuolemat, joita hirmuteot aiheuttavat sen sijaan, että humanitaarisiin kriiseihin reagoitaisiin vasta niiden tapahduttua. Sotilaallisen intervention vaatima jälleenrakennus tulisi kalliimmaksi kuin ennaltaehkäisevien toimien käyttö. Alueellinen ja globaali vakaus säilyvät helpommin, kun sotilaallisen intervention keinoja ei oteta käyttöön. (Kingston 2015, 1164, 1166.)

Caballero-Anthonyn ja Kingstonin esittämien näkemysten perusteella myös tämän tutkielman aineistoon valituissa ASEAN:in puheenvuoroissa oletetaan ennaltaehkäisyä painottavien keinojen ja rauhanomaisuuden korostuvan enemmän ainakin erityisesti suojeluvastuun periaatetta koskevissa kannanotoissa. Kyseisten keinojen painottaminen on linjassa myös ASEAN:in peruskirjassa määriteltyjen järjestön pluralististen periaatteiden kanssa (ks. luku 2.1.).

Aasian ja Tyynenmeren alueen valtioiden kansainvälisiä suhteita määrittää keskeisenä osana perinteisen valtiokeskeisen sekä ei-perinteisen ihmisiin suuntautuneen turvallisuuspolitiikan yhteensovittaminen (Fukushima & Tow 2009, 167). ASEAN on järjestönä tunnustanut ihmisoikeuksien edistämisen ja suojelun tärkeyden alueellaan. ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR) voisi Rizal Sukman mukaan toimia alustana alueen valtioiden tietoisuuden lisäämiseksi velvollisuudestaan ohjata enemmän resursseja äärimmäisten ihmisoikeusloukkausten estämiseksi. Sukma määrittelee alueen valtioiden ongelmaksi niiltä puuttuvan kapasiteetin estää väkivaltaisuuksia. Kyseiset valtiot kuitenkin uskovat kapasiteetin olemassaoloon ja heijastavat sellaista kuvaa myös ulospäin. (Sukma 2012, 144,146-147.) Sukman huomioiden perusteella ASEAN on siis ainakin tunnustanut tässä tutkielmassa solidarismin tutkimiseen käytettävien ihmisoikeuksien merkityksen pluralististen suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteiden rinnalla, vaikka sitä ei tämän tutkielman oletusten mukaisesti kenties voida havaita sen jäsenvaltioiden näkemyksissään mahdollisesti esittelemistä keinoista ihmisoikeusloukkauksiin reagoimiseksi.

Normien siirtymistä globaalilta alueelliselle tasolle tapahtuu esimerkiksi lokalisoidulla (localization). Tällä tavalla alueen ulkopuolinen normi pyritään sovittamaan paikallisiin

uskomuksiin ja käytäntöihin. David Capien mukaan suojeluvastuun periaatetta ei ole onnistuttu lokalisoimaan Kaakkois-Aasian alueelle, sillä sen hyväksymistä pyrkivät edistämään lähinnä alueen ulkopuoliset toimijat. Monet alueen valtioista näkevät periaatteen potentiaalisena uhkana suvereniteetilleen. ASEAN:in jäsenvaltioiden ja muiden Kaakkois-Aasian valtioiden toiminnan pitkäkestoinen peruseriaate sisäisiin asioihin puuttumattomuus asettaa huomattavan esteen suojeluvastuun periaatteen kokonaisvaltaiselle omaksumiselle. (Capie 2012, 76, 79-80, 87.)

Suojeluvastuun periaatteen suurimpana esteenä ASEAN:in muodostamassa alueellisessa kansainvälisessä yhteiskunnassa on siis sen interventiomyönteisyys humanitaarisissa asiakysymyksissä (Kassim 2014, 62, 63). Herman Kraft (2012, 43) muistuttaa, että vaikka valtiot olisivatkin hyväksyneet periaatteen globaalilla tasolla, ei se automaattisesti tarkoita, että ne toimeenpanisivat sitä ja muuttaisivat käytöstään.

”The idea that sovereign governments have an inherent ‘responsibility to protect’ their citizens in ways that conform to norms defined by an ‘international community’ has been distinctly alien to many Asian nationalists. They view *humanitarian intervention by outside powers* acting on behalf of that community as nothing less than *a direct challenge to their own authority* to exercise national sovereignty under the pretext of ‘correcting’ perceived atrocities and aggression – a subjective and contested notion.” (Fukushima & Tow 2009, 167; korostukset tutkielman kirjoittajan.)

ASEAN:n jäsenvaltioiden yksilölliset näkemykset saattaisivat näyttää viittaavan avoimuuteen suojeluvastuun periaatetta kohtaan, mutta ASEAN järjestönä pitää sitä lähinnä YK:n toimiin kuuluvana (Sukma 2012, 136, 139). Capie on todennut, että ASEAN:in jäsenvaltioiden viittaukset suojeluvastuun periaatteeseen ovat olleet positiivisempia YK:n aiheesta käymissä debateissa erityisesti silloin kun alueen valtioita on ollut turvallisuusneuvoston jäseninä. Suojeluvastuun periaatteeseen ei ole viitattu samankaltaisella tavalla alueellisessa kontekstissa. (Capie 2012, 85.)

Kraftin, Sukman ja Capien esittämien huomioiden perusteella voisi olettaa, että ASEAN:in jäsenvaltioiden tutkielman aineistoon valituissa YK:n yleiskokouksessa käyttämissä puheenvuoroissa esittämät näkemykset liittyen esimerkiksi Myanmarin tilanteeseen ja suojeluvastuun periaatteeseen olisivat myönteisempiä verrattuna ASEAN:in omilla areenoilla tehtyihin kannanottoihin.

Nishikawa toteaa ASEAN:in olevan Myanmarin tilanteesta huolissaan. Järjestö on esimerkiksi lausunnoissaan ilmaissut halukkuutensa humanitaarisen avun tarjoamiseen valtiolle sekä rohkaissut Myanmaria tekemään yhteistyötä YK:n kanssa Rakhinen kriisin ratkaisemiseksi. Kuitenkaan ASEAN:in sisällä suojeluvastuun periaatetta ei ole sisällytetty osaksi ratkaisuehdotuksia. ASEAN:in kontekstissa termiä suojeluvastuun periaate ei ole käytetty ikinä virallisissa lausunnoissa tai kannanotoissa, kun taas YK:n tasolla monista muista humanitaarisista kriiseistä on keskusteltu kyseiseen termiin viitaten vuodesta 2011 alkaen. (Nishikawa 2018, 7-8.) Myös tämän tutkielman aineistoksi valituissa ASEAN:in jäsenvaltioiden puheenvuoroissa oletetaan olevan nähtävillä Nishikawan huomiot järjestön esittämästä huolesta Myanmarin tilannetta kohtaan.

Nishikawan mukaan rohingyojen tapauksessa on huomioitava, ettei Myanmar tunnusta kyseisen vähemmistön edustajia kansalaisikseen. Tästä johtuen Nishikawa perustelee, ettei suojeluvastuun periaate tarjoa sopivaa viitekehystä rohingyojen auttamiseksi. Suojeluvastuun periaate yhdistää valtion vastuun ja kansalaisuuden toisiinsa, joten Nishikawan mukaan periaatteen avulla ei voida auttaa valtiokeskeisen kansainvälisen järjestyksen ulkopuolella olevia ihmisryhmiä. Kansainvälisen yhteisön olisikin pystyttävä Nishikawan mukaan auttamaan rohingyja käyttämällä muita diplomaattisia, talouteen liittyviä tai humanitaarisia keinoja. Vaikka rohingyoilla ei olisikaan kansalaisuuden mukanaan tuomia oikeuksia, tulee heitä silti suojella heidän perustavanlaatuisen ihmisoikeuksiensa perusteella. Ihmisoikeuksiin liittyvä sanasto on suojeluvastuun periaatetta tunnetumpaa ja hyväksytympää alueella. (Nishikawa 2018, 1, 10-12.)

Kuten on todettu ASEAN:in jäsenvaltioiden näkemyksistä, hyväksyvät ne lähinnä vain suojeluvastuun periaatteen ennaltaehkäiseviin toimiin keskittyvän ulottuvuuden ja suhtautuvat epäillen periaatteen mukaisen toiminnan toteuttamiseen käytännössä. Näin ollen on siis Nishikawan esittämien huomioiden lisäksi muitakin tekijöitä, joiden perusteella suojeluvastuun periaate ei välttämättä olisi toimivin viitekehys toiminnalle Myanmarin tilanteessa.

Linda Quaylen mielestä ei ole yllättävää, että ASEAN on usein kykenemätön reagoimaan riittävällä tavalla jäsenvaltioidensa sisäisiin tilanteisiin. Tämä johtuu Quaylen mukaan siitä, että ASEAN on syntynyt jäsenvaltioiden välisen yhteistyön lisääntyessä sen sijaan,

että yhteistyö olisi lisääntynyt ASEAN:in olemassaolon seurauksena. (Quayle 2013, 95.) Reagoinnin puute ei kerro ainoastaan järjestön kykenemättömyydestä, vaan myös esimerkiksi kansainvälisiä standardejakin tiukemmasta suhtautumisesta intervention ja sisäisiin asioihin puuttumisen kieltäviin periaatteisiin. Filippo Costa Buranellin (2018, 257) mukaan ASEAN:in valtioiden keskuudessa kyseenalaistetaan helposti oikeus edes kommentoida toisen valtion sisäisen oikeuden piiriin kuuluvia asioita.

Kuten Nishikawakin (2018, 12) on todennut, voi ASEAN:in roolin kuitenkin odottaa olevan merkittävä Myanmarin kriisin ratkaisemisessa. Nishikawan arviot suojeluvastuun periaatteen soveltumisesta Myanmarin tilanteeseen ja ASEAN:in roolista tilanteessa ovat merkittäviä tämän tutkielman tarkoituksen kannalta. Nishikawan artikkeli on julkaistu vuoden 2018 marraskuussa, joten siinä esitetyt arviot ovat erittäin ajankohtaisia ja toimivat hyvin myös yhtenä vertailukohtana tämän tutkielman analyysin avulla saaduille tuloksille.

4. AINEISTO

Tässä luvussa esitellään tarkemmin tutkielman aineistoa ja sen valinnan perusteita. Luvussa esitellään lisäksi aineiston analyysin metodiksi valittua teorialähtöistä sisällönanalyysia.

4.1. Aineisto

Tämän tutkielman aineistoksi on valittu ASEAN:in jäsenvaltioiden YK:n yleiskokouksessa käyttämiä puheenvuoroja vuoden 2017 syyskuun ja vuoden 2018 lopun väliltä. Puheenvuorot on taltioitu yleiskokouksen täysistunnoista tehtyihin virallisiin pöytäkirjoihin. Valituissa puheenvuoroissa viitataan Myanmarin tai Rakhinen osavaltion tilanteeseen, ASEAN:in toimintaan ja merkitykseen tai suojeluvastuun periaatteeseen. ASEAN:in jäsenvaltioista tarkastelun ulkopuolelle on jätetty Myanmar, sillä tarkoituksena on selvittää muiden järjestön valtioiden suhtautumista samaan järjestöön kuuluvan ja itselleen alueellisesti ja periaatteellisesti läheisen valtion sisällä tapahtuviin äärimmäisiin ihmisoikeusloukkauksiin.

Vuoden 2017 syyskuu on valittu aineiston rajauksen alkupisteeksi, sillä kyseisen vuoden elokuussa Myanmarissa alkoi uusi rohingyoihin kohdistunut väkivallan aalto ja vuoden 2018 loppu on valittu aineiston rajauksen päätepisteeksi, sillä YK:n ihmisoikeusneuvosto julkaisi 27.8.2018 raportin käynnistämästään selvityksestä koskien Myanmarin ihmisoikeustilannetta ja erityisesti rohingyjen asemaa maassa. Raportissa päädyttiin siihen tulokseen, että Myanmarissa on havaittavissa kansanmurhaan viittaavia piirteitä, rikoksia ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksia. Vuoden 2018 keskustelujen sisällyttäminen aineistoon on siis perusteltavissa sillä, että niistä voi olla mahdollisuus saada irti ASEAN:in jäsenvaltioiden kannanottoja raportissa esitettyihin havaintoihin.

Jokainen ASEAN:in jäsenvaltio on myös YK:n jäsen, joten niillä on tasavertainen mahdollisuus käyttää puheenvuoroja YK:n yleiskokouksen istunnoissa. Tällä perusteella tutkielman aineistoon on valittu ASEAN:in jäsenvaltioiden yleiskokouksessa käyttämiä puheenvuoroja. Jotkut puheenvuoroista ovat yleiskokouksen täysistunnoista ja jotkut sen kolmannen komitean istunnoista. Kolmannen komitean agendalle kuuluvat esimerkiksi humanitaariset ja ihmisoikeuksiin liittyvät asiakysymykset. Puheenvuorot on käytetty joko alunperin englanniksi tai ne on käännetty istunnoissa jostain muusta kielestä englanniksi. Näin ollen puheenvuoroja pyritään tässä tutkielmassa analysoimaan istuntojen englanninkielisistä pöytäkirjoista.

Indonesian puheenvuoroista aineistoon on valittu valtion edustajan YK:n yleiskokouksen istunnoissa 15.9.2017, 21.9.2017 ja 27.9.2017 sekä yleiskokouksen kolmannen komitean istunnoissa 25.10.2017 ja 16.11.2017 käyttämät puheenvuorot. *Thaimaalta* valitut puheenvuorot ovat yleiskokouksen istunnoista 22.9.2017, 28.9.2017 ja 1.10.2018 ja yleiskokouksen kolmannen komitean istunnoista 25.10.2017 ja 16.11.2017.

Valittuna ajanjaksona *Laosin* edustaja on käyttänyt vain kaksi puheenvuoroa, joissa on käsitelty tämän tutkielman kannalta kiinnostavia aihealueita. Nämä puheenvuorot ovat yleiskokouksen kolmannen komitean istunnoista 25.10.2017 ja 16.11.2017. Myös *Vietnamilta* valitut puheenvuorot ovat samoista kolmannen komitean istunnoista kuin Laosin ja sen lisäksi Vietnamilta on valittu 25.4.2018 ja 27.9.2018 yleiskokouksissa käytetyt puheenvuorot. *Filippiinien* valitut puheenvuorot ovat kolmannen komitean istunnoista 26.10.2017 ja 16.11.2017.

Malesia on käyttänyt muita jäsenvaltioita useampia tämän tutkielman aiheen kannalta mielenkiintoisia puheenvuoroja. Valitut puheenvuorot ovat yleiskokouksen istunnoista

22.9.2017, 27.9.2017, 25.6.2018 ja 28.9.2018 sekä kolmannen komitean istunnosta 25.10.2017.

Singaporelta valittuihin puheenvuoroihin sisältyvät 15.9.2017, 25.4.2018, 25.6.2018 ja 29.9.2018 yleiskokouksen istunnot sekä 25.10.2017 ja 16.11.2017 yleiskokouksen kolmannen komitean istunnot. *Bruneilta* aineistoon on valittu vain valtion edustajan yleiskokouksen istunnossa 22.9.2017 käyttämä puheenvuoro ja *Kambodžalta* puheenvuoro kolmannen komitean istunnosta 16.11.2017.

Kaikilta tarkasteltaviksi valituilta valtioilta ei löytynyt yhtä paljon puheenvuoroja, joissa olisi käsitelty tutkielman mielenkiinnon kohteiden kannalta merkittäviä asioita. Aineistoon sisällytettyjen valtiokohtaisten puheenvuorojen määrästä voi huomata suurempien valtioiden, kuten Indonesian ja Malesian, käyttäneen enemmän puheenvuoroja, kun taas Brunein ja Kambodžan kaltaiset pienemmät valtiot ovat käyttäneet vähemmän puheenvuoroja. Valtion koko näyttäisi siis vaikuttavan jossain määrin myös sen käyttämien puheenvuorojen määrässä.

4.2. Metodi

Tässä tutkimuksessa käytettäväksi metodiksi on valittu teorialähtöinen sisällönanalyysi. Kyseisessä metodissa aineiston analyysia ohjaa valmis, aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys, esimerkiksi kategoriat, joihin aineistoa suhteutetaan. Aineiston hankintaa ja tutkittavan ilmiön määrittelyä käsitteenä ohjaa se, mitä ilmiöstä jo tiedetään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97-99.) Tämän tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen muodostavat englantilaisen koulukunnan teoreetikkojen näkemykset keskittyen erityisesti pluralismin ja solidarismin väliseen debattiin.

Teorialähtöisessä analyysissa lähdetään liikkeelle teoriasta ja palataan siihen uudelleen sen jälkeen kun ollaan tutustuttu aineistoon. Ensimmäiseksi esitellään siis teoria, jota tutkimuksessa on tarkoitus käyttää ja vaihtoehtoisesti tai sen kanssa rinnakkain voidaan esitellä myös analyysissa käytettäviä olennaisia käsitteitä. Teorian ja käsitteiden esittelyn jälkeen operationaalistetaan ne mitattavaan muotoon ja käytetään niitä kerätyn aineiston analysointiin. Lopuksi todetaan löytyikö aineistosta tukea valitulle teorialle ja sen avulla muodostetuille tutkimuskysymyksille tai hypoteeseille. (Eskola 2018, 213.)

Timo Laine on esittänyt rungon teorialähtöisen sisällönanalyysin toteuttamiseksi. Ensin on päätettävä, mikä tutkimukseen valitussa aineistossa kiinnostaa. Tarkastelun kohteeksi on valittava jokin tarkkaan rajattu ja kapea ilmiö, joka tulee ilmi tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimusongelmasta tai tutkimustehtävästä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-93.) Tässä tutkielmassa aineistoksi valituista ASEAN:in jäsenvaltioiden puheenvuoroista etsitään viitteitä erityisesti pluralismista eli esimerkiksi suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteita korostavista ja solidarismista eli esimerkiksi ihmisoikeuksien puolustamista korostavista näkemyksistä. Tutkielman tarkoitus tulee ilmi myös tutkimuskysymyksestä, joka on esitelty Johdanto-luvussa.

Analyysirungon toisessa vaiheessa aineisto käydään läpi ja siitä erotetaan ja merkitään tutkimuksen kiinnostukseen sisältyvät asiat. Kaikki muut asiat jätetään pois tutkimuksesta. Kyseistä vaihetta nimitetään aineiston litteroinniksi tai koodaamiseksi. Kolmannessa vaiheessa tutkimukseen sisältyvä aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään. Kyseistä vaihetta pidetään Tuomen ja Sarajärven mukaan usein analyysirungon varsinaisena teknisenä analyysinä. Tässä tutkimuksessa aineiston käsittelytavaksi on valittu teemoittelu, jossa aineisto pilkotaan ja ryhmitellään valittujen aihepiirien mukaan ja vertaillaan teemojen esiintymistä aineistossa. Tähän tutkimukseen valittu aineisto teemoitellaan alustavasti pluralismia ja solidarismia edustavien näkökantojen avulla. Alustavaa ryhmittelyä seuraa varsinaisia teemoja kuvaavien näkemysten etsiminen aineistosta. Tässä vaiheessa analyysiä on myös hyvä selvittää, onko aineistosta tarkoitus etsiä samankaltaisuutta vai erilaisuutta. Löydetyistä tuloksista kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-93.)

Tämän tutkielman aineistosta on tarkoitus tutkia löytyykö ASEAN:in jäsenvaltioiden eri teemoihin liittyvistä näkemyksistä samankaltaisuuksia vai eroavatko jonkun jäsenvaltion näkemykset selkeästi muista. Jos jäsenvaltioiden näkemykset vaikuttavat samankaltaisilta, voidaan mahdollisesti tehdä johtopäätös, että ASEAN:in yhtenäinen näkemys järjestönä on niiden mukainen.

Tutkielman analyysi aloitettiin käymällä aineisto läpi ja erottamalla siitä tutkielman kiinnostuksen kannalta olennaiset asiat. Tässä vaiheessa aineistossa kiinnostavat asiat jaoteltiin alustavasti neljään eri kategoriaan. Ensimmäiseen kategoriaan sisällytettiin maininnat ASEAN:in toiminnasta, toiseen kategoriaan suvereniteettia ja sisäisiin asioihin puuttumattomuutta painottavat näkemykset, kolmanteen kategoriaan ihmisoikeuksien

suojelemiseen ja edistämiseen viittaavat lausunnot ja viimeiseen kategoriaan maininnat suojeluvastuun periaatteesta. Sisällönanalyysin toisessa vaiheessa aineisto läpikäytiin ensimmäisen kerran ja tutkimuksen kiinnostukseen sisältyvät asiat eroteltiin ja merkittiin edellä määriteltyihin neljään eri kategoriaan.

Jari Eskola (2018, 221) määrittelee analyysin tehtäväksi aineiston tiivistämisen. Aineisto pyritään järjestämään ja jäsentämään niin, ettei mitään olennaista jää pois. Tämän vaiheen tavoitteena on kasvattaa aineiston informaatioarvoa. Aineisto ryhmitellään teemoittain ja tutkimusongelmaa valaisevista teemoista nostetaan esiin mielenkiintoisia sitaatteja tulkittavaksi. Pentti Moilanen ja Pekka Räihä (2018, 60) kuvaavat teemoittamista aineiston pelkistämiseksi etsimällä siitä olennaisimmat asiat. Teemoittamalla pyritään tavoittamaan tekstin sisällöstä tiettyihin asioihin liittyvien merkityksenantojen ydin. Tässä tutkielmassa pyritään teemoittelun avulla löytämään ASEAN:in jäsenvaltioiden puheenvuoroista näkemyksiä, joiden kautta järjestön luonnetta voidaan perustella pluralistisena tai solidaristisena.

Seuraavassa luvussa suoritetaan aineiston virallinen analyysi teemoittelun avulla. Alustavat aineiston teemoitteluun valitut kategoriat ovat muuttuneet hieman sisällönanalyysin ensimmäisessä ja toisessa vaiheessa määritellyistä. Analyysi suoritetaan neljässä alaluvussa, joiden teemoina ovat suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittaminen (5.1.), ihmisoikeusloukkauksiin reagoimiseksi tarvittavien keinojen luonne (5.2.), ihmisoikeuksien suojeleminen ja edistäminen (5.3.) ja ASEAN:in merkitys (5.4.).

5. PLURALISTISET JA SOLIDARISTISET PIIRTEET ASEAN:IN JÄSENVALTIOIDEN PUHEENVUOROISSA

Tässä luvussa suoritettava aineiston analyysi on jaoteltu neljään alalukuun, joissa jäsenvaltioiden puheenvuoroista löydettyjä määriteltyihin teemoihin sopivia kannanottoja vertaillaan. Jokaisessa alaluvussa on tarkoitus rinnastaa samasta asiasta mahdollisesti pluralistisiksi ja solidaristisiksi tulkittavia näkemyksiä ja selvittää näin jäsenvaltioiden ja lopulta koko järjestön luonnetta tämän jaottelun mukaisesti. Alaluvussa 5.1. tutkitaan jäsenvaltioiden näkemyksiä suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamisesta. Samasta teemasta on oma erillinen alaluvun alaluku 5.1.1., jossa teemaa tarkastellaan Myanmarin kontekstissa. Alaluku 5.2. keskittyy

jäsenvaltioiden näkemyksiin ihmisoikeusloukkauksiin reagoimiseen tarvittavien keinojen luonteesta. Alaluvussa 5.3. analysoidaan jäsenvaltioiden kantoja liittyen ihmisoikeuksien edistämiseen ja suojelemiseen ja myös tässä luvussa on oma alalukunsa 5.3.1. Myanmarin kontekstin tarkastelulle. Alaluvussa 5.4. tarkastellaan jäsenvaltioiden esittämiä näkemyksiä ASEAN:in merkityksestä. Näiden neljän eri teeman avulla pyritään muodostamaan näkemys järjestön luonteesta ja pohtimaan sen perusteella kuinka todennäköisesti ja millä keinoin ASEAN voisi onnistua vastaamaan Myanmarin kriisitilanteeseen.

Kaikki analyysiin valitut aineistot ovat pöytäkirjoja YK:n yleiskokouksen tai yleiskokouksen kolmannen komitean istunnoista. Aineistoihin viitataan jatkossa käyttäen istuntojen dokumenttikodeja (document code, tutkielman kirjoittajan oma käänös), kuten esimerkiksi A/72.PV.2, jotka kertovat kyseessä olevan YK:n toimielimen ja istunnon järjestysluvun sekä sen, onko pöytäkirja laadittu minämuotoisesti vai kolmannen osapuolen tekemänä tiivistelmänä. Dokumenttikoodin yhteydessä kerrotaan viitteessä myös valtio tai valtiot, joiden puheenvuoroihin kyseisessä istunnossa viitataan. Kaikkien teemojen analyyseissa esiintyvät kursivoinnit ovat tutkielman kirjoittajan itse lisäämiä.

5.1. Perinteinen suvereniteettikäsitys ja sisäisiin asioihin puuttumattomuus

Tässä luvussa analysoidaan ASEAN:in jäsenvaltioiden näkemyksiä suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamisesta. Luvun 5.1. lopussa esitetään kootusti taulukossa jäsenvaltioiden yleisimmät näkemykset kyseisestä teemasta. Alaluvussa 5.1.1. tarkennetaan teemasta esitettyjä kannanottoja Myanmarin ihmisoikeustilanteen kontekstissa. Luvun 5.1.1. lopussa taulukoidaan jäsenvaltioiden näkemykset aiheesta koskien kyseistä kontekstia.

Kuten YK:n peruskirjassakin on todettu, valtioiden *suvereniteettia on aina kunnioitettava*. Tämä koskee myös suojeluvastuun periaatteen soveltamista. (A/72/PV.2, Indonesia; A/72/PV.100, Singapore; A/C.3/72/SR.31, Laos.) Esitetyistä näkemyksistä on tulkittavissa ASEAN:in jäsenvaltioiden sitoutuminen peruskirjassaan määriteltyyn (ks. luku 2.1.) perusperiaatteeseen suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamisesta. Alex J. Bellamy ja Matt McDonald sekä Linda Quayle ovat määritelleet ASEAN:in perusluonteeltaan *pluralistiseksi* turvallisuusyhteisöksi (ks. luku

3.5.) erityisesti sen peruseriaatteiden takia, joten jäsenvaltioiden näkemysten voi tulkita vahvistavan näkemystä pluralistisesta ASEAN:ista.

Filippiinit kommentoi suvereniteetin kunnioittamista ottaessaan kantaa YK:n ihmisoikeusneuvoston valtuuttamien erityisedustajien toimintaan: ”Special rapporteurs should apply methodological rigour and objectivity, *respect national sovereignty* and avoid self-righteousness.” (A/C.3/72/SR.33, Filippiinit.) Myös kyseisestä näkemyksestä on edeltävien tavoin perusteltavissa tulkinta toimimisesta ASEAN:in peruseriaatteita (ks. luku 2.1.) noudattavalla tavalla. Näin ollen myös Filippiinien näkemyksestä voidaan mahdollisesti löytää viitteitä ASEAN:in *pluralistisen* luonteen vahvistamisesta teoreetikkojen määritelmän mukaisena (ks. luku 3.5.).

Suojeluvastuun periaatetta ei tulisi käyttää minkään valtion syyttelyyn tai suvereniteetin vähättelemiseen eikä oikeutuksena valtion sisäisiin asioihin puuttumiselle (A/72/PV.2, Indonesia; A/72/PV.100, Singapore). Indonesia muotoilee seuraavanlaisesti: ”- - discourse on the concept of the responsibility to protect should not and must *not in any way be used to downgrade the sovereignty* of any country.” (A/72/PV.2, Indonesia.) Myös Singapore ottaa kantaa suojeluvastuun periaatteen soveltamiseen: ”- - *not a justification for intervention* by external actors in the domestic affairs of sovereign States and should not be used as such.” (A/72/PV.100, Singapore.)

Myös suojeluvastuun periaatteesta esitetyistä näkemyksistä on tulkittavissa sitoutuminen ASEAN:in *pluralististen* peruseriaatteiden noudattamiseen. Kuten teoreetikot ovat ilmaisseet, ovat ASEAN:in jäsenvaltiot olleet valmiimpia hyväksymään suojeluvastuun periaatteeseen kuuluvan vastuun ennaltaehkäistä. Jäsenvaltiot ovat kuitenkin olleet epäileväisempiä periaatteen soveltamisesta käytännössä. (ks. luku 3.5.) Suojeluvastuun periaatteen määritelmän mukaisesti reagoimalla puututaan valtion sisäisiin asioihin, mitä jäsenvaltioiden näkemyksissä vastustetaan. Näkemyksissä mainitaan myös, ettei periaatetta saisi käyttää minkään valtion syyttelyyn. Kyseisellä mielipiteellä voidaan tulkita viitattavan esimerkiksi siihen, että syyttelyn perusteena käytettävät suojeluvastuun periaatteen määritelmän mukaiset rikokset, kuten esimerkiksi rikokset ihmisyyttä vastaan ja etninen puhdistus, eivät ole perustellusti käynnissä syytetyissä valtioissa, sillä kaikilla valtioilla ei ole samanlaisia normeja ja arvoja toimiensa taustalla. Tämä tulkittu näkemys vahvistaa Tarja Sepän ja Nicholas J. Wheelerin pluralismista esittämää määritelmää, jonka mukaan valtioiden välillä ei ole konsensusta ihmisoikeuksista, sillä kyseiset

oikeudet saavat merkityksensä erilaisissa kulttuurisissa konteksteissa. Humanitaarisen intervention keinoin syytetty valtio siis pakotettaisiin noudattamaan joitakin partikularistisia arvoja. (ks. luku 3.2.)

ASEAN:in jäsenvaltioista Malesia kommentoi sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamista muista poikkeavalla tavalla:

”I believe in non-interference in the internal affairs of nations, but *is the world supposed to watch massacres* being carried out and do nothing? Nations are independent, but does that independence mean they have a right to massacre their own people?” (A/73/PV.12, Malesia.)

Kannanotossa ilmaistaan sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteeseen uskomisen, minkä voi tulkita vahvistavan pluralistisen ASEAN:in peruseriaatteiden mukaisesti toimimista (ks. luku 2.1.). Kannanotossa kuitenkin myös pohditaan, onko itsenäisillä valtioilla oikeus massamurhata omaa kansaansa muun maailman seurattessa vierestä. Näin ollen näkemyksessä esitetään *ristiriita*, joka voidaan tulkita Shaun Narinen määritelmän mukaisesti *perinteisen suvereniteettikäsitteen ja ihmisoikeuksien puolustamisen väliseksi*. Narinen lisäksi teoreetikoista myös Quayle on esittänyt, että ASEAN olisi muuttumassa solidaristisemmaksi esimerkiksi edellä mainitun ristiriidan seurauksena. (ks. luku 3.4.) Toisaalta yhden jäsenvaltion näkemysten perusteella ei todennäköisesti voida ainakaan kovin luotettavasti ennustaa koko järjestön suhtautumisessa mahdollisesti tapahtuvia muutoksia.

Valtioilla on *ensisijainen vastuu suojella kansalaisiaan* kansanmurhalta, sotarikoksilta, etniseltä puhdistukselta ja rikoksilta ihmisyyttä vastaan. Valtioiden pitäisi vahvistaa ensisijaista vastuutaan jakamalla näkemyksiään ja kokemuksiaan. (A/72/PV.2, Indonesia; A/72/PV.100, Singapore.) Näkemyksissä korostetaan valtion vastuuta kansalaisten suojelemisessa, mikä voidaan tulkita teoreetikkojen esittämien *solidarististen* näkemysten mukaisesti. Esimerkiksi Amitai Etzionin mukaan suvereniteettiin kuuluu vastuita. Myös Hannes Peltonen määrittelee suvereniteetin ehdolliseksi, millä tarkoitetaan, että valtion on toteutettava suvereniteettiinsa kuuluvia vastuita kansalaistensa suojelemiseksi, jotta se voi vaatia suvereniteettiään kunnioitettavan. (ks. luku 3.3.) Jäsenvaltioiden näkemysten voi siis tulkita tukevan näkemyksiä suvereniteetin ehdollisuudesta. Näin ollen voisi olla perusteltua odottaa, että jäsenvaltiot vaatisivat Myanmarin toteuttamaan kyseistä vastuutaan. Ainakaan esitettyjen todisteiden (ks.

luku 2.3.) perusteella Myanmarin valtio ei ole suojellut rohingyoja vastuun määritelmän mukaisilta rikoksilta.

Valtioiden välillä on erimielisyyksiä suojeluvastuun periaatteen sisällöstä, mikä voi johtua esimerkiksi *ristiriidasta* suvereniteetin ja kansainvälisen mandaatin välillä. Kyseisen ristiriidan voi tulkita tukevan Narinen havaintoa, että ASEAN:in merkittävimpänä haasteena on perinteisen suvereniteettikäsitteen ja ihmisoikeuksien puolustamisen yhteensovittaminen. Jo aiemmin mainittu näkemyksissään muista erottuva Malesia argumentoi seuraavaa:

“- - *a divergence of opinions* continues to persist among Member States on the concept, understanding and implementation of the responsibility to protect, especially with regard to *State sovereignty and an international mandate to act*. - - hopes that we can quickly *resolve that disagreement* in order to respond effectively to atrocities and prevent more genocides.” (A/72/PV.100, Malesia.)

Malesian lainauksen yhteydessä on nostettava uudelleen esiin huomio, että ainoastaan yhden jäsenvaltion esittämät kriittisemmät näkemykset periaatteiden välisestä ristiriidasta eivät ole todennäköisesti riittäviä perusteita koko järjestön luonteen muuttumiselle solidaristisemmaksi. Malesian näkemysten voi mahdollisesti kuitenkin perustella antavan viitteitä siitä, että ASEAN:in jäsenvaltiot saattavat alkaa herkemmin kyseenalaistaa pluralistisia peruseriaatteitaan.

Seuraavaksi taulukoidaan kootusti tärkeimmät huomiot koskien edellä esitettyjä jäsenvaltioiden yleisiä näkemyksiä suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamisesta. Suojeluvastuun periaatteeseen viitataan taulukossa lyhenteellä R2P (responsibility to protect). Taulukossa 1 on listattuna näkemyksiään esittäneet ASEAN:in jäsenvaltiot sekä niiden olennaisimmat kannanotot. Valtion näkemysten luonnetta kuvaamaan käytetään kirjaimia P (pluralismi) ja S (solidarismi). Kirjaimella P kuvatut näkemykset on tulkittu pluralistisesti ja kirjaimella S kuvatut vastaavasti solidaristisesti. Joissakin näkemyksissä on samanaikaisesti tulkittavissa ja perusteltavissa sekä pluralistisia että solidaristisia näkemyksiä tai niitä ei voida mustavalkoisesti määritellä täysin vain toista edustavaksi. Tällaisessa tapauksessa näkemystä kuvataan kummallakin kirjaimella. Tämän luvun analyysissä sekä pluralistisia että solidaristisia elementtejä voidaan mahdollisesti perustella sisältyvän lähinnä Malesian esittämiin näkemyksiin suvereniteetin kunnioittamiseen liittyvistä ristiriidoista.

Taulukko 1. Yleiset näkemykset suvereniteetista ja sisäisiin asioihin puuttumattomuudesta

	Valtioiden suvereniteettia on aina kunnioitettava	R2P:ta ei suvereniteetin vähätteleminen tai oikeutuksena sisäisiin asioihin puuttumiselle	Valtioilla on ensisijainen vastuu suojella kansalaisiaan R2P:n mukaisilta rikoksilta	Sisältääkö valtion itsenäisyys oikeuden massamurhata omia kansalaisiaan? Onko toisten valtioiden seurattava tätä vierestä?	R2P:n ristiriita suvereniteetin ja kansainvälisen toiminnan mandaatin välillä saatava ratkaistua
Indonesia	P	P	S		
Singapore	P	P	S		
Laos	P				
Filippiinit	P				
Malesia	P			P/S	P/S

5.1.1. Myanmarin kontekstissa

YK:n yleiskokouksen istunnossa 16.11.2017 äänestettiin Myanmarin ihmisoikeustilannetta koskevasta päätöslauselmaehdotuksesta, joka päädyttiin hyväksymään. Päätöslauselmaehdotuksen puolesta äänestäneitä ASEAN:in jäsenvaltioita olivat Indonesia, Malesia ja Brunei. Indonesia totesi seuraavaa liittyen päätöslauselmaehdotukseen: ”The resolution just adopted must be *immediately* implemented and should encourage the international community to *prevent* the situation from worsening.” (A/C.3/72/SR.47, Indonesia.)

Näkemyksessä korostuva tarve reagoida välittömästi aloittaen päätöslauselmaehdotuksen toimeenpanosta voidaan tulkita Bellamyn *solidaristisen* näkemyksen mukaisen ylivertaisen humanitaarisen hätätilan määritelmän avulla. Sen mukaan vaara on välittömässä läheisyydessä ja luonteeltaan epätavallinen ja kammottava. Näkemyksessä korostuu myös tarve estää Myanmarin tilannetta pahentumasta, mikä voidaan puolestaan tulkita solidarististen teoreetikkojen humanitaarisen intervention legitimiudesta esittämien tulkintojen avulla. Niiden mukaan humanitaarisella interventiolla voidaan reagoida laajamittaisiin ihmisoikeusloukkauksiin. (ks. luku 3.3.) Toisaalta näkemyksessä ei tarkemmin määritellä käytettäviä keinoja, mutta jonkinasteista valtion sisäisiin asioihin puuttumista voidaan olettaa tarvittavan, kun tilannetta on tarkoitus estää pahentumasta. Näin ollen kannanotto voidaan tulkita tälläkin perusteella enemmän solidaristiseksi, sillä

tiukkaa kantaa sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamisesta ei esitetä ainakaan samassa yhteydessä.

Thaimaa ja Singapore pidättäytyivät äänestämästä päätöslauselmaehdotusta ja Laos, Kambodža, Filippiinit sekä Vietnam äänestivät sitä vastaan. Päätöksiä ei perustelujen mukaan pitäisi tulkita kannanotoksi Myanmarin ihmisoikeustilanteesta. Päätöksiä perusteltiin esimerkiksi johdonmukaisella ja periaatteellisella valtiokohtaisten päätöslauselmien vastaisuudella niiden valikoivuuden ja poliittisten taka-ajatusten takia. Valtiokohtaiset päätöslauselmat eivät auta rakentamaan luottamusta ja yhteisymmärrystä valtioiden välille, joten kaikkien osapuolten huolet tulisi huomioida riittävästi päätöslauselmaehdotuksessa. (A/C.3/72/SR.47, Singapore, Laos, Kambodža, Vietnam.) Seuraavassa esitetään tarkempi katsaus päätöslauselmaehdotusta vastaan äänestäneiden valtioiden käyttämistä perusteluista.

Vietnam argumentoi valtiokohtaisia päätöslauselmia seuraavalla tavalla:

”- - on the basis of its *principled position*, her country did not support country-specific resolutions and had therefore voted against the draft resolution.”
(A/C.3/72/SR.47, Vietnam.)

Myös Singapore kommentoi aiheeseen liittyen:

”- - a *consistent and principled approach* against country-specific resolutions as they were highly *selective* and often driven by *political* rather than human rights considerations, and had consistently abstained from voting on them. - - should *not be interpreted as taking a position* on the - - human rights issues raised therein.”
(A/C.3/72/SR.47, Singapore.)

Kambodžan näkemys on seuraava:

”Resolutions on human rights issues should *not target any particular country*, as such issues were domestic affairs, and the principle of non-interference in the domestic affairs of States should be fully adhered to by all Member States.”
(A/C.3/72/SR.47, Kambodža.)

Laos argumentoi seuraavaa: ”The adoption of a country-specific resolution would *not help to improve the human rights situation* in the country.” (A/C.3/72/SR.47, Laos.)

Lähtökohtaisesti jo äänestyspäätöstensä perusteella edellä siteerattujen valtioiden voi mahdollisesti tulkita edustavan näkemyksissään enemmän *pluralismia* kuin solidarismia, sillä ne saattavat pelätä, että Myanmarin ihmisoikeustilannetta koskevan päätöslauselmaehdotuksen hyväksynnän jälkeen saatettaisiin siirtyä toimiin, jotka eivät kunnioittaisi valtion suvereniteettia ja sisäisiin asioihin puuttumattomuutta. Kambodžan näkemyksessä korostuu suoraan ASEAN:in pluralistisista peruseriaatteista sisäisiin asioihin puuttumattomuus, joten kyseinen valtio vahvistaa kannanotollaan järjestön pluralistista luonnetta ja omaa toimintaansa sen mukaisena. Valtiokohtaisuuden vastustaminen päätöslauselmaehdotuksissa voidaan perustella teoreetikkojen *pluralistisilla* näkemyksillä (ks. luku 3.2.), joiden mukaan normit ja arvot saavat erilaisia merkityksiä erilaisissa kulttuurisissa konteksteissa ja esimerkiksi läntisten valtioiden universaaleina pitämiä ihmisoikeusnormeja ei voi pakottaa toisiin valtioihin, sillä kyseiset normit eivät edusta kaikkien näkemyksiä.

Perusteluina vastustukselle esitetyt päätöslauselmien poliittisuus ja valikoivuus voidaan myös tulkita edellä mainittuja pluralistisia näkemyksiä tukeviksi, sillä kenties poliittisuudella voidaan viitata läntisten valtioiden mahdollisiin taka-ajatuksiin ihmisoikeusloukkauksiin reagoitaessa ja valikoivuudella siihen, että kritiikkiä saavat vain valtiot, joiden näkemykset tai järjestelmät poikkeavat lännen oikeina pitämistä. Kyseisten tulkintojen voi mahdollisesti perustella olevan myös esimerkkejä siitä, että läntisten valtojen strategisten narratiiviansa (ks. luku 3.2.) kautta edistämää maailmanjärjestystä tai keinoja sen edistämiseksi ei välttämättä pidetä hyväksytyinä.

ASEAN:in jäsenvaltiot ovat kehuneet Myanmarin hallituksen aloitteellisuutta ja halukkuutta Rakhinen konfliktin ratkaisemiseksi yhteistyössä naapurivaltioiden ja ASEAN:in kanssa. Valtiot osoittavat näkemyksissään tyytyväisyyttä hallituksen sitoutumisesta esimerkiksi neuvoa antavan komission suositusten toimeenpanoon ja humanitaarisen avun vastaanottamiseen. (A/C.3/72/SR.47, Indonesia, Laos, Filippiinit, Kambodža; A/C.3/72/SR.31, Singapore, Thaimaa, Vietnam.) Esimerkiksi Thaimaa ilmaisee kantansa seuraavalla tavalla:

”His Government *welcomed* the establishment of the Central Committee for the Implementation of Peace, Stability and Development in Rakhine State, the interministerial Committee for the Implementation of the Recommendations on Rakhine State and the Committee for the Union Enterprise for Humanitarian

Assistance, Resettlement and Development in Rakhine, and *encouraged* the Government of Myanmar to continue to engage in dialogue and cooperate with various UN bodies, including with the Special Rapporteur.” (A/C.3/72/SR.31, Thaimaa.)

Laos esittää näkemyksensä Myanmarin hallituksen toimista samankaltaisella tavalla kuin Thaimaa:

”It *welcomed* the recommendations of the Advisory Commission on Rakhine State and the positive steps taken by the Government of Myanmar, in particular the creation of the Union Enterprise for Humanitarian Assistance, Resettlement and Development in Rakhine State.” (A/C.3/72/SR.47, Laos.)

Myös Vietnam arvostaa Myanmarin hallituksen toimia: ”- - *appreciated* the efforts made and commitment shown by the Government of Myanmar.” (A/C.3/72/SR.31, Vietnam.)

Filippiinit huomioi Myanmarin hallituksen pyrkimykset Rakhinen osavaltion asiakysymysten ratkaisemiseksi: “- - *acknowledged* the efforts of the Government of Myanmar to resolve the issues in Rakhine State - - (A/C.3/72/SR.47, Filippiinit.)

Kambodža argumentoi seuraavasti: ”With the *full commitment and ongoing efforts* of the Government of Myanmar, the situation in Rakhine State was improving.” (A/C.3/72/SR.47. Kambodža.)

Kuten edellä esitellyistä näkemyksistä on huomattavissa, ASEAN:in jäsenvaltioista moni käyttää luonteeltaan positiivista verbiä kuvaamaan suhtautumistaan Myanmarin hallituksen toimiin kriisitilanteeseen reagoimiseksi. Valtiot eivät osoita suurta kritiikkiä hallitukselle, vaan ne kehuvat esimerkiksi hallituksen sitoutumista ja pyrkimyksiä tilanteen parantamiseksi. Jäsenvaltioiden kannanottojen muotoilua on mahdollista tulkita teoreetikkojen *pluralististen* näkemysten avulla. Esimerkiksi Filippo Costa Buranellin (ks. luku 3.5.) mukaan sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatetta noudatetaan ASEAN:in puitteissa jopa niin tiukasti, että jäsenvaltiot pidättäytyvät edes kommentoimasta toistensa sisäisen oikeuden piiriin kuuluvia asioita. Toki jäsenvaltiot kommentoivat kyseisiä asioita tähän osioon valituissa lainauksissa, mutta kyseessä ei ole Myanmarin toimien kritisoiminen, vaan kenties kehujen ja rohkaisun kautta pyrkimys vaikuttaa valtion toimintaan lempeämmällä tavalla.

Toisaalta jäsenvaltioiden Myanmarin hallitukselle esittämät kehut ja rohkaisevat ilmaisut voidaan tulkita myös *solidarististen* näkemysten avulla. Esimerkiksi Thaimaa ja Laos osoittavat tyytyväisyyttään koskien erilaisten Rakhinen osavaltion rauhaa, vakautta ja kehitystä edistävien komiteoiden perustamista. Kyseiset kehut voidaan mahdollisesti tulkita sillä ajatuksella, että niiden esittäjät kokevat Myanmarin hallituksen alkaneen toteuttaa teoreetikkojen määrittelemää suvereniteettiinsa kuuluvaa vastuuta kansalaistensa suojelemisesta, jolloin hallitusta on järkevämpää kehua kuin kritisoida, jotta se jatkaisi vastaavanlaisia toimia myös tulevaisuudessa. Rakhinen osavaltion rauhaa, vakautta ja kehitystä edistävien toimien erittely kehuissa voidaan myös tulkita Bellamyn ja McDonaldin ajatuksia tukevaksi. Kyseiset teoreetikot ovat määritelleet, että valtiot tulisi ymmärtää keinoina ihmisten turvallisuuden lisäämiseksi eikä päinvastoin. (ks. luku 3.3.) Näin ollen Rakhinen tilanteen parantamiseksi suunnattujen toimien mainitseminen voidaan mahdollisesti tulkita näkemykseksi siitä, että Myanmarin hallitus on ymmärtänyt vastuunsa Rakhinen osavaltiossa olevien ihmisten turvallisuuden lisäämiseksi. Myanmarin valtio on siis ainakin jossain määrin tämän tulkinnan perusteella alkanut toimia keinona ihmisten turvallisuuden lisäämiseksi.

Myanmariä kuitenkin myös kritisoidaan huomauttamalla, että sen toteuttamat puhdistusoperaatiot ovat vaatineet lukemattomia syyttömien siviilien henkiä ja johtaneet yli 400 000 rohingyan pakolaisuuteen. Vaikka Myanmarin hallitus on vakuuttanut toistuvasti toimivansa tilanteen ratkaisemiseksi, ei väkivaltaisuuksien jatkuminen vakuuta reagoinnin riittävästä tehokkuudesta. Hallitusta vaaditaan lopettamaan väkivaltaisuuksia ja elämän ja omaisuuden tuhoaminen sekä sallimaan humanitaarisen avun pääsy sitä tarvitseville alueille. (A/72/PV.18, Malesia.) Malesia argumentoi seuraavaa: ”Such atrocities have unleashed a *full-scale humanitarian crisis* that the world simply cannot ignore and must be compelled to act on.” (A/72/PV.18, Malesia.) Malesia kommentoi lisäksi tällä tavalla: ”- - *the authorities of Myanmar*, including a Nobel Peace Prize laureate, *deny* that that is happening.” (A/73/PV.12, Malesia.)

Myanmarin hallitukselle kehuja osoittaneista valtioista poiketen Malesia kritisoi valtion sisäisiä asioita ja ottaa suoraan kantaa siihen, että Myanmarin hallinto on kieltänyt tapahtumat, joista sitä syytetään, joten ainakaan näiltä osin Malesia ei toimi Buranellin (ks. luku 3.5.) määrittelemän tiukan sisäisiin asioihin puuttumattomuuden tulkinnan mukaisesti. Malesia mainitsee syyttömät siviilit, rohingya-pakolaiset ja syntyneen humanitaarisen kriisin, johon maailman on reagoitava. Keskittyminen kyseisiin

seikkoihin on mahdollista tulkita *solidaristisia* näkemyksiä tukevaksi. Teoreetikkojen, kuten esimerkiksi Sepän ja Wheelerin (ks. luku 3.3.), mukaan ihmiset ovat kansainvälisen yhteiskunnan subjekteja, joilla on oikeuksia ja joita on tarvittaessa suojeltava äärimmäisiltä ihmisoikeusloukkauksilta. Malesian näkemyksessä mainitut siviilit ja rohingya-pakolaiset ovat ihmisryhmiä, joiden oikeuksia voidaan tulkita ja perustella loukatun. Tilanteen määrittelemisen humanitaariseksi kriisiksi voidaan tulkita solidaristien näkemyksen mukaiseksi tilanteeksi, jossa laajamittaisten ihmisoikeusloukkausten tapahtuessa humanitaarisen intervention oikeuttava normi voisi olla legitiimi (ks. luku 3.3.). Mahdollisuutta tulkita Malesian kannanotto humanitaarisen intervention mahdollisuutta tukevaksi lisää maininta maailman tarpeesta reagoida tilanteeseen jollakin tavalla. Toisaalta keinoja reagointiin ei määritellä erikseen, mutta toisaalta mitään keinoja ei myöskään kielletä yksiselitteisesti.

Malesian näkemysten voi luvun 5.1. analyysissä tehtyjen havaintojen tavoin tulkita tukevan myös Narinen määrittelemää (ks. luku 3.5.) ASEAN:in *haastetta perinteisen suvereniteettikäsityksen ja ihmisoikeuksien puolustamisen yhteensovittamisesta*, sillä kyseinen valtio ei pelkää kritisoida Myanmarin hallitusta ja valtion sisäisiä epäkohtia, jotka ovat aiheuttaneet sen, etteivät tiettyjen ihmisryhmien oikeudet toteudu niille kuuluvilla tavoilla. Malesia on ainoa ASEAN:in jäsenvaltioista, joiden kannanottojen tämän tutkielman aineistoon valituissa puheenvuoroissa voidaan mahdollisesti tulkita tukevan teoreetikkojen esittämiä näkemyksiä (ks. luku 3.5.) järjestön muuttumisesta aiempaa solidaristisemmaksi esimerkiksi sen takia, että suvereniteettia tulkitaan perinteisestä poikkeavalla tavalla. Toisaalta, kuten on jo aiemmin todettu luvussa 5.1. tehtyjen havaintojen yhteydessä, ei yhden jäsenvaltion kriittisempien kommenttien perusteella voida todennäköisesti kovin vahvasti vetää johtopäätöstä järjestön solidarisoitumisesta.

Taulukossa 2 esitetään yhteenkoottuna tärkeimmät huomiot jäsenvaltioiden suvereniteettiin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuteen liittyvistä näkemyksistä Myanmarin kontekstissa. Huomioitava on ainakin se, että Bruneilta ei ole aiheesta sanallisia kannanottoja, vaikka tiedossa on sen äänestyspäätös Myanmarin ihmisoikeustilanteesta tehtyä päätöslauselmaehdotusta koskien. Päätöslauselmaehdotuksen puolesta äänestäminen on automaattisesti tulkittu solidaristiseksi, mutta koska päätökselle ei esitetä mitään perusteluja tai tilanteesta muita kannanottoja, ei Bruneita voida kenties tulkita tässä kontekstissa yhtä vahvasti

solidaristiseksi kuin esimerkiksi Malesiaa. Taulukosta 2 on huomattavissa myös, että tehtyjen tulkintojen perusteella valtiot vaikuttavat näkemyksissään enemmän pluralistisilta kuin solidaristisilta. Toisaalta on kuitenkin huomioitava valtioiden osoittama tyytyväisyys Myanmarin hallituksen toimista, minkä on perusteltu olevan mahdollisesti tulkittavissa sekä pluralismia että solidarismia edustavien näkemysten kautta.

Taulukko 2. Näkemykset suvereniteetista ja sisäisiin asioihin puuttumattomuudesta Myanmarin kontekstissa

	Äänestys päätöslauselma ehdotuksesta	Valtiokohtaisten päätöslauselmien vastaisuus	Ihmisoikeudet valtioiden sisäisiä asioita	Kehut Myanmarin hallitukselle	Myanmarin hallituksen reagoinnin ja toimien tehottomuus
Indonesia	S			P/S	
Brunei	S				
Malesia	S				S
Thaimaa	P			P/S	
Singapore	P	P		P/S	
Laos	P	P		P/S	
Kambodža	P	P	P	P	
Filippiinit	P			P/S	
Vietnam	P	P		P/S	

5.2. Keinot hirmutekoihin ja ihmisoikeusloukkauksiin reagoimiseksi

Tässä luvussa tarkastellaan ASEAN:in jäsenvaltioiden näkemyksiä kriisitilanteisiin, hirmutekoihin ja ihmisoikeusloukkauksiin reagoimisesta. Tarkoituksena on tutkia, korostuvatko näkemyksissä enemmän ASEAN:in peruskirjan mukaiset järjestön pluralistiset peruseriaatteet, kuten kiistojen ratkaiseminen rauhanomaisesti ja voimankäytöstä pidättäytyminen, vai onko jollain valtiolla poikkeavia näkemyksiä esimerkiksi voimakeinojen käytöstä äärimmäisiin ihmisoikeusloukkauksiin reagoimiseksi.

Osaa tässä luvussa esitetyistä näkemyksistä olisi mahdollista ja kenties perusteltuakin tarkastella myös alaluvussa 5.4., jossa keskitytään ASEAN:ia kansainvälisen yhteiskunnan alueellisena esimerkkinä vahvistaviin näkemyksiin. Erilaisten keinojen käytön mahdollisuuksien tarkastelu on eritelty kuitenkin omaksi alaluvukseksi sillä

perusteella, että solidarististen näkemysten (ks. luku 3.3.) mukaan Myanmarissa voitaisiin kenties perustella olevan käynnissä äärimmäisiä ihmisoikeusloukkauksia, joihin on oikeutettua reagoida humanitaarisella interventiolla voimakeinoja käyttäen. ASEAN:in pluralistiset peruseriaatteet kuitenkin korostavat vastakkaista näkemystä.

ASEAN:in jäsenvaltiot painottavat kannanotoissaan suojeluvastuun periaatteen *ennaltaehkäiseviä ulottuvuuksia*, joiden kautta valtioiden hyväksyntää periaatetta kohtaan on kenties myös helpompi kasvattaa (A/72/PV.2, Indonesia). Ei-sotilaallisten keinojen on oltava aina ensisijainen vaihtoehto, sillä sotilaallisilla interventioilla aiheutetaan vain lisää kärsimystä (A/72/PV.100, Malesia). Vietnam argumentoi seuraavaa: ”- It is our consistent policy to settle all disputes - - by *peaceful means*, in accordance with international law - - to *refrain from the threat or use of force*.” (A/72/PV.85, Vietnam.)

Suojeluvastuun ennaltaehkäisevien ulottuvuuksien korostaminen, kiistojen rauhanomainen ratkaiseminen ja voimankäytöstä pidättäytyminen voidaan kaikki perustella ASEAN:in peruskirjan *pluralistisista* peruseriaatteista (ks. luku 2.1.) rauhanomaista kiistojen ratkaisemista tukevaksi. Teoreetikoista esimerkiksi Mely Caballero-Anthony ja Herman Kraft (ks. luku 3.5.) ovat todenneet ASEAN:in puitteissa korostuneen suojeluvastuun periaatteen ennaltaehkäisevien ulottuvuuksien, jotta kriiseihin voitaisiin reagoida ennen niiden eskaloitumista tilanteiksi, joissa joidenkin toimijoiden olisi mahdollista pyrkiä perustelemaan voimakkaampien keinojen käyttöä. Jäsenvaltioiden näkemysten voi perustella olevan tulkittavissa myös Hedley Bullin (ks. luku 3.1.) kansainvälisestä järjestyksestä esittämien näkemysten avulla, sillä Bull on määritellyt rauhan ylläpitämisen yhdeksi kansainvälisen yhteiskunnan järjestyksen säilymisen kannalta tärkeäksi tavoitteeksi. Näin ollen jäsenvaltioidenkin voi tulkita rauhanomaisten keinojen korostamisellaan pyrkivän ylläpitämään rauhaa kansainvälisessä yhteiskunnassa ja järjestönsä puitteisiin muodostuneessa kansainvälisessä alueellisessa yhteiskunnassa (ks. luku 3.5.).

Kansainvälisen yhteisön pitäisi pyrkiä vaikuttamaan Myanmarin ihmisoikeustilanteeseen *rakentavan dialogin, sovittelun ja yhteistyön* kautta (A/C.3/72/SR.31, Laos, Singapore, Vietnam). Jäsenvaltiot mainitsevat Myanmarin tilanteessa mahdollisesti käytettäviksi ratkaisukeinoiksi rauhanomaisiksi määriteltävät dialogin, sovittelun ja yhteistyön, mikä vahvistaa näkemystä valtioiden toiminnasta ASEAN:in *pluralististen* peruseriaatteiden

(ks. luku 2.1.) mukaisilla tavoilla. *Humanitaarisen avun antamista koordinoidaan ASEAN:in siihen keskittyvän keskuksen kautta (A/C.3/72/SR.47, Filippiinit)*. Myanmarille annettavan humanitaarisen avun koordinoitua voidaan mahdollisesti perustella sillä, että yhdistäessään voimansa, järjestön jäsenvaltiot pystyvät vaikuttamaan tehokkaammin. Toisaalta yhdessä toimittaessa on kenties myös helpompi varmistaa, että valtioiden toimien taustalla vaikuttavat ASEAN:in peruseriaatteet ja järjestön pluralistinen luonne vahvistuvat.

Laos argumentoi seuraavaa: ”- - the international community should engage with Myanmar in the area of human rights through *constructive dialogue and cooperation* - - .” (A/C.3/72/SR.31, Laos.) Tilanteeseen reagoimisen syynä mainitaan olevan Myanmarin ihmisoikeustilanteeseen vaikuttaminen, kuten Laos mainitsee edelle valitussa sitaatissaan. Valtioiden pohjimmaisten tavoitteiden voidaan tällä perusteella tulkita olevan *solidaristisia*, kaikkien ihmisten oikeuksien edistämiseen ja suojelemiseen tähtääviä (ks. luku 3.3.), vaikka keinovalikoima olisikin tulkittavissa enemmän pluralismia edustavaksi.

Taulukossa 3 on esitetty tiivistettynä jäsenvaltioiden oleelliset luvun teemaan liittyvät näkemykset. Kaikki näkemykset voidaan perustella tulkittavan sellaisiksi, että niissä on havaittavissa sekä pluralistisia että solidaristisia ulottuvuuksia. Pluralismia vahvistavat erityisesti näkemykset käytettävien keinojen luonteesta, mutta solidarismia voidaan nähdä vaikuttavan taustalla, sillä varsinkin Myanmarin suuntautuvien toimien perimmäisenä tavoitteena voi kuitenkin mahdollisesti perustella olevan ihmisten kärsimyksen vähentäminen ja heidän oikeuksiensa toteutumisen edistäminen. Toisaalta kuitenkin pluralismi on luultavasti enemmän vaikuttava ulottuvuus, sillä sen mukaisten keinojen käyttöä painotetaan. Kyseisten keinojen tehokkuudesta ei ainakaan Myanmarissa ole vielä saatu vahvaa näyttöä, sillä kriisiä ei ole saatu ratkaistua ja rohingyat kärsivät yhä ihmisoikeuksiensa vaillinaisesta toteutumisesta.

Taulukko 3. Näkemykset keinoista hirmutekoihin ja ihmisoikeusloukkauksiin reagoimiseksi

	R2P:n ennaltaehkäisevät puolet	Rauhanomaiset keinot ja voimankäytöstä pidättäytyminen	Sotilaallisilla interventioilla aiheutetaan lisää kärsimystä	Vaikuttaminen rakentavalla dialogilla, sovittelulla ja yhteistyöllä	Humanitaarisen avun koordinointi ASEAN:in kautta
Indonesia	P/S				
Malesia	P/S		P/S		
Vietnam		P/S		P/S	
Laos				P/S	
Singapore				P/S	
Filippiinit					P/S

5.3. Ihmisoikeuksien suojeleminen ja edistäminen

Tässä luvussa tarkastellaan ASEAN:in jäsenvaltioiden näkemyksiä liittyen ihmisten suojelemiseen ja ihmisoikeuksien edistämiseen yleisesti ja Myanmarin tilanteessa. Tarkastelu aloitetaan valtioiden näkemyksillä suojeluvastuun periaatteesta. Monissa kannanotoissa ilmenee ajatus, että periaatteesta ei olla päästy yhteisymmärrykseen ja se tulee olemaan jatkossakin vaikeaa. Periaatetta koskevan yhteisymmärryksen puutteen voidaan tulkita koskevan sen toteuttamiseksi määritellyjä keinoja. Jos periaatteen ytimessä oleviin rikoksiin reagoimiseksi tarjolla olevista keinoista ei ole yhteisymmärrystä, voidaan myös kenties perustella, ettei kyseisten rikosten loukkaamista ihmisoikeuksista ole myöskään yhteisymmärrystä. Teemaa tarkastellaan Myanmarin kontekstissa alaluvussa 5.3.1.

ASEAN:in jäsenvaltioiden mukaan suojeluvastuun periaatteen sisällöstä ja soveltamisesta ei olla täysin päästy yhteisymmärrykseen. Valtioilla on toisistaan *poikkeavia näkemyksiä*, joita on *kunnioitettava ja ymmärrettävä*. (A/72/PV.100, Malesia; A/72/PV.2, Indonesia, Singapore.) Kunnioitus ja ymmärrys poikkeavia mielipiteitä kohtaan voidaan tulkita ja perustella teoreetikkojen, kuten esimerkiksi Sepän, Wheelerin ja Keenen, *pluralistisilla* näkemyksillä (ks. luku 3.2.). Suojeluvastuun periaatteen taustalla vaikuttavat esimerkiksi ihmisoikeusnormit, joista pluralistien mukaan ei ole mahdollista päästä yhteisymmärrykseen. Pluralistit perustelevat normien saavan merkityksensä kulttuurisen kontekstinsa perusteella, tässä tapauksessa Kaakkois-Aasian valtioiden kontekstissa. Lähtökohtaisesti suojeluvastuun periaatteen sisältö on läntisten

valtioiden määrittelemä, joten pluralistien mukaan sen pohjana olevien normien ja arvojen ei voi perustella olevan universaaleja. Poikkeavia mielipiteitä on siis ymmärrettävä ja kunnioitettava. Läntisten valtojen edistämä maailmanjärjestys ja siihen käytetyt keinot (ks. Johdanto ja luku 3.2.) eivät siis ainakaan näiden näkemysten perusteella ole tulkittavissa ASEAN:in jäsenvaltioiden kannattamiksi. Tämä on perusteltavissa sillä, että maailmanjärjestystä on määritelty pyrittävän edistämään strategisilla narratiiveilla (ks. luku 3.2.), joiden tarkoituksena on samankaltaistaa valtioiden järjestelmät eli ASEAN:in jäsenvaltioiden toive poikkeavien näkemysten kunnioittamisesta ja ymmärtämisestä ei oletettavasti toteutuisi.

Toisaalta Malesia argumentoi suojeluvastuun periaatteeseen liittyen myös seuraavalla tavalla:

“Only through all Member States’ *complete understanding and systematic application* of the responsibility to protect do we believe that we can *truly accept it as an international norm.*” (A/72/PV.100, Malesia.)

Jäsenvaltioiden suojeluvastuun periaatetta koskevan täyden ymmärryksen ja systemaattisen soveltamisen korostamisen voi tulkita edustavan näkemystä jonkinlaisesta tarpeesta päästä yhteisymmärrykseen myös periaatteen taustalla vaikuttavista normeista ja arvoista. Näin ollen kyseinen Malesian esittämä näkemys voidaan tulkita teoreetikkojen *solidarististen* (ks. luku 3.3.) ihmisoikeuksien universaaliutta koskevien näkemysten avulla. Jos valtiot ymmärtävät periaatteen täysin ja soveltavat sitä systemaattisesti, voidaan mahdollisesti yhtenä syynä tälle kehitykselle perustella olevan valtioiden yhtenäiset näkemykset loukkauksia vastaan puolustettavista ihmisoikeuksista.

Siviilejä on suojeltava ympäri maailmaa tapahtuvilta hirmuteoilta ja rikoksilta ihmisyyttä vastaan (A/72/PV.2, Indonesia, Singapore). Näkemyksessä korostuu ihmisryhmä, siviilit, joiden ihmisoikeuksia on suojeltava. Näkemys voidaan perustella *solidaristiseksi*, sillä kuten teoreetikoista esimerkiksi Wheeler (ks. luku 3.3.) on määritellyt, ovat kaikki ihmiset, tässä tapauksessa siviilit, kansainvälisen yhteiskunnan perimmäisiä jäseniä, joita on suojeltava tarvittaessa ihmisoikeusloukkauksilta.

Indonesia korostaa inhimillisyyden ylläpitämistä: ”- - the principle of upholding *humanity* one of Indonesia’s long-standing norms and values.” (A/72/PV.2, Indonesia.) Inhimillisyyys voidaan perustella *solidaristisia* näkemyksiä tukevaksi, sillä kyseisen periaatteen voidaan määritellä sisältävän ajatuksen jokaisen henkilön kohtelemisesta

hänen ihmisarvoaan kunnioittavalla tavalla. Kuten teoreetikot ovat solidaristisesti määritelleet (ks. luku 3.3.), on kaikilla ihmisillä oikeuksia ja velvollisuuksia. Jokaisella ihmisellä on myös ihmisarvo. Ihmisoikeudet ovat universaaleja, joten myös ihmisarvon voi perustella universaaliksi eli kaikille ihmisille samankaltaisena kuuluvaksi.

Myös Laos korostaa tiettyjen periaatteiden noudattamista ihmisoikeuksien suojelemisessa: ”- - uphold the human rights principles of *objectivity, non-selectivity, non-discrimination* and *non-politicization*.” (A/C.3/72/SR.31, Laos.) Periaatteista erityisesti objektiivisuuden, valikoimattomuuden ja syrjimättömyyden voi perustella olevan tulkittavissa inhimillisyyden yhteydessä viitattujen *solidarististen* ihmisoikeuksien universaaliutta korostavien näkemysten avulla. Kyseisten periaatteiden noudattamisella voidaan tulkita pyrittävän siihen, että ihmisoikeudet kuuluisivat kaikille samanlaisina riippumatta esimerkiksi subjektiivisista ominaisuuksista, kuten siitä, onko kyseessä tietyn uskonnon tai etnisen ryhmän edustaja. Poikkeamista minkään ihmisoikeuden täydestä noudattamisesta ei tulisi perustella esimerkiksi edellä mainittujen piirteiden avulla eikä ketään saisi asettaa niiden perusteella myöskään eriarvoiseen asemaan. Lisäksi mainitun politisoimattomuuden periaatteen voi mahdollisesti perustella olevan tulkittavissa läntisten valtojen maailmanjärjestystään edistävien keinojen vastaiseksi. Esimerkiksi strategisilla narratiiveillaan (ks. luku 3.2.) kyseisten toimijoiden on kritisoitu ajavan omia poliittisia näkemyksiään ihmisoikeuksien suojelemisen taustalla.

Taulukossa 4 esitetään kootusti tärkeimmät havainnot jäsenvaltioiden yleisistä näkemyksistä liittyen ihmisoikeuksien suojelemiseen ja edistämiseen. Jäsenvaltioiden kannanotoista on yleisellä tasolla tulkittavissa, että ne kannattavat ihmisoikeuksien suojelua ja edistämistä. Suojeluvastuun periaatteesta esitettyjen näkemysten perusteella voidaan kuitenkin tulkita Yukiko Nishikawan tavoin (ks. luku 3.5.), että valtioiden voi olla vaikea hyväksyä pyrkimyksiä ihmisoikeuksien toteuttamiseksi suojeluvastuun periaatteen termistön puitteissa, joten kyseisiä tavoitteita saadaan kenties paremmin ASEAN:in puitteissa edistettyä perinteisempää ihmisoikeussanastoa käyttämällä.

Taulukko 4. Yleisiä näkemyksiä ihmisoikeuksien suojelemisesta ja edistämisestä

	Poikkeavia näkemyksiä R2P:sta on kunnioitettava ja ymmärrettävä	Siviilejä on suojeltava hirmuteoilta ja rikoksilta ihmisyyttä vastaan	Inhimillisyys tärkeä normi ja arvo	Ihmisoikeuksien suojelemisessa noudatettava objektiivisuutta, valikoimattomuutta, syrjimättömyyttä ja politisoimattomuutta
Malesia	P/S			
Indonesia	P	S	S	
Singapore	P	S		
Laos				S

5.3.1. Myanmarin kontekstissa

Myanmarissa on tapahtunut *laajamittaisia ihmisoikeusloukkauksia*, jotka ovat johtaneet puolustuskyvyttömien ihmisten kuolemiin ja pakolaisuuteen. Kaikki väkivaltaisudet rohingya-vähemmistöä kohtaan on *lopetettava* välittömästi ja *tuomittava*. (A/C.3/72/SR.31, Singapore; A/73/PV.14, Singapore; A/72/PV.24, Malesia.) Esitetyt näkemykset voidaan tulkita *solidarististen* ajatusten mukaisiksi teoreetikkojen (ks. luku 3.3.) esittämien määritelmien avulla. Esimerkiksi Seppä ja Hurd ovat määritelleet, että humanitaarinen interventio voi olla oikeutettu laajamittaisten ihmisoikeusloukkausten tapahtuessa. Jäsenvaltioiden näkemysten mukaan Myanmarissa laajamittaiset ihmisoikeusloukkaukset ovat johtaneet kuolemiin ja pakolaisuuteen, joten teoreetikkojen mukaan humanitaarinen interventio voisi siis mahdollisesti olla legitiimi kyseisessä tilanteessa. Jäsenvaltioiden näkemyksissä mainitaan myös puolustuskyvyttömät ihmiset, pakolaisuus ja rohingya-vähemmistö. Ihmisryhmien tällä tavalla erittelemine voidaan tulkita niin, että näkemyksissä pyritään korostamaan tarvetta huomioida ihmisten oikeuksien turvaaminen, mikä voidaan perustella myös solidaristiseksi ajatukseksi. Tämä perustelu johtuu siitä, että kuten on myös aiemmin viitattu, määrittelevät solidaristiset teoreetikot (ks. luku 3.3.) kaikki ihmiset kansainvälisen yhteiskunnan perimmäisiksi subjekteiksi, joiden oikeuksia on tarvittaessa suojeltava loukkauksilta.

Myanmarin ihmisoikeustilanteen parantamiseksi on ehdotettu *ihmisten tarpeisiin ja hyvinvointiin keskittyvää ratkaisua* (A/72/PV.13, Indonesia, Vietnam), mikä voidaan perustella *solidaristiseksi* kannanotoksi edellisessä kappaleessakin viitattujen teoreetikkojen (ks. luku 3.3.) näkemysten perusteella. Kannanoton keskiössä ovat ihmiset, joiden tarpeisiin tulee vastata paremmin ja joiden hyvinvointia tulee parantaa. Tällä perusteella voidaan tulkita kannanotosta, että kaikkien ihmisten oikeuksien ei koeta

toteutuvan niille kuuluvalla tavalla, joten ne on pyrittävä turvaamaan tilanteen ratkaisulla. Vietnam muotoilee argumenttinsa asiaan seuraavalla tavalla:

”- - called on all parties to *put people at the centre* of their considerations and support the efforts of Myanmar to provide the most effective humanitarian assistance to those in need.” (A/C.3/72/SR.47, Vietnam.)

Myös jäsenvaltioiden näkemykset tarpeesta rakentaa Myanmarin inklusiivinen, kaikkien ihmisoikeudet huomioiva yhteiskunta voidaan tulkita *solidarismia* tukeviksi. Kaikkien ihmisoikeuksien huomioonottaminen tukee teoreetikkojen solidaristista ajatusta (ks. luku 3.3.) siitä, että kaikille ihmisille kuuluu tarvittaessa loukkauksia vastaan suojeltavia oikeuksia. (A/72/PV.16, Thaimaa; A/72/PV.100, Singapore; A/72/PV.13, Indonesia.) Indonesia argumentoi seuraavasti: ”Synergy between sustaining peace and the development agenda requires a *society that is just and inclusive and fully respects human rights.*” (A/72/PV.13, Indonesia.)

Singapore argumentoi kaikkien kriisissä kärsineiden auttamisen puolesta, riippumatta uskonnosta tai etnisyydestä, mikä on myös perusteltavissa *solidaristiseksi*:

”Together with the ASEAN, Singapore was working with the Governments of Myanmar and Bangladesh to *help all* those affected on both sides of their shared border, *regardless, of ethnicity and religion.*” (A/C.3/72/SR.31, Singapore.)

Uskontoa tai etnisyyttä ei tulisi käyttää perusteina sille, miksi tietyt ihmisryhmät eivät saisi nauttia ihmisoikeuksistaan täysimääräisesti. Kuten on jo aiemmin todettu, teoreetikot ovat esittäneet *solidarismia* tukevan ajatusta kaikille ihmisille universaaleista ihmisoikeuksista (ks. luku 3.3.). Singaporen voi siis tulkita näkemyksellään toivovan kaikkia uskontoja ja etnisyyksiä edustavien ihmisten ihmisoikeuksien toteutumiseen tähtääviä toimia.

ASEAN:in jäsenvaltiot ovat huolissaan Rakhinen osavaltiosta lähteneiden rohingya-pakolaisten oikeuksien toteutumisesta ja vaativat heidän tarpeensa huomioonottavia lähestymistapoja sekä mahdollisuutta palata takaisin kotialueille vapaaehtoisesti, turvallisesti ja ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla (A/72/PV.24, Indonesia; A/C.3/72/SR.31, Indonesia, Singapore; A/C.3/72/SR.47, Indonesia; A/72/PV.16, Thaimaa; A/73/PV.14, Singapore; A/72/PV.25, Thaimaa). Näkemykset on mahdollista perustella *solidarismia* ajatuksia (ks. luku 3.3.) tukeviksi, sillä niissä määritellään tietty

ihmisryhmä, rohingya-pakolaiset, joille kuuluvien oikeuksien ei nähdä toteutuvan. Rohingya-pakolaisille voi perustella kuuluvan ihmisyytensä takia samat universaalit ihmisoikeudet kuin kaikille muillekin ihmisille.

Jäsenvaltioiden mukaan on lisäksi huolehdittava, etteivät pakolaiset joudu ihmiskaupan uhreiksi tai rikollisjärjestöjen hyväksikäyttämäksi (A/72/PV.24, Indonesia, Malesia; A/C.3/72/SR.47, Indonesia; A/72/PV.18, Malesia). Kyseinen näkemys on myös tulkittavissa *solidaristiseksi* (ks. luku 3.3.), rohingyojen ihmisoikeuksien edistämiseen tähtääväksi. Indonesia argumentoi toteamalla, ettei nykyisen kriisin saa antaa johtaa kyseisten tekijöiden seurauksesta uuteen katastrofiin:

”- - we must prepare anticipatory measures to ensure the welfare and safety of the refugees in order to *prevent their exploitation by traffickers*. We cannot let that crisis lead to another disaster.” (A/72/PV.24, Indonesia.)

Myös Malesia osoittaa huolensa:

”If the current situation is not addressed judiciously, the desperate people of Rakhine state will become *easy prey to recruitment by extremists*, for which prolonged frustration, anger and deprivation provide a fertile feeding ground.” (A/72/PV.18, Malesia.)

Singapore ottaa kantaa pakolaisten kotiinpaluun puolesta:

”We also hope that the *voluntary return of refugees* to Myanmar in a *safe, secure and dignified* manner will commence soon without undue delay.” (A/73/PV.14, Singapore.)

Myös Filippiinit kommentoi rohingya-pakolaisten asemaa:

”- - calling *the unlawful death of refugees and migrants* the worst crime of the 21st century - - it had on two occasions offered unconditional asylum to Rohingya.” (A/C.3/72/SR.33, Filippiinit.)

Taulukossa 5 kuvataan kootusti ASEAN:in jäsenvaltioiden keskeisimpiä ihmisoikeuksien suojelemiseen ja edistämiseen liittyviä näkemyksiä Myanmarin tilanteen kontekstissa. Kaikki näkemyksiään puheenvuoroissa esittäneistä valtioista on tulkittu tämän teeman osalta solidaristisiksi. Esitetyt kannanotot on helppo perustella tulkittaviksi solidarismin ajatusten mukaisina, sillä niissä osoitetaan huolta Myanmarin rohingyojen tilanteesta,

tuomitaan väkivaltaisuudet ja korostetaan tarvetta ihmiskeskeisille ratkaisuille. Mikään valtio ei siis esimerkiksi kiellä rohingyojen kokemia ihmisoikeusloukkauksia tai pyri perustelemaan, miksi olisi hyväksyttävää, etteivät rohingyojen kaikki ihmisoikeudet toteudu.

Taulukko 5. Näkemyksiä ihmisoikeuksien suojelemisesta ja edistämisestä Myanmarin tilanteessa

	Kaikki väkivaltaisuudet rohingyoja kohtaan lopetettava ja tuomittava	Ihmisten tarpeet ja hyvinvointi asetettava tehtävien ratkaisujen keskiöön; inkluusiivisen yhteiskunnan rakentaminen	Pakolaisten oikeuksien ja tarpeiden toteutuminen; mahdollisuus kotiinpaluuseen vapaaehtoisesti, turvallisesti ja ihmisarvoa kunnioittaen	Pakolaiset eivät saa joutua ihmiskaupan tai rikollisjärjestöjen uhreiksi
Malesia	S			S
Indonesia		S	S	S
Singapore	S	S	S	
Vietnam		S		
Thaimaa		S	S	S
Filippiinit			S	

Kuitenkin, kun verrataan tässä luvussa tehtyjä havaintoja aikaisempien teemojen analyyseissa tehtyihin huomioihin, huomataan, että niissä näkemysten voi tulkita olevan voittopuolisesti pluralististen ajatusten mukaisia. Luvuissa 5.1., 5.1.1. ja 5.2. on keskitytty analysoimaan jäsenvaltioiden näkemyksiä liittyen konkreettisiin toimiin, joilla reagoida hirmutekoihin ja näiden toimien taustalla vaikuttaviin suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteisiin. Tässä luvussa analysoidut näkemykset sen sijaan koskevat lähinnä vain jäsenvaltioiden mielipiteitä Myanmarin ja rohingya-vähemmistön tilanteesta. Kaikille voi mahdollisesti olla helppoa tuomita Myanmarissa käynnissä olevat väkivaltaisuudet ja toivoa ihmisoikeustilanteen parantamista, mutta ihan mitä vain keinoja ei tässä tutkielmassa analysoitujen näkemysten perusteella mahdollisesti olla valmiita käyttämään.

5.4. ASEAN:in merkitys

Tämän analyysiluvun tarkoituksena on tarkastella ASEAN:in jäsenvaltioiden järjestöstään esittämiä näkemyksiä, joiden voidaan tulkita ja perustella vahvistavan

näkemyistä järjestöstä kansainvälisen yhteiskunnan alueellisena esimerkkinä. Näkemysten oletetaan suurilta osin vahvistavan ASEAN:in pluralistista perusluonnetta. Teeman analyysissä hyödynnetään erityisesti luvussa 3.5. esitettyjä teoreetikkojen näkemyksiä ASEAN:ista kokonaisuutena, mutta jäsenvaltioiden puheenvuoroissa ilmeneviä kannanottoja perustellaan pluralistisiksi tai solidaristisiksi myös luvuissa 3.2. ja 3.3. esitettyjen teoreetikkojen näkemysten tuella.

Tähän lukuun analysoitavaksi valittujen kannanottojen voisi perustella sisältyvän myös kolmeen edelliseen analyysilukuun tai kyseisissä luvuissa esitetyt näkemykset voisi sisällyttää myös tämän luvun alle. Aiemmissä analyysiluvuissa pyrittiin keskittymään tiettyihin pluralismia ja solidarismia kuvaaviin erityispiirteisiin, kun taas tämä luku pyrkii liikkumaan yleisemmällä ASEAN:in tasolla ja suuntautuu järjestön kokonaisuuden tarkasteluun.

ASEAN:in jäsenvaltiot perustelevat järjestön ansiosta Kaakkois-Aasian alueelle *syntyneen rauhan ja vakauden järjestelmän*. Samankaltainen järjestelmä on saatava aikaiseksi myös globaalilla tasolla. Se on toteutettavissa esimerkiksi dialogin, inklusiivisuuden, voimankäytöstä pidättäytymisen ja kiistojen rauhanomaisen ratkaisemisen kautta. (A/72/PV.13, Indonesia; A/73/PV.11, Indonesia; A/72/PV.18, Brunei; A/73/PV.14, Singapore.) Esimerkiksi Indonesia argumentoi seuraavalla tavalla:

”Indonesia firmly believes that developing a global *ecosystem of peace and stability* is doable. To succeed, we must practice the habits of dialogue, inclusiveness, the peaceful settlement of disputes and the non-use of force.” (A/72/PV.13, Indonesia.)

Jäsenvaltioiden näkemys järjestöstään rauhan ja vakauden järjestelmänä voidaan perustella Barry Buzanin *kansainvälisen yhteiskunnan alueellisista ilmentymistä* (ks. luku 3.5.) esittämiä näkemyksiä tukevaksi. Näkemys alueellisesta järjestelmästä, jonka menestys olisi toteutettavissa myös globaalilla tasolla, voidaan tulkita kahden erillisen järjestelmän tason olemassaoloa tukevaksi huomioksi. Jäsenvaltioiden näkemyksissä korostetaan järjestelmän rauhaa ja vakautta ja keinoja niiden saavuttamiseksi. Rauhan ja vakauden saavuttamisen rauhanomaisilla keinoilla, kuten dialogilla ja voimankäytöstä pidättäytymisellä, voidaan perustella vahvistavan näkemystä ASEAN:ista *pluralistisena* turvallisuusyhteisönä, sillä onhan kiistojen ratkaiseminen rauhanomaisesti määritelty järjestön peruskirjassa yhdeksi sen perustavanlaatuisista periaatteista (ks. luku 2.1.). Perustellessaan rauhan ja vakauden saavuttamista globaalilla tasolla määrittelemänsä

keinovalikoiman avulla, voi jäsenvaltioiden mahdollisesti tulkita ajattelevan, että niiden pluralististen periaatteiden mukaisesti toteutettu järjestelmä voisi korjata myös globaalin tason erilaisin periaatein toimivan järjestelmän ongelmat. Näin ollen ASEAN:in erillisuus ja erilaisuus järjestelmänä voidaan perustella korostuvaksi, mikä puolestaan voidaan mahdollisesti tulkita merkiksi, että järjestö muodostaa oman alueellisen kansainvälisen yhteiskuntansa.

Jäsenvaltioiden tavoitteena on luoda ASEAN:in puitteisiin *ihmiskeskeinen yhteisö*, jossa kukaan ei jää jälkeen ja joka on dynaaminen ja tulevaisuuteen suuntautunut (A/73/PV.16, Thaimaa). Ajatus ihmiskeskeisestä, kaikki huomioonottavasta yhteisöstä, voidaan perustella *solidarism*in näkemyksiä tukeväksi, sillä kuten teoretikot ovat esittäneet (ks. luku 3.3.), ihmisyyksilöt ovat kansainvälisen yhteiskunnan, ja tässä tapauksessa myös sen alueellisen tason, perimmäisiä subjekteja, joille kuuluu tarvittaessa suojeltavia oikeuksia. Ihmiskeskeisyyden korostaminen yhteisön tärkeänä piirteenä voidaan mahdollisesti tulkita ja perustella myös teoretikkojen, kuten Narinen ja Quaylen (ks. luku 3.5.) ASEAN:in mahdollisesta sisäisestä solidarisoitumisesta esittämiä näkemyksiä tukeväksi. Ihmiskeskeisyydellä voidaan mahdollisesti ymmärtää tarkoitettavan ihmisten turvallisuuden asettamista valtion turvallisuuden edelle. Näin ollen tällaisen kehityskulun mahdollisesti koittaessa jäsenvaltioiden tulisi todennäköisesti tulkita solidaristisemmalla ja perinteisestä poikkeavalla tavalla myös suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamisen perustavanlaatuisia periaatteitaan.

Alueelliset järjestöt voivat vaikuttaa hirmutekujen ennaltaehkäisemiseen reagoimalla riskeihin jo niiden aikaisessa vaiheessa (A/72.PV.100, Malesia). Toisaalta rohkaiseminen riskeihin reagoimiseen entistä aikaisemmassa vaiheessa voidaan perustella *solidaristiseksi* näkemykseksi, sillä onhan reagoimisen perimmäisenä tavoitteena estää riskien eskaloituminen sellaisiksi, että ne aiheuttavat kärsimystä ihmisille. Toisaalta kuitenkin näkemys vaikuttaa solidaristisesta ulottuvuudestaan huolimatta enemmän *pluralistiselta*, sillä kuten teoretikkojen näkemykset (ks. luku 3.5.) ja aiempien lukujen analyyseissa tehdyt havainnot (ks. luku 5.2.) ovat osoittaneet, ovat ASEAN:in jäsenvaltiot painottaneet esimerkiksi suojeluvastuun periaatteen ulottuvuuksista eniten ennaltaehkäisyyden suuntautuvia keinoja. Kyseiset keinot ovat usein rauhanomaisia, joten näkemyksen voi perustella pluralistisia ajatuksia tukeväksi myös sillä perusteella, että kiistojen rauhanomainen ratkaiseminen on yksi ASEAN:in pluralistisiksi määritellyistä perusperiaatteista (ks. luku 2.1. ja luku 3.5.).

Brunei perustelee ASEAN:in merkitystä omalle kehitykselleen:

”ASEAN’s achievements over the past 50 years in ensuring *regional peace and security* have enabled *Brunei Darussalam* to pursue its development objectives in a peaceful and harmonious environment.” (A/72/PV.18, Brunei.)

Näkemyksen mukaan ASEAN:in onnistuminen alueellisen rauhan ja turvallisuuden takaamisessa on mahdollistanut, että Brunei voi pyrkiä kohti tavoitteitaan rauhanomaisessa ja tasapainoisessa ympäristössä. Näkemyksessä korostuu järjestön toiminnan johtaminen menestykseen sekä koko alueellaan että yksittäisen valtion kohdalla. Näin ollen voidaan näkemys perustella *pluralistisia* ajatuksia tukevaksi sillä perusteella, että ASEAN:in toimintaa ovat ohjanneet ja ohjaavat vieläkin pluralistiset periaatteet (ks. luku 2.1. ja 3.5.). Brunein korostaessa järjestön toiminnan merkitystä omalle menestykselleen, voi sen tulkita esimerkiksi Bellamyn ja McDonaldin (ks. luku 3.5.) esittämän näkemyksen mukaisesti vahvistavan omaa identiteettiään ASEAN:in muodostaman pluralistisen turvallisuusyhteisön periaatteiden mukaisena.

ASEAN:in jäsenvaltiot korostavat Myanmarin kriisiin reagoimista järjestön puitteissa *koordinoidulla* avulla ja mainitsevat valmiutensa yhteistyöhön (A/C.3/72/SR.31, Indonesia; A/C.3/72/SR.47, Vietnam). ASEAN:in puitteissa tehdyn yhteistyön korostamisen voi tulkita vahvistavan aiemmin viitattua määritelmää *kansainvälisestä alueellisesta yhteiskunnasta* (ks. luku 3.5.). Bellamyn ja McDonaldin määrittely ASEAN:ista esimerkkinä *pluralistisesta* turvallisuusyhteisöstä (ks. luku 3.5.) saa tukea, sillä samat arvot ja intressit jakavien valtioiden kanssa on mahdollisesti helpompi tehdä yhteistyötä. Myös maantieteellinen ja kulttuurinen läheisyys voivat vaikuttaa helpottavasti yhteistyön tekemiseen. Myanmarin menestymistä pidetään elintärkeänä alueen rauhan ja turvallisuuden kannalta (A/C.3/72/SR.47, Indonesia). Näin ollen on kenties tulkittavissa ja perusteltavissa, että alueella ei koeta tällä hetkellä vallitsevan järjestystä (ks. luku 3.1.), mitä voisi olla mahdollista käyttää yhtenä perusteena Myanmarin tilanteeseen voimakkaammin reagoimiselle.

Taulukossa 6 esitetään kootusti olennaisimmat jäsenvaltioiden esittämät näkemykset, joiden voidaan tulkita jollakin tavalla kommentoivan ASEAN:in merkitystä järjestönä ja sen puitteissa tapahtuvaa toimintaa. Kuten huomata saattaa, suurin osa näkemyksistä on tulkittu pluralismin mukaisiksi ja näin ollen ASEAN:in pluralistista perusluonnetta vahvistaviksi.

Taulukko 6. Näkemyksiä ASEAN:in merkityksestä

	Rauha ja vakaus ASEAN:in ansiota	Rauhan ja vakauden järjestelmän aikaansaaminen globaalilla tasolla	ASEAN:in puitteisiin ihmiskeskittynyt yhteisö	Alueellisten järjestöjen vaikutus hirmutekojen ehkäisemiseen	Myanmarin kriisiin reagoiminen koordinoitua ASEAN:issa	Myanmarin menestymisen tärkeys alueelle
Indonesia	P	P			P	P
Brunei	P	P				
Singapore	P	P				
Thaimaa			P/S			
Malesia				P/S		
Vietnam					P	

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa kootaan yhteen analyysissä neljän eri teeman avulla tehtyjä havaintoja ASEAN:in luonteesta ja vastataan niiden perusteella Johdanto-luvussa esitettyyn tutkimuskysymykseen. Analyysissä tehdyistä havainnoista pyritään myös tekemään pidemmälle vietyjä päätelmiä liittyen esimerkiksi ASEAN:in mahdollisuuksiin ja todennäköisyyksiin reagoida tapausesimerkiksi valitun Myanmarin rohingya-kriisin kaltaiseen tilanteeseen. Lisäksi pyritään pohtimaan ASEAN:in suhteutumista Johdannossa ja luvussa 3.2. esiteltyyn läntisten valtojen strategisten narratiivien kautta edistämään näkemyksen oikeanlaisesta maailmanjärjestyksestä. Vaikuttavatko jäsenvaltioiden näkemykset ja niiden kautta muodostettu käsitys ASEAN:in luonteesta kyseisten läntisten valtojen strategisen narratiivin mukaiselta ja sen mukaista maailmanjärjestyksestä edistäviltä vai vaikuttaako järjestö edustavan enemmän strategisten narratiivien vastakohtaa eli kontekstuaalista näkemystä?

Tutkielman Johdanto-luvussa esitettiin seuraava tutkimuskysymys:

Korostavatko ASEAN:in jäsenvaltioiden YK:n yleiskokouksessa esittämät näkemykset enemmän niin sanottuja pluralistisia vai niin sanottuja solidaristisia periaatteita?

Analyysissä tehtyjen huomioiden perusteella ASEAN:in jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostuvat enemmän *pluralistiset* näkemykset ja juurikin suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittaminen (ks. luku 5.1.), kuten olettaa

saattoi. Saadut tulokset tukevat suurilta osin aiemman tutkimuksen huomioita ASEAN:in pluralistisuudesta ja sen perustavanlaatuisen periaatteiden merkityksestä jäsenvaltioiden toiminnassa. Jäsenvaltioiden voi siis tulkita sitoutuvan järjestössä yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamiseen. Toisaalta ASEAN:in peruskirjassa järjestölle on määritelty myös solidaristisempina pidettyjä tavoitteita koskien ihmisoikeuksien edistämistä ja suojelemista ja tasapuolisten mahdollisuuksien tarjoamista kehittymiseen, hyvinvointiin ja oikeudenmukaisuuteen (ks. luku 2.1.). Kyseisten tavoitteiden voi tulkita näkyvän erityisesti luvuissa 5.3. ja 5.3.1. teemasta ihmisoikeuksien suojeleminen ja edistäminen analysoiduissa näkemyksissä, jotka on perusteltu muista teemoista esitettyjä näkemyksiä *solidaristisemmiksi*. Kenties pluralistisen järjestön jäsenvaltioiden on helpompi esittää sanallisesti solidaristisiksi tulkittavat huolensa väkivaltaisuuksista ja ihmisoikeusloukkauksista. Näkemysten pluralistisuus vaikuttaa olevan selkeästi tulkittavissa teemassa, jossa pohditaan keinoja, joilla hirmutekoihin tulisi reagoida (ks. luku 5.2.). Toiminnan perustavina periaatteina ASEAN:in voi todeta korostavan erityisesti suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamista, minkä voi perustella rajaavan sen mahdollisuuksia vaikuttaa merkittäväällä tavalla esimerkiksi tähän tutkielmaan tapausesimerkiksi valitun Myanmarin tilanteeseen.

Analysoiduista puheenvuoroista käy hyvin ilmi Yukiko Nishikawan (ks. luku 3.5.) huomio, että ASEAN:in jäsenvaltiot ovat ilmaisseet huolensa Myanmarin tilanteesta, halukkuutensa humanitaarisen avun tarjoamiseen sekä rohkaisseet Myanmaria tekemään yhteistyötä YK:n kanssa Rakhin kriisin ratkaisemiseksi. Kuitenkin niiden kannanotoissa sekä kyseisestä tilanteesta että tämän tutkielman analyysissä aihepiiriin yhdistetyistä muista näkemyksistä on tulkittavissa vahvana suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden loukkaamattomuus. Tim Dunnen (ks. luku 3.3.) näkemyksen mukaisesti voi perustella, että ASEAN:in jäsenvaltioiden edustaman pluralismin eettinen puolustus alkaa murtua, kun ne sallivat todisteiden perusteella hirmutekoihin ja ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneen Myanmarin hallituksen piileskellä suvereniteetin normin suojassa.

Kuten esimerkiksi Bellamy (ks. luku 3.1) on todennut, sekä pluralistit että solidaristit keskittyvät enemmän humanitaarisen intervention suorittavan toimen interventionistisiin ulottuvuuksiin kuin ihmisten kärsimysten vähentämiseen. Tämä havainto on perusteltavissa nähtäväksi myös ASEAN:n jäsenvaltioiden puheenvuoroissa, sillä valtiot painottavat eniten suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden

kunnioittamista. Niiden voi siis tulkita vastustavan periaatteillaan humanitaarista interventiota sen interventionisten ulottuvuuksien sisältämien toimien mahdollisuuksien takia. Sitä vastoin niiden solidaristisemmiksi mahdollisesti tulkittavat näkemykset koskien huolta rohingyojen tilanteesta eivät sisällä ehdotuksia interventionistisista keinoista tai oikeastaan muistakaan tehokkaina pidettävistä keinoista, joilla voitaisiin vaikuttaa rohingyojen kärsimyksen vähenemiseen. Näin ollen myös tämän huomion avulla voidaan saada perusteita ja tukea ASEAN:in pluralistiselle luonteelle.

ASEAN:in jäsenvaltiot eivät suoraan yhdistä näkemyksiään suojeluvastuun periaatteesta ja Myanmarin tilanteeseen reagoimisesta tässä tutkielmassa analysoiduissa puheenvuoroissa. Teoreetikoista esimerkiksi David Capie (ks. luku 3.5.) on todennut, että ASEAN:in jäsenvaltioiden näkemykset suojeluvastuun periaatteesta olisivat olleet positiivisempia YK:n puitteissa esitettyinä kuin järjestön alueellisessa kontekstissa. Näin ollen voisikin olla mielenkiintoista jatkotutkimusta vertailla tämän lähtökohdan perusteella jäsenvaltioiden näkemyksiä eri areenoilla. Kuten Lindsey N. Kingston ja Mely Caballero-Anthony (ks. luku 3.5.) ovat todenneet, ASEAN:in jäsenvaltiot vaikuttavat myös analysoitujen puheenvuorojen perusteella painottavan suojeluvastuun periaatteen ennaltaehkäiseviä ulottuvuuksia. Samanaikaisesti ne kuitenkin vetoavat oletusten mukaisesti suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden kunnioittamiseen. Tässä on ainakin Kingstonin mukaan ristiriita, sillä hänen mukaansa myös ennaltaehkäisevien toimien toteuttaminen vaatii valtioilta jonkinasteista suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden sisältöjen uudelleenmuotoilua.

Joistakin ASEAN:in jäsenvaltioiden esittämistä näkemyksistä ei voida tarkasti sanoa edustavatko ne enemmän pluralismia vai solidarismia. Kyseisistä näkemyksistä on pyritty esittämään analyysissa sekä mahdollinen pluralismin että solidarismin mukainen tulkinta. Voidaan siis todeta, ettei *pluralismin ja solidarismin välinen vastakkainasettelu ole mustavalkoinen, vaan monissa tilanteissa on nähtävillä elementtejä molemmista samanaikaisesti*. Pluralismi ja solidarismi eivät siis tämän huomion perusteella vaikuta olevan toisensa täysin poissulkevia elementtejä. Kenties huomion avulla voidaan tehdä vielä pidemmälle menevä johtopäätös myös siitä, että maailmaakaan ei voida määritellä yksiselitteisesti vain toisen ääripään piirteitä sisältäväksi tai ilmentäväksi. Tälle päätelmälle voidaan saada tukea esimerkiksi englantilaisen koulukunnan teoreetikkojen, kuten John Williamsin, (ks. luku 3.1.) näkemyksistä, joiden mukaan ajatus pluralismin ja

solidarismin muodostamista toisensa poissulkevista kehyksistä on haitallista pyrkimyksille analysoida maailmanpolitiikan haasteita tehokkaasti.

Erityisesti Shaun Narinen ja Linda Quaylen (ks. luku 3.5.) mainitsema ASEAN:in mahdollinen ristiriita pluralististen periaatteidensa ja ihmisoikeuksien suojelemisen välillä on tulkittavissa ja perusteltavissa nähtäväksi lähinnä vain Malesian puheenvuoroista. ASEAN:issa on yhteensä kymmenen jäsenvaltiota, joista tässä tutkielmassa on analysoitu yhdeksän. Jos vain yksi niistä, Malesia, kritisoi Myanmarin sisäistä tilannetta rohkeammin, on todennäköistä, että muiden kahdeksan suurilta osin yhtenevät näkemykset määrittävät ASEAN:in kokonaisnäkemystä tilanteesta ja siihen reagoimisesta. Näin ollen myöskään ASEAN:in pluralistisen perusluonteen solidarisoitumista ei voida perustella vain yhden jäsenvaltion esittämien näkemysten perusteella. Kuitenkin on todettava positiiviseksi kehitykseksi, että jäsenvaltiot uskaltavat rohkeammin sanakääntein kritisoida toisen jäsenvaltion sisäisiä asioita.

Malesian lisäksi on nostettava esiin myös toinen jäsenvaltio, jonka voi ainakin jossain määrin perustella eroavan muista jäsenvaltioista. Brunein kannasta Myanmarin rohingya-kriisiin ei voida saada täyttä varmuutta tämän tutkielman aineiston perusteella. Kyseessä on ainoa ASEAN:in jäsenvaltioista, jolta ei löytynyt suoraan Myanmarin tilannetta valitulla ajanjaksolla kommentoivaa puheenvuoroa YK:n yleiskokouksen istunnosta. Brunein esittämät näkemykset ASEAN:in merkityksestä alueen rauhalle ja vakaudelle on kuitenkin tulkittu pluralistisia ajatuksia edustaviksi. Todennäköisempää on siis luultavasti, että Brunein näkemykset myös Myanmarista olisivat pluralistisia ja samankaltaisia jäsenvaltioiden enemmistön kanssa. Tämän voi perustella johtuvan valtion koosta ja sen todennäköisesti ASEAN:in puitteissa saamasta lisävaikutusvallasta. Toisaalta Brunei oli Indonesia ja Malesian ohella ainoa ASEAN:in jäsenvaltioista, joka äänesti Myanmarin ihmisoikeustilannetta koskevan päätöslauselmaehdotuksen puolesta, mutta se ei esittänyt perusteluja äänestyspäätökselleen.

Myanmarin voidaan perustella kuuluvan Hannes Peltosen jaottelussa (ks. luku 3.3.) vastuuttomiin suvereeneihin, sillä se ei tässä tutkielmassa esitellyn tilanteen uutisoinnin, tapahtumista esitettyjen todisteiden ja muiden ASEAN:in jäsenvaltioiden näkemysten mukaan edistä rohingya-vähemmistön ihmisoikeuksien toteutumista. Toisaalta voiko muidenkaan jäsenvaltioiden perustella ainakaan niiden YK:n yleiskokouksessa käyttämien puheenvuorojen perusteella olevan vastuullisia suvereenia? Tietysti esitetyt

näkemykset ovat eri asia, kuin mitä valtiot todellisuudessa tekevät tilanteeseen reagoimiseksi. Kuten aiemmin jo todettiin, on kuitenkin todennäköisempää, että esitettyjen näkemysten perusteella ASEAN:ista saa solidaristisemmän ja vastuullisemman kuvan kuin se oikeastaan onkaan, sillä luultavaa on näkemykset poikkeavat siitä, minkälaisia keinoja ollaan oikeasti pluralististen peruseriaatteiden rajoittamana valmiita käyttämään tositalanteessa.

Nishikawa (ks. luku 3.5.) on vuoden 2018 marraskuussa julkaistussa artikkelissaan todennut, että ASEAN:in roolin odotetaan olevan merkittävä Myanmarin tilanteen ratkaisemisessa. Ainakaan tässä tutkielmassa analysoiduista puheenvuoroista ei voi tulkita ASEAN:in valmistautuvan sen aiemmista ja nykyisistä reaktioista jollain tavalla poikkeaviin toimintatapoihin, joilla puututtaisiin Myanmarin sisäisiin asioihin järjestön peruseriaatteista poikkeavasti. Puheenvuoroissaan jäsenvaltiot lähinnä esittävät sanallisia kehotuksia ja vaatimuksia Myanmarin hallitukselle ja toisaalta myös huomioivat sen jo tilanteeseen reagoimiseksi aloittamat toimet. Linda Quaylen (ks. luku 3.5.) huomion ASEAN:in kykenemättömyydestä reagoida riittävällä tavalla jäsenvaltioidensa sisäisiin tilanteisiin voi perustella saavan tukea tämän tutkielman analyysissä tehdyistä havainnoista.

Teoreetikkojen (ks. luku 3.3.) mukaan solidaristisessa kansainvälisessä yhteiskunnassa valtiot hyväksyvät moraaliseksi vastuukseen suojella ihmisoikeuksia myös omien rajojensa ulkopuolella. Toisaalta ASEAN:in jäsenvaltioiden voi tulkita tehneen tällä tavalla ainakin osoittaessaan kehotuksia ja vaatimuksia Myanmarille sen tilanteen parantamiseksi ja koordinooidessaan humanitaarista apua alueelle oman toimielimensä kautta. Kuitenkin moraalista vastuuta ei ole selkeästi sisäistetty niin suureksi, että sen perusteella jäsenvaltiot olisivat valmiita joustamaan peruseriaatteistaan suojellakseen tehokkaammilla keinoilla omien rajojensa ulkopuolella kärsiviä ihmisiä. Barry Buzanin (ks. luku 3.3.) määritelmän avulla voidaan mahdollisesti perustella myös ASEAN:in puutteita Myanmarin tilanteeseen reagoimiseksi. Buzan on esittänyt kysymyksen koskien intervention legitimiyyttä tietyn alueellisen kansainvälisen yhteiskunnan sääntöjen ja normien mukaan. ASEAN:in peruskirjassa määriteltyjen peruseriaatteiden ja niiden korostumisen jäsenvaltioiden puheenvuoroissa voidaan perustella tukevan näkemystä, että interventio ei ole legitiimi järjestön sääntöjen ja normien mukaan. Näin ollen voidaan perustellusti todeta olevan epätodennäköistä, että ASEAN tulisi reagoimaan ainakaan intervention keinoin Myanmarin tilanteeseen.

Puheenvuoroista tehtyjen huomioiden perusteella kansainvälisen yhteiskunnan alueellinen esimerkki ASEAN näyttäytyy vahvana ja pluralistisena. ASEAN:in voi perustella muodostavan Hedley Bullin määrittelemän kansainvälisen yhteiskunnan (ks. luku 3.1.) alueellisessa kontekstissa. Kannanottojensa perusteella jäsenvaltiot ovat sitoutuneita alueellisen kansainvälisen yhteiskuntansa sääntöjen ja periaatteiden noudattamiseen, joten niiden voi perustella pitävän sitä käytöstään määräävänä.

Laajemmassa kontekstissa tarkasteltuna ASEAN:in jäsenvaltioiden esittämien kannanottojen voi mahdollisesti perustella tukevan enemmän Marchettin (ks. luku 3.2.) kontekstuaalista näkemystä kuin läntisten valtojen strategista narratiivia. Tämä on perusteltavissa sillä, että tehtyjen havaintojen perusteella järjestön luonne vaikuttaa pluralistiselta. Jotta ASEAN:in voitaisiin perustella näkemyksissään pyrkivän strategisen narratiivin mukaisen toiminnan toteuttamiseen, olisi sen hyväksyttävä myös heikennyksiä suvereniteetin ja sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteen kunnioittamiseen (ks. luku 3.2.). Tämä ei kuitenkaan ole havaittavissa ainakaan tämän tutkielman aineiston muodostavissa puheenvuoroissa, sillä kuten on jo useaan kertaan todettu, useimpien jäsenvaltioiden näkemyksissä korostuu kyseisten periaatteiden kunnioittamisen tärkeys.

ASEAN:in perustamisen yhtenä syynä oli vähentää alueen ulkopuolisten toimijoiden vaikutusta alueella (ks. luku 2.1.), minkä voi perustella mahdollisesti onnistuneen ainakin järjestön alueellisen erityisluonteen säilymisen perusteella. Onnistuuko alueelliselta perinteeltään pluralistisen ASEAN:in säilyttää pluralistiset erityispiirteensä vai tulevatko esimerkiksi läntisten valtojen solidaristisemmat näkemykset ja toimet vaikuttamaan ASEAN:in toimintaan yhä enenevässä määrin tulevaisuudessa?

Kuten teoreetikot (3.5.) ovat todenneet, ASEAN:in näkemykset esimerkiksi suojeluvastuun periaatteesta ovat usein olleet myöntyväisempiä YK:n areenoilla kuin järjestön omissa toimielimissä. Tämän huomion perusteella vaikuttaa siltä, että globaalilla tasolla ASEAN voisi näyttäytyä solidaristisempänä verrattuna pluralistiseen alueelliseen tasoonsa. Näin ollen ehkä siis solidarismin voisi päätellä vaikuttavan enemmän myös tässä tutkielmassa aineistona käytetyissä YK-tason puheenvuoroissa kuin järjestön omilla areenoilla käytetyissä puheenvuoroissa. Jos tämänkin tutkielman aineistosta tehtyjen havaintojen perusteella ASEAN:ista voi saada melko selkeän pluralistisen kuvan, on vaikea edes osata kuvitella, miten pluralistiselta järjestö voisikaan

vaikuttaa tarkasteltaessa sen jäsenvaltioiden alueellisessa kontekstissa esittämiä näkemyksiä.

Myanmari ja ASEAN:ia koskevasta uusimmasta uutisoinnista on mahdollisesti todettavissa, että kehityskulku kohti kriittisempää ja solidaristisempaa ASEAN:ia on alkanut. Vuoden 2018 loppupuolella ASEAN:in jäsenvaltioiden johtajat intoutuivat kritisoimaan Myanmarin tilannetta aiemmasta poikkeavalla tavalla. Malesian pääministeri Mahathir Mohamad kommentoi Suu Kyin menettäneen hänen tukensa kansanmurhaksi mielletävässä tilanteessa. (VOA News 5.10.2018.) On todella epätavallista, että ASEAN:in johtajat kritisoivat toisiaan julkisesti, kuten Mohamad teki kommentoidessaan, että Suu Kyi yrittää puolustaa puolustamattomissa olevaa asiaa oikeuttaessaan Myanmarin turvallisuusjoukkojen Rakhinen osavaltiossa rohingyoja vastaan käyttämän väkivallan. (Independent 13.11.2018.) Singaporen ulkoministerin Vivian Balakrishnanin mukaan Myanmarissa on kyseessä ihmisten aiheuttama humanitaarinen katastrofi, jollaista ei pitäisi tapahtua nykyaikana (VOA News 5.10.2018).

Kuitenkin vuoden 2018 marraskuussa järjestetyssä ASEAN:in huippukokouksessa edellä mainitun kaltainen kritiikki Myanmarin hallintoa kohtaan loisti poissaolollaan. Vuoden 2018 puheenjohtajavaltio Singapore kokosi yhteen päätöspöytäkirjassa huippukokouksessa todettuja ja päätettyjä asioita. Myanmarin tilanteeseen liittyen ASEAN toisti samoja tämän tutkielman analyysiin valituissa puheenvuoroissa esiintulleita asioita, kuten Rakhinen tilannetta huolenaiheena, valmiuttaan tukea Myanmariä pakolaisten vapaaehtoisessa ja arvokkaassa palautusprosessissa ja tyytyväisyyttään Myanmarin hallituksen sitoutumiseen taata kaikkien yhteisöjen turvallisuus. (Chairman's Statement of the 33rd ASEAN Summit 2018.)

Vuoden 2019 kehityksestä on huomionarvoista mainita, että helmikuussa 2019 ASEAN:in ulkoministerit keskittyivät tapaamisessaan erityisesti Myanmarista lähteneiden pakolaisten turvallisen ja vapaaehtoisen paluun toteuttamiseen. Tähän liittyen mainittiin esimerkiksi ASEAN:in humanitaarista apua koordinoiva keskus (The ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance), joka mainittiin myös tässä tutkielmassa analysoiduissa jäsenvaltioiden puheenvuoroissa. Keskuksen kautta on tarkoituksena ainakin lähettää Myanmariin tiimi arvioimaan pakolaisten tarpeita, joihin ASEAN voi toiminnallaan vastata. (The Daily Star 13.2.2019.) ASEAN siis pyrkii

jatkamaan Myanmarin tilanteeseen vaikuttamista samankaltaisten periaatteiden ja keinojen avulla, mitä myös analysoiduissa puheenvuoroissa esitetyissä näkemyksissä nousi esiin.

Kuten tämän tutkielman aineistosta tehdyistä havainnoista ja niistä jatketuista pohdinnoista voidaan huomata, ASEAN:in voi selkeältä vaikuttavan pluralistisen luonteensa puitteissa mahdollisesti tulkita tasapainoilevan pluralismia ja solidarismia edustavien näkemysten välillä. Näin ollen voidaan kenties päätellä, että pluralismia ja solidarismia ei mahdollisesti edes voida erottaa toisistaan, vaan ne kietoutuvat yhteen ja niitä voi olla samanaikaisesti havaittavissa samassa tilanteessa.

Kuten pluralistit (ks. luku 3.2.) ovat todenneet, ihmisten muodostamien yhteisöjen monimuotoisuus on paljon arvokkaampaa kuin niiden samankaltaistuminen. Tämän perusteella on oikeutettua ja perusteltua, että ASEAN:in jäsenvaltioiden muodostama yhteisö pyrkii noudattamaan toiminnassaan järjestön peruskirjassa alueen valtiolle tärkeiksi määriteltyjä peruseriaatteita ja tavoitteita ja säilyttämään erityisen alueellisen perinteensä. Esimerkiksi tällä tavalla kulttuurien monimuotoisuuden säilyminen edistyy ja läntisten valtojen ajama strategisen narratiivin kautta toteutettava maailmanjärjestys saa vähemmän painoarvoa ja jalansijaa. Toisaalta kuitenkin solidarismin ajatukset ovat aina läsnä, kun kiinnitetään huomio Myanmarin kaltaisten valtioiden sisäisiin ihmisoikeusloukkauksiin, joiden estämiseksi ja ratkaisemiseksi läntisen maailman toimijat ensisijassa pyrkivät vaikuttamaan. Näin ollen tulisi löytää tasapaino, jossa tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus toteutuvat sekä valtioiden ja eri kulttuurien että myös ihmisryhmien välillä. Tarvitaan siis edelleenkin maailma, jossa on sekä pluralistisia että solidaristisia elementtejä. Kyseisten elementtien sopivalla tasapainolla voidaan pyrkiä takaamaan valtioiden, kulttuurien ja erityisesti ihmisten oikeuksien ja tarpeiden toteutuminen sekä ennen kaikkea kaikkien kolmen ryhmän moninaisuuden säilyminen.

7. LÄHTEET

AINEISTO

United Nations, General Assembly. 2017. Official Records of the 2nd plenary meeting of the 72nd session. 15 September. A/72/PV.2. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/288/62/PDF/N1728862.pdf?OpenElement>, katsottu 6.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2017. Official Records of the 13th plenary meeting of the 72nd session. 21 September. A/72/PV.13. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/295/91/PDF/N1729591.pdf?OpenElement>, katsottu 1.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2017. Official Records of the 16th plenary meeting of the 72nd session. 22 September. A/72/PV.16. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/297/16/PDF/N1729716.pdf?OpenElement>, katsottu 4.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2017. Official Records of the 18th plenary meeting of the 72nd session. 22 September. A/72/PV.18. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/297/28/PDF/N1729728.pdf?OpenElement>, katsottu 7.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2017. Official Records of the 24th plenary meeting of the 72nd session. 27 September. A/72/PV.24. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/301/34/PDF/N1730134.pdf?OpenElement>, katsottu 6.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2017. Official Records of the 25th plenary meeting of the 72nd session. 28 September. A/72/PV.25. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/302/44/PDF/N1730244.pdf?OpenElement>, katsottu 5.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2017. Third Committee: Summary record of the 31st meeting. 25 October. A/C.3/72/SR.31. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/345/48/PDF/N1734548.pdf?OpenElement>, katsottu 6.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2017. Third Committee: Summary record of the 33rd meeting. 26 October. A/C.3/72/SR.33. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/348/30/PDF/N1734830.pdf?OpenElement>, katsottu 5.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2017. Third Committee: Summary record of the 47th meeting. 16 November. A/C.3/72/SR.47. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/386/44/PDF/N1738644.pdf?OpenElement>, katsottu 7.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2018. Official Records of the 85th plenary meeting of the 72nd session. 25 April. A/72/PV.85. Saatavilla; <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/123/44/PDF/N1812344.pdf?OpenElement>, katsottu 11.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2018. Official Records of the 100th plenary meeting of the 72nd session. 25 June. A/72/PV.100. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/196/00/PDF/N1819600.pdf?OpenElement>, katsottu 11.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2018. Official Records of the 11th plenary meeting of the 73rd session. 27 September. A/73/PV.11. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/300/73/PDF/N1830073.pdf?OpenElement>, katsottu 11.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2018. Official Records of the 12th plenary meeting of the 73rd session. 28 September. A/73/PV.12. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/301/04/PDF/N1830104.pdf?OpenElement>, katsottu 11.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2018. Official Records of the 14th plenary meeting of the 73rd session. 29 September. A/73/PV.14. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/301/90/PDF/N1830190.pdf?OpenElement>, katsottu 11.2.2019.

United Nations, General Assembly. 2018. Official Records of the 16th plenary meeting of the 73rd session. 1 October. A/73/PV.16. Saatavilla: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/302/14/PDF/N1830214.pdf?OpenElement>, katsottu 11.2.2019.

KIRJALLISUUS

Acharya, Amitav. 2015. 'The Responsibility to Protect and a theory of norm circulation'. Teoksessa Thakur, Ramesh & Maley, William (toim.). *Theorising the Responsibility to Protect*. Cambridge: Cambridge University Press

Association of Southeast Asian Nations. 2018. *Chairman's Statement of the 33rd ASEAN Summit*. 13.11.2018. Saatavilla: <https://asean.org/chairmans-statement-33rd-asean-summit/>, luettu 16.4.2019

Association of Southeast Asian Nations. 2007. *Charter of the Association of Southeast Asian Nations*. 20.11.2007. Saatavilla: <https://asean.org/asean/asean-charter/charter-of-the-association-of-southeast-asian-nations/>, luettu 16.4.2019

Averre, Derek & Davies, Lance. 2015. 'Russia, humanitarian intervention and the Responsibility to Protect: the case of Syria', *International Affairs*, 91:4, 813-834

Badie, Bertrand. 2017. 'Uncertain global governance', Teoksessa Fabbrini, Sergio & Marchetti, Raffaele (toim.). *Still a Western World? Continuity and change in global order*. New York: Routledge

BBC News 25.1.2018. 'How Aung San Suu Kyi sees the Rohingya crisis'. Saatavilla: <https://www.bbc.com/news/world-asia-42824778>, luettu 13.3.2019

BBC News 24.4.2018. 'Myanmar Rohingya: What you need to know about the crisis'. Saatavilla: <http://www.bbc.com/news/world-asia-41566561>, luettu 2.5.2018

- Bellamy, Alex J. 2003. 'Humanitarian responsibilities and interventionist claims in international society', *Review of International Studies*, 29, 321-340
- Bellamy, Alex J. & McDonald, Matt. 2004. 'Securing international society: towards and English school discourse of security', *Australian Journal of Political Science*, 39:2, 307-330
- Bellamy, Alex, J. & Williams, Paul D. 2011. 'The new politics of protection? Cote d'Ivoire, Libya and the responsibility to protect', *International Affairs*, 87:4, 825-850
- Benhabib, Seyla. 2009. 'Claiming Rights across Borders: International Human Rights and Democratic Sovereignty', *American Political Science Review*, 103:4, 691-704
- Bull, Hedley. 1977. *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*. Hampshire: Palgrave
- Buranelli, Filippo Costa. 2018. 'Global International Society, Regional International Societies and Regional International Organizations: A Dataset of Primary Institutions', Teoksessa Knudsen, Tonny Brems & Navari, Cornelia (toim.). *The Institutional Structure of World Order*. Cham: Palgrave Macmillan
- Buzan, Barry. 2001. 'The English School: an underexploited resource in IR', *Review of International Studies*, 27, 471-488
- Caballero-Anthony, Mely. 2012. 'The Responsibility to Protect in Southeast Asia: opening up spaces for advancing human security', *The Pacific Review*, 25:1, 113-134
- Capie, David. 2012. 'The Responsibility to Protect Norm in Southeast Asia: Framing, Resistance and the Localization Myth', *The Pacific Review*, 25:1, 75-93
- De Almeida, Joao Marques. 2003. 'Pluralists Solidarists and the Issues of Diversity, Justice and Humanitarianism in World Politics', *The International Journal of Human Rights*, 7:2, 144-163
- Dunne, Tim. 1998. *Inventing International Society: A History of the English School*. Hampshire: Macmillan Press LTD
- Eskola, Jari. 2018. 'Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta'. Teoksessa Valli, Raine (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus
- Etzioni, Amitai. 2006. 'Sovereignty as responsibility', *Orbis*, 50:1, 71-85
- Evans, Gareth. 2015. 'The evolution of the Responsibility to Protect: from concept and principle to actionable norm'. Teoksessa Thakur, Ramesh & Maley, William (toim.). *Theorising the Responsibility to Protect*. Cambridge: Cambridge University Press
- Fukushima, Akiko & Tow, William T. 2009. 'Human security and global governance'. Teoksessa Tow, William T. (toim.). *Security Politics in the Asia-Pacific: A Regional-Global Nexus?* Cambridge: Cambridge University Press
- Hurd, Ian. 2011. 'Is Humanitarian Intervention Legal? The Rule of Law in an Incoherent World', *Ethics & International Affairs*, 25:3, 293-313

Hurrell, Andrew. 2007. *On Global Order: Power, Values and the Constitution of International Society*. Oxford: Oxford University Press

Independent 13.11.2018. 'Myanmar leader Aung San Suu Kyi accused of 'defending the indefensible' over Rohingya crisis'. Saatavilla:
<https://www.independent.co.uk/news/world/asia/myanmar-aung-san-suu-kyi-rohingya-crisis-muslims-rakhine-mahathir-mohamad-a8631961.html>, luettu 25.3.2019

International Commission on Intervention and State Sovereignty. 2001. *The Responsibility to Protect*. Saatavilla:
<http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>, luettu 16.4.2019

Jervis, Robert. 2017. 'Our new and better world'. Teoksessa Fabbrini, Sergio & Marchetti, Raffaele (toim.). *Still a Western World? Continuity and change in global order*. New York: Routledge

Kassim, Yang Razali. 2014. *The Geopolitics of Intervention: Asia and the Responsibility to Protect*. New York: Springer

Keene, Edward. 2008. 'International Society as an Ideal Type'. Teoksessa Navari, Cornelia (toim.). *Theorising International Society: English School Methods*. Hampshire: Palgrave Macmillan

Kingston, Lindsey N. 2015. 'Protecting the world's most persecuted: the responsibility to protect and Burma's Rohingya minority', *The International Journal of Human Rights*, 19:8, 1163-1175

Kipgen, Nehginpao. 2013. 'Conflict in Rakhine State in Myanmar: Rohingya Muslims' Conundrum', *Journal of Muslim Minority Affairs*, 33:2, 298-310

Knudsen, Tonny Brems. 2018. 'Fundamental Institutions and International Organizations: Theorizing Continuity and Change', Teoksessa Knudsen, Tonny Brems & Navari, Cornelia (toim.). *The Institutional Structure of World Order*. Cham: Palgrave Macmillan

Knudsen, Tonny Brems & Navari, Cornelia. 2018. 'Introduction: A New Approach to International Organization', Teoksessa Knudsen, Tonny Brems & Navari, Cornelia (toim.). *The Institutional Structure of World Order*. Cham: Palgrave Macmillan

Kraft, Herman Joseph S. 2012. 'Driving East Asian regionalism'. Teoksessa Emmers, Ralf (toim.). *ASEAN and the Institutionalization of East Asia*. Abingdon: Routledge

Little, Richard. 2008. 'History, Theory and Methodological Pluralism in the English School'. Teoksessa Navari, Cornelia (toim.). *Theorising International Society: English School Methods*. Hampshire: Palgrave Macmillan

Marchetti, Raffaele. 2017. 'The role of ideas in global order'. Teoksessa Fabbrini, Sergio & Marchetti, Raffaele (toim.). *Still a Western World? Continuity and change in global order*. New York: Routledge

Martel, Stéphanie. 2017. 'From ambiguity to contestation: discourse(s) of non-traditional security in the ASEAN community', *The Pacific Review*, 30:4, 549-565

- Moilanen, Pentti & Rähkä, Pekka. 2018. 'Merkitysrakenteiden tulkinta'. Teoksessa Valli, Raine (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus
- Morris, Justin. 2013. 'Libya and Syria: R2P and the Spectre of the Swinging Pendulum', *International Affairs*, 89:4, 1265-1283
- Narine, Shaun. 2006. 'The English School and ASEAN', *The Pacific Review*, 19:2, 199-218
- Nishikawa, Yukiko. 2018. 'The reality of protecting the Rohingya: An inherent limitation of the responsibility to protect', *Asian Security*, 1-17
- Paris, Roland. 2014. 'The 'Responsibility to Protect' and the Structural Problems of Preventive Humanitarian Intervention', *International Peacekeeping*, 21:5, 569-60
- Parnini, Syeda Naushin. 2013. 'The Crisis of the Rohingya as a Muslim Minority in Myanmar and Bilateral Relations with Bangladesh', *Journal of Muslim Minority Affairs*, 33:2, 281-297
- Peltonen, Hannes. 2013. 'Suojeluvastuusta harvojen kerho?', *Kosmopolis*, 43:1, 62-67
- Peu, Sorpong. 2009. 'Security community-building in the Asia-Pacific'. Teoksessa Tow, William T. (toim.). *Security Politics in the Asia-Pacific: A Regional-Global Nexus?* Cambridge: Cambridge University Press
- Quayle, Linda. 2012. 'Bridging the gap: an 'English School' perspective on ASEAN and regional civil society', *The Pacific Review*, 25:2, 199-222
- Quayle, Linda. 2013. 'The "English School", South East Asia, and Indonesia: Locating and Defending Productive "middle ground"', *Jurnal Hubungan Internasional*, 2:2, 92-105
- Reus-Smit, Christian. 2008. 'Constructivism and the English School'. Teoksessa Navari, Cornelia (toim.). *Theorising International Society: English School Methods*. Hampshire: Palgrave Macmillan
- Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi
- Seppä, Tarja. 2007. 'Englantilainen koulukunta ja Darfur: humanitaarisen intervention ja suojeluvastuun problematiikasta'. Teoksessa Harle, Vilho (toim.). *Näkökulmia kansainvälisen politiikan tutkimukseen*. Tampere: Tampereen yliopiston laitosten julkaisut
- Shambaugh, David. 2008. 'International Relations in Asia: The Two-Level Game'. Teoksessa Shambaugh, David & Yahuda, Michael (toim.). *International Relations of Asia*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Simon, Sheldon W. 2008. 'ASEAN and the New Regional Multilateralism: The Long and Bumpy Road to Community'. Teoksessa Shambaugh, David & Yahuda, Michael (toim.). *International Relations of Asia*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

- Southwick, Katherine. 2015. 'Preventing Mass Atrocities Against the Stateless Rohingya in Myanmar: A Call for Solutions', *Journal of International Affairs*, 68:2, 137-156
- Sukma, Rizal. 2012. 'The ASEAN political and security community (APSC): opportunities and constraints for the R2P in the Southeast Asia', *The Pacific Review*, 25:1, 135-152
- The Daily Star 13.2.2019. 'Asean stands ready to provide healthcare to Rohingyas'. Saatavilla: <https://www.thedailystar.net/rohingya-crisis/asean-stand-ready-provide-healthcare-rohingya-refugees-1701502>, luettu 25.3.2019
- The Diplomat 12.10.2018. 'ASEAN's Limited Role in Solving the Rohingya Crisis'. Saatavilla: <https://thediplomat.com/2018/10/aseans-limited-role-in-solving-the-rohingya-crisis/>, luettu 13.3.2019
- The Guardian 23.11.2018. 'From peace icon to pariah: Aung San Suu Kyi's fall from grace'. Saatavilla: <https://www.theguardian.com/world/2018/nov/23/aung-san-suu-kyi-fall-from-grace-myanmar>, luettu 13.3.2019
- Tow, William T. 2009. 'Setting the Context'. Teoksessa Tow, William T. (toim.). *Security Politics in the Asia-Pacific: A Regional-Global Nexus?* Cambridge: Cambridge University Press
- Ullah, A. K. M. Ahsan. 2016. 'Rohingya Crisis in Myanmar: Seeking Justice for the "Stateless"', *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 32:3, 285-301
- United Nations. 1945. *Charter of the United Nations*, 24 October 1945, 1 UNTS XVI. Saatavilla: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b3930.html>, luettu 16.4.2019
- United Nations. 2005. *World Summit Outcome Document*, 20 September 2005, UN Doc A/60/L.1. Saatavilla: http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php?option=com_content&view=article&id=398, luettu 16.4.2019
- United Nations Human Rights Council. 2018. *Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar*, 27 August 2018, A/HRC/39/64. Saatavilla: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/MyanmarFFM/Pages/ReportoftheMyanmarFFM.aspx>, luettu 6.9.2018
- VOA News 5.10.2018. 'ASEAN Talks Tough on Rohingya Crisis'. Saatavilla: <https://www.voanews.com/a/asean-talks-tough-rohingya-crisis/4601349.html>, luettu 25.3.2019
- Wheeler, Nicholas J. 1992. 'Pluralist or Solidarist Conceptions of International Society: Bull and Vincent on Humanitarian Intervention', *Journal of International Studies*, 21:3, 463-487
- Wheeler, Nicholas J. 2000. *Saving Strangers: Humanitarian Intervention in International Society*. Oxford: Oxford University Press

- Williams, John. 2005. 'Pluralism, Solidarism and the Emergence of World Society in English School Theory', *International Relations*, 19:1, 19-38
- Williams, John. 2015. *Ethics, Diversity, & World Politics: Saving Pluralism From Itself?* Oxford: Oxford University Press
- Wilson, Peter. 2008. 'The English School's Approach to International Law'. Teoksessa Navari, Cornelia (toim.). *Theorising International Society: English School Methods*. Hampshire: Palgrave Macmillan
- Yates, Robert. 2017. 'ASEAN as the 'regional conductor': understanding ASEAN's role in Asia-Pacific order', *The Pacific Review*, 30:4, 443-461
- Yle 25.11.2017. 'Essee: Miksi Suomi avasi lähetystön maahan, jota syytetään rotuerottelusta? Rauhannobelistin johtama Myanmar sai rumat kasvot'. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-9945608>, luettu 21.1.2019
- Yle 10.9.2018. 'YK:n uusi ihmisoikeuspomo vaatii tutkintaa Myanmarin hirmuteoista'. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10396027>, luettu 15.1.2019
- Yuzawa, Takeshi. 2012. 'The fallacy of socialization?: rethinking the ASEAN Way of institution-building'. Teoksessa Emmers, Ralf (toim.). *ASEAN and the Institutionalization of East Asia*. Abingdon: Routledge